

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Adina Grigore
Elena-Adriana Spînu

Nicoleta-Sonia Ionică
Cristina-Cornelia Truță

Cristina Ipate-Toma
Violeta-Marinela Dumitru

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

Clasa a IV-a

4

Editura Ars Libri

Acest manual este proprietatea Ministerului Educației.
Manualul școlar este aprobat de Ministerul Educației
prin ordinul ministrului educației nr. 5145/30.08.2021.

Acest manual școlar este realizat în conformitate cu Programa școlară aprobată
prin Ordinul ministrului educației nr. 5003/ 02.12.2014.

116 111 – numărul de telefon de asistență pentru copii

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Adina Grigore
Elena-Adriana Spînu

Nicoleta-Sonia Ionică
Cristina-Cornelia Truță

Cristina Ipate-Toma
Violeta-Marinela Dumitru

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

Clasa a IV-a

Inspectoratul Școlar al Județului/ Municipiului .....

Școala/ Colegiul/ Liceul .....

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT DE:

Anul	Numele elevului	Clasa	Anul școlar	Aspectul manualului*			
				format tipărit		format digital	
				la primire	la predare	la primire	la predare
1							
2							
3							
4							

- * Pentru precizarea aspectului manualului se va folosi unul dintre următorii termeni: nou, bun, îngrijit, neîngrijit, deteriorat.
- Cadrele didactice vor verifica dacă informațiile înscrise în tabelul de mai sus sunt corecte.
- Elevii nu vor face niciun fel de însemnări pe manual.
- Manualul este distribuit elevilor în mod gratuit și este transmisibil timp de patru ani școlari, începând cu anul școlar 2021-2022.

Limba și Literatura Română. Manual pentru clasa a IV-a

Adina Grigore, Cristina Ipate-Toma, Nicoleta-Sonia Ionică, Elena-Adriana Spînu, Cristina-Cornelia Truță, Violeta-Marinela Dumitru

Referenți științifici:

Lect. univ. dr. Ileana-Lavinia Geambe, Universitatea din Pitești

Prof. grad didactic I, Mihaela-Elena Pătrașcu, Școala Gimnazială Nr. 1 Costești, jud. Argeș

ISO 9001: 2015

Copyright © Editura Ars Libri, 2021

Toate drepturile rezervate

ISBN: 978-606-36-1636-5

Editura Ars Libri

Str. Victoriei, bl. Z1, sc. D, ap. 1

oraș Costești, județul Argeș

Tel: 0248 546 357; 031 82 82 293

e-mail: arslibri@yahoo.com

www.edituraarslibri.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Limba și literatura română : clasa a IV-a / Adina Grigore, Nicoleta-Sonia Ionică, Cristina Ipate-Toma, ...
- Buzoești : Ars Libri, 2021
ISBN 978-606-36-1636-5
I. Grigore, Adina
II. Ionică, Nicoleta Sonia
III. Ipate-Toma, Cristina
811.135.1

Editor: Adina Grigore

Coordonator colecția „Manuale școlare”: Prof. Adina Grigore

Redactor-șef: Prof. Cristina Ipate-Toma

Tehnoredactare, grafică și design: Alexandru Gherghina, Mariana Chivu

Coperta: Alexandru Gherghina, Mariana Chivu

Ilustrații: Patricia Stocheci

Credite foto: Depositphotos, pixabay.com

Machetare și prepress: Mihai Ștefănescu

Tipărit la Ars Libri Prof SRL, Costești, Argeș

Orice preluare, parțială sau integrală a textului, a graficii sau a formatului digital al acestui manual se face doar cu acordul expres în scris al Editurii Ars Libri.

Acest manual, în format tipărit și electronic, este protejat de legile române și internaționale privind drepturile de autor, drepturile conexe și celelalte drepturi de proprietate intelectuală.

Deșteaptă-te, române!

Versuri: Andrei Mureșanu

Muzica: Anton Pann

Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte,
În care te-adânciră barbarii de tirani!
Acum ori niciodată croiește-ți altă soarte,
La care să se-nchine și cruzii tăi dușmani!

Acum ori niciodată să dăm dovezi la lume
Că-n aste mâni mai curge un sânge de roman,
Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală-un nume
Triumfător în lupte, un nume de Traian!

Priviți, mărețe umbre, Mihai, Ștefan, Corvine,
Româna națiune, ai voștri strănepoți,
Cu brațele armate, cu focul vostru-n vine,
"Viață-n libertate ori moartea!" strigă toți.

Preoți, cu crucea-n frunte! căci oastea e creștină,
Deviza-i libertate și scopul ei preasfânt.
Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,
Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost' pământ!

CUPRINS

UNITATEA 1 - CHEMAREA TOAMNEI

RECAPITULARE	10
<i>Suflețelul învață după Mircea Sântimbreanu</i> ..	10
• Textul literar narativ	13
• Sunetul, litera, vocalele și consoanele	14
• Cuvântul. Despărțirea în silabe	14
• Sensul cuvintelor	14
• Ortografia și punctuația	15
• Comunicarea orală. Solicitarea și oferirea de informații	15
• Prezentarea unei persoane/ a unei cărți	15
• Substantivul	16
• Adjectivul	16
• Descrierea. Fragmentul descriptiv	17
• Pronumele	17
<i>Balada unui greier mic de George Topîrceanu</i> ..	18
• Poezia	19
• Verbul	19
• Scrierea imaginativă-textul creativ	20
• Textul de informare și funcțional	20
EVALUARE ÎNȚĂLĂ	21

UNITATEA 2 - DIN TAINELE CĂRȚII

<i>Castana din poveste după Octav Pancu-Iași</i> ...	24
• Cartea. Rolul ilustrațiilor	26
• Inițierea și menținerea unui schimb verbal	28
• Reformularea unui mesaj în funcție de particularitățile interlocutorului	28
• Cuvântul. Despărțirea în silabe	30
• Sensul cuvintelor. Cuvinte cu sens asemănător ...	30
• Cuvinte cu sens opus	30
<i>Puiul după Ioan Alexandru Brătescu-Voinești</i> ..	31
• Textul literar narativ	33
• Delimitarea textului în fragmente	33
• Momentele textului literar narativ	34
• Intonarea propozițiilor. Semnele de punctuație	35
• Felul propozițiilor după scopul comunicării	36
• Spațiul, timpul și personajele în textul literar narativ	37
• Planul simplu de idei al textului literar narativ ...	37
• Povestirea orală și scrisă a unui fragment	38
<i>Micul Prinț după Antoine de Saint-Exupéry</i>	39
• Verbul	41

• Numărul verbului	42
• Persoana verbului	42
• Timpul verbului	43
<i>Muma lui Ștefan cel Mare de Dimitrie Bolintineanu</i> ..	44
• Semnele de punctuație: ghilimelele, punctele de suspensie	45
• Pronunțarea și scrierea corectă a unor verbe	47
RECAPITULARE	48
EVALUARE	50

UNITATEA 3 - IARNA-TĂRÂM DE POVESTE

<i>Lebedele după Hans Christian Andersen</i>	54
• Transformarea dialogului în povestire ..	56
• Povestirea scrisă a unor fragmente	57
• Povestirea scrisă a unui text de mică întindere după planul simplu de idei	58
• Factorii care pot perturba comunicarea ...	58
• Cuvinte cu aceeași formă și sens diferit	59
• Pronunțarea și scrierea unor forme ale verbelor (I)	59
• Planul dezvoltat de idei	60
• Părțile unui text creativ	60
• Pronunțarea și scrierea unor forme ale verbelor (II)	61
<i>Spărgătorul de nuci după E.T.A. Hoffmann</i>	62
• Povestirea scrisă a unui text de mică întindere după planul dezvoltat de idei	64
• Înțelegerea în profunzime a mesajului textului Asocierea elementelor textului cu experiențele proprii	65
• Substantivul. Felul substantivelor	65
• Numărul substantivului	66
• Genul substantivului	66
• Textul funcțional. Invitația	67
• Textul creativ după un plan de idei	68
<i>Omul de zăpadă după Hans Christian Andersen</i> ..	69
• Adjectivul. Acordul adjectivului cu substantivul	71
• Poziția adjectivului față de substantiv ...	72
• Înțelegerea în profunzime a mesajului textului. Extragerea unor elemente semnificative din text pentru a susține o opinie	73
• Personajul literar	74

• Descrierea de tip portret a unui personaj pe baza unui plan simplu	75
• Descrierea de tip portret a persoanei proprii pe baza unui plan simplu	75
• Oferirea de informații referitoare la universul școlar și extrașcolar	76
• Planul simplu de oraș și harta	76
RECAPITULARE	77
EVALUARE	80

UNITATEA 4 - MIRAJUL COPILĂRIEI

<i>Iarna pe uliță de George Coșbuc</i>	84
• Poezia. Strofa. Versul	85
• Înțelegerea mesajului poeziei	85
• Formularea de concluzii simple pe baza unei poezii	86
<i>Heidi, fetița munților după Johanna Spyri</i>	87
• Dialogul în textul literar narativ	89
• Formularea de întrebări și răspunsuri	90
• Formularea de predicții pe baza unor fragmente din text	91
• Pronumele personal. Pronumele personal de politețe	91
• Numărul pronumelui	92
• Persoana pronumelui	93
• Genul pronumelui	94
• Alte forme ale pronumelui personal	94
• Textul creativ cu început sau sfârșit dat	95
• Sensurile cuvintelor	96
• Relatarea unei întâmplări după banda desenată	97
RECAPITULARE	98
EVALUARE	101

UNITATEA 5 - MIREASMA PRIMĂVERII

<i>Zâmbetele Pământului după Nestor Urechia</i>	106
• Cuvântul-parte de propoziție	108
• Predicatul exprimat prin verb	109
• Sensurile neobișnuite ale cuvintelor	109
• Textul creativ în care se introduc expresii și cuvinte de sprijin	110
• Subiectul. Subiectul exprimat prin substantiv	110
• Subiectul exprimat prin pronume personal	111
• Acordul subiectului cu predicatul	112

• Propoziția simplă. Părțile principale de propoziție	112
• Propoziția dezvoltată. Părțile secundare de propoziție	113
• Organizatori grafici	114
• Extragerea unor elemente considerate importante dintr-un text de informare	117
• Textul creativ cu titlu dat	118
• Formularea de concluzii simple pe baza lecturii unui text informativ	118
• Prezentarea unei activități	119
• Povestirea scrisă a unei activități	120
• Textul creativ în care se introduce dialogul	120
• Familia de cuvinte	121
RECAPITULARE	122
EVALUARE	124

UNITATEA 6 - PENELUL NATURII

<i>Bambi cunoaște câmpia după Felix Salten</i> ...	128
• Relatarea orală și scrisă a unei întâmplări imaginate pe baza unor întrebări de sprijin	130
• Felul propozițiilor după aspectul predicatului	131
<i>Umbrela roșie după Titel Constantinescu</i>	132
• Textul creativ după un plan propriu de idei ...	134
• Prezentarea unui proiect și a rezultatelor acestuia	135
• Comunicarea nonverbală	135
• Formularea de solicitări formale și informale	136
<i>Legenda Privighetorii</i>	137
• Proiectul de documentare	139
• Afișul	140
• Cartea poștală	141
• Exprimarea propriilor opinii	141
• Textul creativ liber	142
<i>Doi ani de vacanță după Jules Verne</i>	143
• Povestirea orală și scrisă a unei întâmplări trăite	145
• Mesajul-text	146
• E-mailul	147
RECAPITULARE	149
EVALUARE	151
RECAPITULARE FINALĂ	153
EVALUARE FINALĂ	158

SIMBOLURI

Să explorăm textul!

**Fii activ cu creionul
în mână!**

Să descoperim!

Am aflat!

Să reținem!

Proiect

Să ne amintim!

Portofoliu

Metode activ-participative

Să exersăm!

**Fișă de observare sistematică a activității și a
comportamentului elevului (model orientativ)**

INSTRUCȚIUNI DE UTILIZARE A MANUALULUI DIGITAL

Conținutul manualului digital cuprinde integral conținutul manualului în variantă tipărită, având în plus (sau în locul ilustrațiilor de pe hârtie) elemente specifice precum: exerciții interactive, jocuri educaționale, animații, filme și simulări.

Navigarea este consistentă, permite parcurgerea manualului și revenirea la activitatea de învățare precedentă.

Manualul digital conține activități multimedia interactive de învățare (AMII), după cum urmează: statice, animate și interactive.

Manualul în format electronic poate fi accesat și utilizat pe orice PC/ tabletă/ smartphone cu procesor minimum de 800 MHz, 512 MB RAM, 1GB spațiu disponibil de stocare.

Sistem de operare – Windows Vista+, Android 4.03+, Linux (Ubuntu 14.04, Linux Mint 16, Debian GNU/Linux 7.0, OpenSUSE 13.1), OS X 10.9+, iOS 7.1.X+

Browser – Google Chrome 31+ (Windows Vista+, Android 4.03+, Linux, OS X 10.9+, iOS 7.1.X+) Mozilla Firefox 25+ (Windows Vista+, Android 4.03+, Linux, OS X 10.9+) Internet Explorer 10+ (Windows 7+) Safari 7+ (OS X 10.9+, iOS 7.1.X+)

Rezoluție minimum 1024 x 768 pixeli

Rularea aplicației pe calculator, tabletă, smartphone se realizează online prin accesarea adresei de web indicată, scrisă în bara de adresă a browser-ului.

Butonul **AJUTOR** conține un ghid de utilizare a butoanelor de navigare prezente în manual, și anume:

Butonul **Cuprins** conține titlurile unităților și ale subunităților manualului și pagina la care se află fiecare. Dând clic pe cuprins, se poate merge la fiecare dintre acestea printr-un clic pe tema respectivă.

Saltul direct la o anumită pagină se poate face prin introducerea numărului de pagină dorit în caseta din bara de butoane de sus, după care se apasă tasta **Enter**.

Pentru a parcurge manualul pagină cu pagină, se dă clic pe butonul pentru a merge înapoi, iar pentru a vedea paginile din urmă, se dă clic pe butonul .

Butonul de **Ajutor contextual** oferă indicații despre modul în care trebuie parcurse activitățile multimedia interactive de învățare și se află poziționat la fiecare dintre acestea.

Butonul **Validare** este pentru validarea corectitudinii rezolvării unui item.

În cazul în care se dă clic pe acest buton și apare „**Felicitări! Ai răspuns corect!**”, se confirmă rezolvarea corectă a itemului.

În cazul în care se dă clic pe acest buton și apare „**Ai greșit! Mai încearcă!**”, itemul este rezolvat greșit.

Pentru reluarea unui exercițiu interactiv, se dă clic pe butonul **Reia exercițiul** .

 Pornire pentru secvențele AMII animat video

 Pauză pentru secvențele AMII animat video

 Stop pentru secvențele AMII animat video

 Închidere a ferestrei curente

 Vizualizarea imaginii mărite

 Pornire videoclip animat

 Exercițiu interactiv

COMPETENȚE GENERALE ȘI COMPETENȚE SPECIFICE

1. Receptarea de mesaje orale în diverse contexte de comunicare

- 1.1. Realizarea de deducții simple pe baza audierii unui text literar sau informativ accesibil
- 1.2. Deducerea sensului unui cuvânt prin raportare la mesajul audiat în contexte de comunicare previzibile
- 1.3. Sesizarea abaterilor din mesajele audiate în vederea corectării acestora
- 1.4. Manifestarea atenției față de diverse tipuri de mesaje în contexte previzibile
- 1.5. Manifestarea interesului pentru receptarea mesajului oral indiferent de perturbările de canal

2. Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare

- 2.1. Descrierea unui personaj dintr-o carte/ dintr-un film/ a unui personaj imaginar urmărind un set de repere
- 2.2. Relatarea unei întâmplări imaginate pe baza unor întrebări de sprijin
- 2.3. Prezentarea ordonată logic și cronologic a unui proiect/ a unei activități derulate în școală sau extrașcolar
- 2.4. Inițierea și menținerea unei interacțiuni în vederea rezolvării de probleme individuale sau de grup
- 2.5. Manifestarea interesului pentru participarea la interacțiuni orale

3. Receptarea de mesaje scrise în diverse contexte de comunicare

- 3.1. Formularea de concluzii simple pe baza lecturii textelor informative sau literare
- 3.2. Asocierea elementelor descoperite în textul citit cu experiențe proprii
- 3.3. Extragerea dintr-un text a unor elemente semnificative pentru a susține o opinie referitoare la mesajul citit
- 3.4. Evaluarea elementelor textuale care conduc la înțelegerea de profunzime în cadrul lecturii
- 3.5. Sesizarea abaterilor din textele citite în vederea corectării acestora
- 3.6. Manifestarea interesului pentru lectura literară și de informare

4. Redactarea de mesaje în diverse situații de comunicare

- 4.1. Recunoașterea și remedierea greșelilor de ortografie și de punctuație în redactarea de text
- 4.2. Redactarea unor texte funcționale scurte pe suport de hârtie sau digital
- 4.3. Redactarea unei descrieri tip portret pe baza unui plan simplu
- 4.4. Povestirea pe scurt a unei secvențe dintr-o poveste/ dintr-un film/ desen animat/ a unei activități/ a unei întâmplări imaginate/ trăite
- 4.5. Manifestarea interesului pentru scrierea creativă și pentru redactarea de texte informative și funcționale

Fișă de observare sistematică a activității și a comportamentului elevului (model orientativ)

În timpul orelor de limba și literatura română, cadrul didactic îți va observa: comportamentul și implicarea, dacă ai colaborat cu alți colegi, dacă ai îndeplinit sarcinile și ai respectat regulile etc. Acest fapt constituie o modalitate de evaluare a implicării tale în activități.

Caracteristici/ comportamente		DA	NU
1	Atitudinea elevului față de sarcinile de lucru		
	A solicitat ajutor la nevoie.		
	A colaborat cu alți colegi.		
	A finalizat activitatea.		
2	Asumarea responsabilităților în realizarea sarcinilor de lucru		
	A avut spirit de inițiativă.		
	A respectat regulile pentru îndeplinirea sarcinilor		
3	Corectitudinea realizării sarcinilor		
	A pus în aplicare achizițiile anterioare.		
	A remediat problemele/ dificultățile apărute.		
	A îndeplinit corect sarcinile.		
4	Progresul realizat		

Chemarea toamnei

Conținuturi

- Textul literar narativ
- Sunetul, litera, vocalele și consoanele
- Cuvântul. Despărțirea în silabe
- Sensul cuvintelor
- Ortografia și punctuația
- Comunicarea orală
- Solicitarea și oferirea de informații
- Prezentarea unei persoane/ a unei cărți
- Părți de vorbire: substantivul, adjectivul, pronumele, verbul
- Descrierea. Fragmentul descriptiv
- Poezia
- Scrierea imaginativă - textul creativ
- Textul de informare și funcțional

Amintește-ți! În Unitatea de învățare **Chemarea toamnei**, vei fi evaluat de către cadrul didactic și pe baza fișei de observare sistematică a activității și a comportamentului elevului, prezentată la pagina 8.

Suflețelul învață

după Mircea Sântimbreanu

Când Ionel se apucă de învățat, toată lumea din jur pășește în vârful picioarelor. De fapt, toată lumea din jur e numai bunica, mărunță, slabă și puțin **gârbovită**. Mama e la serviciu. Tatăl e plecat de trei săptămâni în delegație.

Bunicii nu-i este ușor să calce în vârful picioarelor. Are aproape șaptezeci de ani. Ea știe, însă, că **târșăitul** papucilor îl enervează pe băiat. Și doar suflețelul învață! Lasă-l să învețe... dragul de el! Ce silitor e! Cum vine de la școală, se-apucă de-nvățat. Când mănâncă, e cu ochii pe carte... Când se-ncalță, are cartea alături... Sărăcuțul, de-abia nimerește să se-ncalțe. De aceea îl încalță bunica. Nu s-a pomenit un băiat mai sârguincios! Și, culmea! Cum susține învățătorul că nu învață? Uite-l chiar acum: stă cu picioarele pe perete - așa învață el, micuțul. Ionel e conștiincios, mânca-l-ar bunica! Nu-i de mirare că e cam nervos... Și cum să nu fie? Are atâta de învățat! Când bunica aduce o găleată cu apă, umblă ușor, dar acum n-are încotro. Trebuie să-l deranjeze să cumpere pâine:

– Ionel, suflețelule...

– Ce vrei?

– Comoara mea, te duci tu după pâine?

– Uff! Nu poate omul să citească un rând... fâș! papucii... bang! găleata... pâinea! Eu nu mănânc pâine. Du-te dumneata, dacă vrei pâine... Pe mine să mă lăsați în pace. Am de-nvățat... Nu vezi?

Și agită în fața bunicii o carte cât toate zilele, îmbrăcată într-o copertă pe care scrie mare: *Istoria*.

Bunica privește cu admirație cartea groasă și își cere iertare:

– Nu te enerva, scumpule, mă duc eu... învață... suflețelule...

Când bunica se întoarce, băiatul e tot neclintit.

– Mânca-l-ar bunica! A isprăvit cartea...

– Dă-mi *Științele* din ghiozdan... îmbrăcă în albastru, mormăie Ionel.

Cartea e ceva mai subțire. Ce noroc că au *Științele Naturii*! Tii, dacă i-ar fi cerut *Româna*... era mai grea. Săracul... Iată: au și început să zboare paginile! Și învățătorul susține că nu-nvață. E drept că-n ultimul timp **se cam lăsase pe tînjală**... Dar acum? Primul va fi...

Bunica pășea continuu în vârful picioarelor... De-abia răsufla. Lui Ionel nu-i place cum răsuflă. Nici ei... Răsuflă greu. Ce să-i faci. Bătrânețea!

Un singur lucru o îngrijorează. Ionel nu prea scrie. Ba chiar deloc. Bunica își ia inima în dinți:

– Ionel... suflețelule, voi n-aveți de scris?

Băiatul răspunde, fără să o privească:

– Mda... avem...

– Și... nu scrii, suflețelule?

Suflețelul azvârle furios cartea:

– Nu vezi că-nvăț?

– Nu te supăra, suflețelule... Ziceam... să te ajut.
 Ionel se dă repede jos din pat. I-a trecut furia. Ochii îi sclipesc vesel. Scotocște în ghiozdan. Scoate o carte și un caiet:

– Bunicuță dragă, fă tu harta asta... Uite aici...

Afluenții Siretului...

Bunica se freacă la ochi.

– Nu prea văd bine... E scris mărunț, suflețelule...

– Hai, bunicuțo, ajută-mă... Eu am de învățat.

A doua zi, Ionel sosește furios de la școală:

– Ce mi-ai făcut? Mi-a dat *Insuficient*... Numai din cauza ta. Uite! Tot tăiat cu roșu! Ce, Dunărea e **afluentul** Siretului? Oltul se varsă în Marea Neagră? Țsta-i ajutor? Deschide bine ochii, citește-n carte, dacă nu te pricepi... Ce mai stai? Fă-o din nou...

Bunica s-a așezat la masă. Citește, urmărind cu degetul pe carte.

Băiatul citește, ca de obicei, cu picioarele ridicate... După un timp, ochii i se îngustează din ce în ce. Pe nesimțite, picioarele îi alunecă, iar manualul se rostogolește lângă pat.

– Suflețelul a adormit! oftează bunica. Ridică cu grijă cartea. Începe s-o răsfoiască... Își potrivește ochelarii și citește la-ntâmplare:

... *Rămas pe țărm, fugarul privea pirații ce se-ndreptau cu toate pânzele în vânt...*

Bunica nu pricepe nimic. Potrivește mai bine ochelarii. Întoarce pagina:

O bănuială încolți în mintea piratului: nu cumva era o păcăleală?

O bănuială, vorba cărții, încolți în mintea bunicii. Acesta era manualul de *Științe ale Naturii*? Nu cumva era o păcăleală? Se îndreaptă spre ghiozdan și scoase *Româna*. Era cu poze. Oftă ușurată. Se înșelase. Scriitorii aveau poza în cărțile de *Română* și pe vremea ei. Se uită atent la prima figură. Un scriitor mai tânăr... și avea, săracul, un bandaj peste ochi. Cine o fi? Citi explicația: *Tom Chiorul, banditul*.

Tot mai nedumerită, scoase *Matematica* din ghiozdan. Căută o socoteală, ca-n orice matematică. Și o găsi, ca-n nicio Matematică. Citi:

– *Socoteala dumitale e greșită. Am furat împreună trei mii de dolari. Mi se cuvine jumătate.*

– *Îndrăznești? Se ridicase dintr-un singur salt.*

Îngrozită, bunica scăpă *Matematica* din mână.

– Ionel! strigă bunica. Ce materii aveți mâine?

Băiatul se răsuci pe canapea:

– Științe, Româna, Geografia...

Deci, Științe... Pe urmă, Româna? Și bunica scotea pe rând cărțile din ghiozdan.

– Ce faci, bunicuțo? sări ca ars băiatul.

Dar bunica nu răspunse. Puse cărțile în sertarul ei. Se-ntoarse apoi cu fața îmbujorată spre băiatul rămas **năuc**:

– Ce fac? Nimic... apoi adăugă aspru: Adu două brațe de lemne, apoi stăm noi de vorbă! Mă mai pricep și eu la Științe, suflețelule...

VOCABULAR

gârbovită: încovoiată, îndoită din cauza bătrâneții
a târșâi: a târî picioarele în mers, frecându-le de pământ și producând un zgomot specific
a se lăsa pe tânjală: a deveni leneș
afluent: apă curgătoare mai mică, vărsându-se într-un curs de apă mai mare
năuc: aiurit, dezorientat, zăpăcit, uimit

Mircea Sântimbreanu

(1926 - 1999) a fost publicist, traducător și scenarist român. A debutat în anul 1956 cu volumul de proză *Cu și fără ghiozdan*. Au urmat alte scrieri, ca: *Recreația mare*, *Mama mamușilor mahmuri*, *Lângă groapa cu furnici*, *Extemporale*. A fost declarat Cetățean de onoare al municipiului Brad.

Să explorăm textul!

1. Titlul textului este ... . Autorul se numește ... .

Lucrați în echipă!

Rezolvați sarcinile pe echipe. La final, prezentați în fața clasei rezolvările. Comparați-vă răspunsurile.

Echipa I Descrieți-l pe Ionel așa cum este văzut de bunica sa.

Echipa II Ce credeți că s-ar fi întâmplat dacă bunica nu ar fi descoperit felul în care învață nepotul?

2. Exprimă-ți părerea despre relația dintre cele două personaje ale textului.

Fii activ cu creionul în mână! LECTURĂ

Deoarece ai crescut și ai mai multe cunoștințe, îți provocăm curiozitatea, lansându-ți o invitație la lectură pentru a descoperi personaje interesante și faptele lor, prezentate cu măiestrie de autori români ori străini. Această activitate captivantă va fi desfășurată pe tot parcursul clasei a IV-a. Spre finalul anului școlar vei prezenta într-un portofoliu, ceea ce ai lucrat.

De fiecare dată când vei întâlni acest simbol în manual, vei lucra cerințele rubricii **Fii activ cu creionul în mână!**

Succes!

Portofoliu

Indicații pentru portofoliu

Ori de câte ori vei întâlni rubrica **Portofoliu**, ai de rezolvat câte o sarcină. Realizează cu grijă materialele, ordonează-le, datează-le și păstrează-le într-o mapă aleasă sau creată de tine. Spre sfârșitul anului școlar, acest portofoliu va fi cartea ta de vizită, pe care o vei prezenta doamnei/ domnului învățător, colegilor, dar și părinților.

De câte ori vei avea nevoie de ajutor, doamna/ domnul învățător te va îndruma. Trebuie doar să adresezi întrebări clarificatoare.

Succes!

Textul literar narativ

Să ne amintim!

Textul în care se povestesc întâmplări reale sau imaginate de autor, redată în ordinea în care acestea s-au petrecut se numește **text literar narativ**.

Participanții la întâmplările povestite se numesc **personaje**.

Enunțul ce redă pe scurt conținutul fiecărui fragment al textului literar narativ se numește **idee principală**.

Ideile principale ale unui text literar narativ alcătuiesc **planul simplu de idei**.

Să exersăm!

1. Precizează personajele care apar în textul *Suflețelul învață* după Mircea Sântimbreanu.
2. Găsește un alt titlu potrivit pentru acest text.
3. Transcrie enunțurile în ordinea desfășurării întâmplărilor din text.

- Ionel îi cere bunicii să-i deseneze o hartă.
- Îngrijorarea acesteia este că băiatul nu scrie deloc.
- Bunica pășește în vârful picioarelor când Ionel învață.
- Ea este convinsă că Ionel va fi primul la învățătură.
- După școală, băiatul are mereu cartea alături.
- O bănuială încolțește în mintea bunicii, după ce răsfoiește cartea căzută din mâna nepotului care adormise pe neașteptate.
- Din cauza scrisului prea mărunț din carte, bunica greșește harta, iar Ionel primește calificativul *Insuficient*.
- După o scurtă investigație în ghiozdanul băiatului, bunica se convinge în privința învățatului.
- Cu o voce aspră, bunica îl trimite pe Ionel să aducă două brațe de lemne.
- Atunci când aceasta îl roagă pe nepot să cumpere pâine, el refuză, motivând că are de învățat.
- Bunica are o nouă sarcină: să deseneze încă o dată harta.

Cadranele

Indicație: Grupați-vă în patru echipe de câte patru-șase elevi și rezolvați sarcinile din cadrane. La final, comparați răspunsurile.

• Scrieți planul simplu de idei, având ca sprijin enunțurile de la exercitiul 3.

• Povestiți textul, pe baza planului simplu de idei.

• Continuați dialogul de la finalul textului *Suflețelul învață* cu alte două replici.

• Formulați, într-un enunț, învățătura desprinsă din text.

Sunetul, litera, vocalele și consoanele. Cuvântul. Despărțirea în silabe

Să ne amintim!

Cuvântul este cea mai mică parte a unei comunicări. El este alcătuit dintr-un sunet sau dintr-o îmbinare de sunete, care are un înțeles.

Sunetele limbii române se împart în **vocale** și **consoane**. Ele sunt reprezentate grafic prin litere.

Când un cuvânt nu încapă la sfârșitul rândului, îl despărțim în silabe, trecând celelalte silabe pe rândul următor.

Să exersăm!

1. Precizează din câte sunete și din câte litere sunt formate cuvintele: *comoară, papuci, învățător, groasă, întoarce, ghiozdan*.
2. Adaugă la începutul fiecărui cuvânt câte o vocală pentru a obține cuvinte noi, apoi scrie-le. *responsabil, cupă, măr, mână, motiv*
3. Găsește, în text, cuvinte după următoarele scheme:
  - VVCVC; CVCVCV; CVCV; CVCVC (V- vocală; C-consoană).
4. Arată cum pot fi despărțite la capătul rândului cuvintele: *nepoțel, științele, scotocește, dumitale, învățător*.
Model: *o-chelarii; oche-larii; ochela-rii; (despărțire la capăt de rând)*
5. Scrie fiecare cuvânt de mai jos de la dreapta la stânga, apoi spune ce observi. *supus, potop, cojoc, capac, drag, pod, apus, șal*

Sensul cuvintelor

Să exersăm!

1. Grupează în perechi cuvintele cu sens opus din șirul de mai jos.

ușor

aproape

îmbrăcată

departe

dezbrăcată

încălță

greu

admirație

descalță

dispreț

Să ne amintim!

Unele cuvinte pot avea **forme diferite**, dar **același sens** (înțeles).

Alte cuvinte pot avea **sensuri opuse**.

Există cuvinte care au **aceeași formă**, dar **sensuri diferite**.

Sensurile cuvintelor îmbogățesc exprimarea.

2. Alcătuieste enunțuri în care cuvintele *culmea, ochi, încolți, figură*, să aibă alt înțeles decât acela din textul *Suflețelul învață* după Mircea Sântimbreanu.
3. Înlocuiește cuvintele evidențiate cu alte cuvinte care au același sens, fără a schimba înțelesul enunțului.
  - **Scotocește** în ghiozdan.
  - Buncii nu îi este ușor **să calce** în vârful picioarelor.
  - **Se uită** atent la prima figură.
  - Ionel sosește **furiOS** de la școală.

Ortografia și punctuația

Să ne amintim!

În scriere, trebuie să respectăm **ortografia** (regulile de scriere corectă a cuvintelor) și **punctuația**.

La sfârșitul propozițiilor se scriu semne de punctuație diferite. Acestea ne ajută să intonăm propozițiile.

Când întrebăm, la finalul propozițiilor scriem **semnul întrebării (?)**.

Când oferim informații, la sfârșitul propozițiilor scriem **semnul punct (.)**.

Când exprimăm o strigare, o urare, un îndemn, o chemare, bucuria, mirarea etc., la finalul propozițiilor scriem **semnul exclamării (!)**.

Folosim **două puncte (:)** în scris, înaintea cuvintelor spuse de cineva și înaintea unei enumerări.

Scriem **virgula (,)** după o formulă de adresare, de chemare sau de strigare și pentru separarea cuvintelor într-o enumerare ori când se repetă același cuvânt.

Să exersăm!

1. Transcrie textul de mai jos, adăugând semnele de punctuație potrivite.

Împreună cu prietenii mei Ana Cristina Radu și David
am vizitat Grădina Zoologică din Târgu Mureș

Din cuștile lor animalele ne priveau curioase

Radu uite ce păun frumos

David spune

Eu vreau să văd elefanții

Am pornit în căutarea lor Deodată se aude un răget puternic Oare ce o fi

2. Alcătuieste enunțuri, folosind cuvintele: **ne-am, neam, într-o, dintr-o, să-i, iau, i-au**.

Comunicarea orală. Solicitarea și oferirea de informații. Prezentarea unei persoane/ a unei cărți

Să ne amintim!

Convorbirea dintre două sau mai multe persoane se numește **dialog**.

Într-o comunicare orală există un **vorbitor** care transmite **informația** (*mesajul*) și unul sau mai mulți **ascultători** care primesc **informația** sau **mesajul**.

Comunicarea orală poate fi însoțită de gesturi și de mimică.

Prezentarea unei persoane se realizează prin informarea celorlalți despre datele de identitate ale acelei persoane sau despre alte date ce pot caracteriza persoana respectivă.

1. Imaginează-ți că ești reporter și că te-ai întâlnit cu Petruche Poenaru, inventatorul stiloului. Realizează un dialog, de cinci-șapte rânduri, în care să formulezi o solicitare și să oferi informații. Scrie-l în caiet.
2. Prezintă în fața colegilor o carte pe care ai citit-o în vacanța de vară.
3. Identifică și transcrie cererile politicoase și cererile familiare din replicile de mai jos:

– Permiteți-mi, vă rog, să trec!

– Dă-mi cartea!

– Vino cu mine!

– Te rog, pot să particip la concursul de șah?

Substantivul

Să exersăm!

1. Precizează felul, numărul și genul substantivelor evidențiate în fragmentul de mai jos.

Ionel se dă repede jos din pat. I-a trecut furia. Ochii îi sclipesc vesel. Scotocoște în ghiozdan. Scoate o carte și un caiet.

(*Sufletelel învață* după Mircea Sântimbreanu)

2. Scrie câte două substantive comune la numărul plural, pentru fiecare gen. Alcătuieste enunțuri cu acestea.

Să ne amintim!

Substantivul este partea de vorbire care denumește ființe, lucruri, fenomene ale naturii etc.

Acesta este de două feluri:

substantiv comun și **substantiv propriu**.

Substantivul poate fi la **numărul singular** sau la **numărul plural**.

Substantivul are trei genuri:

feminin, **masculin** și **neutru**.

Acestea se pot afla prin numărare.

Adjectivul

Să ne amintim!

Adjectivul este partea de vorbire care exprimă însușiri ale ființelor, ale lucrurilor, ale fenomenelor naturii etc.

Să exersăm!

1. Transcrie adjectivele din fragmentul de mai jos.

Vacanța de vară s-a terminat. Cele două prietene stau de vorbă pe covorașul multicolor. Își amintesc despre minunata excursie de la munte. În odăiță este cald. Mama le servește cu limonadă rece. Fetele însetate îi mulțumesc.

2. Scrie forma corectă a adjectivelor dintre paranteze:

pădure (înverzit), băiat (ordonată), ferestre (mic), nori (cenușiu), râuri (lin).

3. Găsește câte un adjectiv potrivit pentru substantivele date: *elev, exercițiu, mare, roșie, om.*

Descrierea. Fragmentul descriptiv

✓ Să exersăm!

1. Precizează trăsăturile prezentate în fragmentul descriptiv de mai jos.

Biata femeie făcu niște ochi mari cât toate zilele și se miră toată de ce văzu pe mână, că de i s-ar fi deschis cerul nu s-ar fi minunat mai mult.

Neghiniță era frumos ca o piatră scumpă. Era mic cât o neghină. Avea niște ochișori ca două scântei albastre și niște mâini și picioare ca niște firișoare de păianjen.

Bătrâna dădu să-l sărute. Neghiniță, țâști pe nas, țâști iar pe mână!

(**Neghiniță** de Barbu Ștefănescu Delavrancea)

2. Descrie personajul anunțat încă din titlu, pe baza planului de întrebări.

- Cum este Neghiniță?
- Cum sunt ochișorii lui?
- Ce alte trăsături mai avea băiețelul?

Să ne amintim!

Descrierea este prezentarea trăsăturilor detaliate ale unui obiect, ale unui fenomen al naturii, ale unui colț din natură sau ale unei ființe.

Pronumele

Să ne amintim!

Partea de vorbire care ține locul unui substantiv se numește **pronume**. Pronumele *eu, tu, el, ea, noi, voi, ei, ele* sunt **pronume personale**.

Pronumele *dumneata, dumneavoastră, dumneaei, dumnealui, dumnealor, dânsul, dânsa, dânșii, dânsele* sunt **pronume personale de politețe**.

Pronumele poate fi la **numărul singular** sau la **numărul plural**.

✓ Să exersăm!

1. Completează tabelul cu pronume potrivite.

Pronume	Numărul singular	Numărul plural
personal		
personal de politețe		

2. Scrie un enunț de mulțumire, în care să folosești un pronume personal de politețe.

3. Înlocuiește cuvintele evidențiate cu pronume personale potrivite, apoi scrie enunțurile.

- L-am întrebat pe **Mihai** ce prăjitură preferă.
- Tu și **Alina** ați obținut cele mai bune rezultate.
- Îi caut pe **Denis** și pe sora lui.

Balada unui greier mic

de George Topîrceanu

Peste dealuri **zgribulite**,
Peste **țarini zdrențuite**,
A venit așa, deodată,
Toamna cea întunecată.

.....
Și cum vine de la munte,
Blestemând
Și lăcrimând,
Toți ciulinii de pe vale
Se pitesc prin **văgăuni**,
Iar măceșii de pe câmpuri
O întâmpină în cale
Cu grăbite plecăciuni ...

Doar pe coastă, la urcuș,
Din căsuța lui de **humă**
A ieșit un greieruș,
Negru, mic, muiat în **tuș**
Și pe-aripi pudrat cu brumă:
– Cri-cri-cri,
Toamnă gri,

Nu credeam c-o să mai vii
Înainte de Crăciun,
Că puteam și eu s-adun
O grăunță cât de mică,
Ca să nu cer împrumut
La vecina mea furnică,
Fiindcă nu-mi dă niciodată,
Și-apoi umple lumea toată
Că m-am dus și i-am cerut...
Dar de-acuș,
Zise el cu glas sfârșit
Ridicând un picioruș,
Dar de-acuș s-a isprăvit...

Cri-cri-cri,
Toamnă gri,
Tare-s mic și necăjit!

VOCABULAR

zgribulit: ghemuit, tremurând de frig

țarină: câmp cultivat; ogor

zdrențuit: rupt, sfâșiat

văgăună: vale adâncă și îngustă, scorbura

humă: pământ, lut

tuș: cerneală neagră

George Topîrceanu

(1886-1937) a fost poet, publicist și traducător român. Din 1936 a fost membru corespondent al Academiei Române. Publică în 1916 primele volume de poezii: *Balade vesele și triste*, *Parodii originale* și *Migdale amare*.

Portofoliu

Realizează o fișă în care să enumeri cât mai multe trăsături specifice greierului, din textul în versuri *Balada unui greier mic* de George Topîrceanu.

Fii activ
cu creionul în mână!

O altă creație a lui George Topîrceanu în care a zugrăvit tabloul toamnei, într-un mod vesel și amuzant, este textul în versuri *Rapsodii de toamnă*.

În timpul lecturării, vei scrie pe o fișă, împreună cu prietenul tău, **creionașul Liro**: *titlul, autorul, personajele și mesajul transmis*.

Poezia

Să ne amintim!

Poezia este un text în versuri.

Versul este un rând din poezie.

Fiecare vers al poeziei se scrie cu alineat.

Mai multe versuri grupate alcătuiesc o **strofă**.

Autorul poeziei se numește **poet**.

Exprimă-ți părerea!

Ești de acord cu decizia furnicii în ceea ce îl privește pe greier? Argumentează-ți răspunsul.

Să exersăm!

1. De unde vine toamna?
2. De către cine este întâmpinată aceasta?
3. Care sunt personajele din textul în versuri?
4. Ce mesaj transmite poetul?

5. Indicație

Completează diagrama cu însușirile personajelor.

Diagrama Venn-Euler

Activitate în echipă!

În echipe de câte trei sau patru elevi, compuneți câte o strofă despre anotimpul toamna. Ordonați strofele tuturor echipelor, astfel încât să obțineți o poezie. Dați-i un titlu potrivit și citiți-o în fața clasei.

Verbul

Să exersăm!

1. Identifică și transcrie verbele din primele două strofe ale textului în versuri *Balada unui greier mic* de George Topîrceanu.
2. Recunoaște verbele din enunțurile de mai jos și indică numărul acestora.

Să ne amintim!

Verbul este partea de vorbire care exprimă acțiunea, starea sau existența lucrurilor, a ființelor, a fenomenelor naturii.

Verbul poate fi la **numărul singular** sau la **numărul plural**.

Textul în versuri *Balada unui greier mic* de George Topîrceanu prezintă universul unui greieraș, peste care vine toamna nemiloasă.

Greierașul își exprimă durerea printr-un dialog imaginar cu anotimpul.

Ultimele versuri trezesc cititorului din ce în ce mai mult sentimentul de tristețe și sugerează neputința greierașului.

Scrierea imaginativă - textul creativ

Să ne amintim!

Textul creativ este o construcție originală, formată din propoziții legate prin înțeles ce respectă titlul și care se orientează după un plan (de întrebări, de idei).

Textul creativ este structurat în trei părți: **introducere**, **cuprins** și **încheiere**.

Să exersăm!

1. Realizează un text creativ cu titlul **Clopoțelul toamnei**, în care să introduci următoarele expresii: *a sosit toamna cu o ploaie de culori, covoare gabene se aștern, în pragul școlii ne așteaptă clinchetul clopoțelului*.

2. Imaginează-ți că o picătură de ploaie îți povestește lucruri interesante. Realizează un text creativ după planul de idei. Găsește un titlu potrivit!

- Vremea înainte de începerea ploii
- Întâlnirea cu prima picătură de ploaie
- Dezlănțuirea naturii
- Liniștea de după ploaie

Textul de informare și funcțional

Să ne amintim!

Textele de informare și **funcționale** sunt lucrări în care se prezintă informații sau evenimente reale: *afișul, scrisoarea, cartea poștală, felicitarea, articolul, fluturașul, invitația* etc.

Să exersăm!

1. Scrie ce informații cuprinde textul unei invitații.

2. Realizează un afiș despre cursul de teatru, care să cuprindă informații despre: locul, perioada, intervalul desfășurării și instituția care îl organizează.

3. Realizează un fluturaș prin care să comunicii rezultatele concursului de creativitate și de artă *Culorile toamnei*, organizat în școala ta.

4. Confecționează o carte poștală pentru cel mai bun prieten, apoi scrie mesajul potrivit și adresa destinatarului.

- Care este modalitatea de expediere a unei cărți poștale?

Evaluare inițială Sărbătoarea frunzelor

după Călin Gruia

Până în anul acesta, Mădălina n-a avut niciun copac. Dar în primăvară i-a adus cineva un pui de cireș și i-a spus:

– Pune-l în pământ și să ai grijă de el! Cândva o să aibă cireșe **mari** și dulci.

Deseori, Mădălina se ducea să vadă ce a mai făcut cireșul, să-l întrebe dacă are nevoie de apă și dacă nu cumva l-au **supărat** vrăbiile...

Într-o după-amiază l-a găsit schimbat. Toamna îi zugrăvise frunzele cu cerneluri roșii și cu câțiva pistrui de rugină. Mădălina a vrut să-l mângâie și, vai! Câteva frunze se desprinseseră și căzură.

– Nu, toamnă haină! De puiul de cireș să nu te atingi!

Dar nici nu sfârși bine vorbele că, din frunzele căzute și din câțiva nori, se întruchipă o femeie nespus de frumoasă.

– Vai, ce vorbe ai rostit, Mădălina! Nu mă așteptam de la tine... Eu sunt Zâna Toamnă.

– Sunt supărată pe dumneata, Mărită Zână!

– De ce?

– Din pricina cireșului meu. De ce zugrăvești frunzele copacilor și apoi le scuturi?

– E o sărbătoare a frunzelor. N-o găsești minunată? Vântul le poartă pe sus și ele visează că se prefac în păsări, îi vorbi Zâna Toamnă și îi dădu un măr rumen.

– Dar copacii? Întrebă fata.

– Copacii se odihnesc și apoi adorm. Atâta timp cât cad ploile reci și ninsorile iernii, ei visează flori și albine. Ai vrea ca pomul tău să nu se odihnească deloc? Să nu prindă puteri? Să rămână pitic?

– Nu! Nu! răspunse Mădălina. Să se odihnească și puiul de cireș, ca să crească.

Cum rosti vorbele acestea, fetița n-o mai văzu pe Zâna Toamnă, ci doar auzi printre copaci un cântec abia îngânat. Nu mult după aceea trecu un vânt și scutură toate frunzele pomișorului. Mădălina oftă, ca la o despărțire de cineva drag.

Rezolvă cerințele de mai jos:

1. Ce i-a explicat Zâna Toamnă Mădălinei? Alege variantele corecte.

- a) Frunzele participă la o sărbătoare.   b) În zbor, frunzele se visează păsări.
c) Puiul de cireș rămâne pitic.   d) Copacii se odihnesc pentru a prinde puteri.

2. Transcrie doar enunțurile adevărate.

- Întâmplarea se petrece în anotimpul vara.
- Mădălina a plantat un pui de cireș primit de la cineva.
- Din când în când, trecea pe la el să vadă ce îi mai trebuie.
- Într-o zi l-a găsit fără frunze și s-a supărat pe Zâna Toamnă.
- Mădălina a acceptat să fie desfrunzit puiul de cireș.

3. Selectează, din text, câte două: verbe, substantive, adjective și pronume.

Model: *cireșe* – substantiv; *dulci* – adjectiv; *visează* – verb; *ele* – pronume.

4. Scrie un cuvânt cu sens asemănător și un cuvânt cu sens opus pentru cuvintele evidențiate în text.

Model: *supărată* – tristă (sens asemănător); *supărată* – veselă (sens opus);

5. Transcrie, din text, trei propoziții care au la final semne de punctuație diferite.

6. Alege răspunsul potrivit:

♦ Ce variantă reprezintă un text de informare? **a)** afișul **b)** poezia **c)** textul creativ

♦ Ce visează copacii din text?

a) flori și soare

b) flori și albine

c) flori și buburuze

♦ Cine a zugrăvit frunzele?

a) toamna

b) pictorul

c) zugravul

7. Realizează un text creativ, având în cuprins fragmentul de mai jos. Găsește-i un titlu potrivit!

– Ai fost sincer și ți-ai recunoscut greșeala. Acesta este un lucru bun, zise învățătoarea. Apoi se adresa clasei:

– Să-i apreciem sinceritatea! Sperăm ca acest fapt să nu se mai întâmple în viitor!

Itemi	Suficient	Bine	Foarte bine
1	un răspuns corect	două răspunsuri corecte	trei răspunsuri corecte
2	două enunțuri adevărate	trei enunțuri adevărate	patru enunțuri adevărate
3	două-patru părți de vorbire corecte	cinci-șase părți de vorbire corecte	șapte-opt părți de vorbire corecte
4	două-trei cuvinte corecte	patru-cinci cuvinte corecte	șase cuvinte corecte
5	Alege corect o propoziție.	Alege două propoziții cu semne de punctuație diferite.	Alege trei propoziții cu semne de punctuație diferite.
6	un răspuns corect	două răspunsuri corecte	trei răspunsuri corecte
7	Îndeplinește următorii descriptori, cu două-trei omisiuni: - respectă părțile unui text creativ; - încadrează fragmentul dat în text; - dă un titlu potrivit; - se exprimă corect și respectă normele ortografice și de punctuație.	Îndeplinește următorii descriptori, cu una-două omisiuni: - respectă părțile unui text creativ; - încadrează fragmentul dat în text; - dă un titlu potrivit; - se exprimă corect, respectă normele ortografice și de punctuație.	Îndeplinește următorii descriptori, fără omisiuni: - respectă părțile unui text creativ; - încadrează fragmentul dat în text; - dă un titlu potrivit; - se exprimă corect, respectă normele ortografice și de punctuație.

Autoevaluare

* Sarcinile de lucru au fost realizate: **integral/ parțial/ deloc.**

* Prin rezolvarea sarcinilor am învățat: ...

* Dificultățile pe care le-am întâlnit au fost: ...

* Performanța mea va fi îmbunătățită dacă ...

* Mă simt

Din tainele cărții

Conținuturi

- Cartea. Rolul ilustrațiilor
- Inițierea și menținerea unui schimb verbal
- Reformularea unui mesaj în funcție de particularitățile interlocutorului
- Cuvântul. Despărțirea în silabe
- Sensul cuvintelor. Cuvinte cu sens asemănător
- Cuvinte cu sens opus
- Textul literar narativ
- Delimitarea textului în fragmente
- Momentele textului literar narativ
- Intonarea propozițiilor. Semnele de punctuație
- Felul propozițiilor după scopul comunicării
- Spațiul, timpul și personajele în textul literar narativ
- Planul simplu de idei al textului literar narativ
- Povestirea orală și scrisă a unui fragment
- Verbul-numărul, persoana și timpul
- Semnele de punctuație: ghilimelele, punctele de suspensie
- Pronunțarea și scrierea corectă a unor verbe

Amintește-ți! În Unitatea de învățare **Din tainele cărții**, vei fi evaluat de către cadrul didactic și pe baza fișei de observare sistematică a activității și a comportamentului elevului, prezentată la pagina 8.

Castana din poveste

după Octav Pancu-Iași

Astă toamnă, într-o dimineață, am plecat de acasă supărat. Băiatul meu cel mic rupse o filă dintr-o carte, o făcuse ghemotoc și începuse să se joace cu el. După ce am ieșit pe poartă, în urma mea, din castan a căzut o castană. A căzut pentru că îi venise vremea să cadă, nu cum ar putea unii să creadă, pentru că s-a cățărat în castan, iar de acolo a alunecat și a căzut. Nu. Castana nu și-a julit genunchii și nu și-a rupt pantalonii. Ajungând pe pământ, ea s-a întrebat:

- Ce-o să se întâmple cu mine? Nu cunosc pe nimeni. N-am niciun prieten și fără prieteni e tare greu! Apoi, nu pot să stau așa, fără să fac nimic...
- Da... ai dreptate! Așa nu se poate! Îi răspunse cineva.
- Poftim?! Se miră castana. Cu cine am onoarea?
- Cu mine! Permite-mi să mă prezint: Sunt ghemotoc. Un ghemotoc de hârtie.
- Încântată... și tu de unde ai căzut? Din ce copac? Deși era tare necăjit, ghemotocul râse:
- A! Eu nu cresc în copac. N-am căzut. Am fost aruncat!
- Aruncat? Interesant... zise castana. De unde ai fost aruncat?
- De la o fereastră. Și adăugă: N-aș vrea să crezi

că mă laud, dar n-am fost dintotdeauna un ghemotoc oarecare...

– Îmi **închipui**... se grăbi să-l întrerupă castana. La început ai fost o sămânță de ghemotoc...

Ghemotocul râse iar, deși nu avusese când să-i treacă necazul:

– A, nuu ... La început am fost o filă dintr-o carte. O carte foarte interesantă. Dar fila a fost ruptă și... Eh, mai bine nu mai vorbim... Sunt, în felul meu, un înțelept. Știu multe, cunosc multe...

– Ce bine! se bucură castana. Înseamnă că tu ai putea să-mi dai un sfat...

– Ce-ai vrea să afli de la mine?

– Nu pot să stau fără să fac nimic. Ce sfat îmi dai?

– Dar ce știi să faci?

– Când am căzut din castan, am făcut *pac!*. Se pare că asta știu să fac: *pac!*.

– *Pac!* face pușca. Pe când eram o filă dintr-o carte, cartea a fost împrumutată unui vânător. Iar pușca lui făcea *pac!*. Dacă și tu știi să faci *pac!*, cred că e bine să te însoțesc la vânător și să-l rogi să te ia la vânătoare...

– Da, ar fi bine. Însoțește-mă!

leșiră din curte, o luară la dreapta, apoi la stânga, și nu țin bine minte dacă apoi o luară din nou la dreapta sau la stânga. Important este că **nimeriră** casa vânătorului.

Castana sună la ușă și-i deschise un **ogar**.

– Dumneavoastră sunteți vânătorul? întrebă castana.

– Nu, eu sunt câinele lui de vânătoare... Vânătorul nu este acasă. Spuneți-mi mie ce doriți...

– Știți... eu sunt o castană! Am căzut din castan și, când am căzut, am făcut *pac!*

– Ca pușca! zise ogarul.

– Întocmai! Și cum nu vreau să stau de pomană, v-aș însoți cu bucurie la vânătoare...

Ce părere aveți?

– Îmi pare rău! Dumneavoastră nu știți să faceți *pac!*, ca pușca. Poate n-ați auzit bine...

– Poate... Știu și eu?

– Am auzul foarte bun, dar se întâmplă să mă mai înșel, zise ogarul. Pușcă, vă repet, nu puteți fi...

Și ușa se închise.

– Ce facem? întrebă ghemotocul.

– Nimic... Se pare că m-am înșelat. Când am căzut din castan, n-am făcut *pac!*

– Dar cum?

– Nu-mi dau seama...

– Poate ai făcut *boc!*

– Se poate să fi făcut *boc!*. Dacă e așa, ce sfat îmi dai?

– *Boc!* face ciocanul fierarului. Pe vremea când eram o filă dintr-o carte, cartea a fost împrumutată și unui fierar. El avea un ciocan care făcea *boc!*. Dacă și tu știi să faci *boc!*, cred că e bine să-l rogi pe fierar să te ia în atelier...

– Da, zise castana. Însoțește-mă!

Plecară spre casa fierarului. Acolo, castana bătu la ușă și-i răspunse un papagal:

– Cine e acolo?

– Dumneavoastră sunteți fierarul? întrebă castana.

– Eu, fierar? Ha! Ha! Eu sunt un papagal. Dar tu cine ești?

– Sunt o castană. Am căzut din castan și când am căzut am făcut: *boc!*

– Ca ciocanul! zise papagalul.

– Întocmai! Și am venit la fierar să-l rog să mă ia în atelier.

– Nu se poate! Tu nu știi să faci *boc!*, ca ciocanul. Poate nu ai auzit bine.

Ghemotocul o întrebă:

– Ce-ai făcut?

– Nimic. Iar m-am înșelat.

– Poate ai făcut *toc!*

– Posibil. Și dacă e așa, ce sfat îmi dai?

– *Toc!* fac tocurile ghetelor când mergi. Dar *toc* se numește și unealta de scris. Adresa cizmarului n-o știu, dar pe a povestitorului, da. De la fereastra lui am căzut eu. Băiatul lui cel mic m-a rupt din carte și m-a făcut ghemotoc. Ar fi bine să te însoțesc la povestitor, să-l rogi să scrie și despre tine. Acolo, le deschise tocmai băiatul povestitorului, care-l recunosc pe ghemotoc. Acesta îi **reproșă** că l-a rupt, iar băiatul încercă să-l liniștească, luându-l, îndreptându-l și lipindu-l la loc, în carte.

– Acum nu mai am cu ce să mă joc, zise băiatul.

– Ba da, cu această castană... Aici trebuia să te aduc de la început...

Așa se face că am venit acasă și am găsit cartea întreagă, iar pe băiat, jucându-se cu o castană.

VOCABULAR

a închipui: a-și imagina

a nimeri: a găsi calea potrivită

ogar: câine de vânătoare, având corpul zvelt

a reproșa: a mustra, a acuza

Octav Pancu-Iași

(1929 - 1975) a fost scriitor, publicist și scenarist român, un important autor de literatură pentru copii. Între anii 1950 și 1960 publică volume de schițe și de povestiri umoristice, printre care: *Are tata doi băieți*, *Scrisori pe adresa băieților mei*, *Făt-Frumos când era mic*. Este și autorul a două romane pentru copii: *Marea bătaie de la lazul Mic* și *Cartea cu ochi albaștri*.

Să explorăm textul!

Fii investigatorul perfect!

Indicație: Găsește răspunsurile corecte la întrebări.

- Cine a realizat și a aruncat ghemotocul de hârtie?
- Ce emoție a produs prietenia castanei cu ghemotocul?
- Din ce cauză ghemotocul și castana fac vizite?
- Unde își găsește locul castana?
- De ce îl ceartă ghemotocul pe băiatul povestitorului?

Cartea. Rolul ilustrațiilor

Să descoperim!

Observă ilustrația alăturată.

- Ce legătură are aceasta cu textul *Castana din poveste* după Octav Pancu-Iași?
- Privind ilustrația, ai intuit care sunt personajele?
- Ai înțeles mai ușor mesajul textului?
- Dacă nu ar fi avut ilustrații, povestea ar fi fost la fel de atractivă?

Oferind răspunsuri la întrebările de mai sus, observăm că unele elemente care însoțesc textele sunt **ilustrațiile**. Ele prezintă informații despre conținutul textului, făcându-l mai atractiv și mai ușor de înțeles.

Joc de rol

Imaginează-ți că ai ocazia de a discuta cu scriitorul tău preferat. Interpretează acest dialog cu un coleg.

Joc de cuvinte

Descoperă cuvintele ascunse în cuvântul **CARTE**.

Portofoliu

Căutați pe internet informații despre modul de realizare a cărților.

Fii activ cu creionul în mână!

Citește textul *Cuore, micul copist* scris de Edmondo De Amicis.

În timpul lecturării, vei scrie pe o fișă, împreună cu prietenul tău, **creionășul Liro**: *titlul, autorul, personajele și mesajul* transmis de text.

Să reținem!

Ilustrațiile oferă informații despre conținutul textului. Ele au rolul de a ușura înțelegerea mesajului și de a-l face mai atractiv. Între text și ilustrație există o strânsă legătură.

Să exersăm!

1. Realizează o ilustrație potrivită pentru următorul fragment:

Băiatul cel mic rupsese o filă dintr-o carte, o făcuse ghemotoc și începuse să se joace cu el.

Eseul de cinci minute

Folosește ilustrația alăturată pentru a scrie, timp de cinci minute, un text cu tema *Reguli pentru colțul de lectură*.

Să scriem corect!

1. Andrei este **cel** care coordonează echipa.
2. Sportivul alege echipamentul **cel** mai comod dintre toate.
3. Tata aleargă **cel** mai repede.
4. Stadionul **cel** nou a fost inaugurat.
5. Nu am știut **ce-l** impresionase pe povestitor.

cel/ ce-l

- Scriem **cel**, când cuvântul poate fi înlocuit cu **acela** sau în construcții de felul: **cel** + **adjectiv**/ **cel** + **mai** + **altă parte de vorbire**.
- Scriem **ce-l**, când sunt două cuvinte (**ce** și **îl**) care se pronunță într-o singură silabă, iar cratima ține locul vocalei **î** din cuvântul **îl**.

Să exersăm!

1. Transcrie enunțurile de mai jos, folosind forma corectă a cuvintelor **cel/ ce-l**.

- Am trimis la concurs... mai reușit desen.
- Setul de ceai ... folosim acum este... mai valoros cadou de la bunica mea.
- Iulia are ... mai vechi costum popular.
- ... care cosește este bunicul meu.

2. Alcătuește propoziții în care să folosești ambele forme ale cuvintelor **cel/ ce-l** în fiecare dintre ele.

Inițierea și menținerea unui schimb verbal. Reformularea unui mesaj în funcție de particularitățile interlocutorului

Să descoperim!

Joc de rol

Imaginează-ți că băiatul din ilustrația de mai sus găsește o jucărie, iar pe bancă este așezat un copil. Adaptează mesajul la această situație, realizând un dialog de câte patru replici pentru fiecare interlocutor.

- Ce formule de adresare a folosit băiatul (către adult)? Dar în jocul de rol? Cei doi interlocutori au făcut schimb de rol?

- Dacă adultul și copilul ar fi vorbit în limbi diferite, aceștia s-ar mai fi înțeles?

Motivează-ți răspunsul!

- Dacă ar fi sosit un grup de tineri gălăgioși, mesajul copilului ar mai fi fost înțeles?

Să reținem!

Un **schimb verbal** este menținut dacă rolurile de **ascultător** și de **vorbitor** se inversează.

Pentru ca mesajul transmis de la vorbitor către ascultător să fie înțeles, trebuie să fie adaptat la particularitățile interlocutorului: **limba vorbită**, **vârstă**, **statut social** etc.

Pentru menținerea dialogului, se recomandă utilizarea unor cuvinte precum: *înțeleg*, *desigur*, *te ascult*, *evident*, *așa consider și eu* etc.

Să exersăm!

1. Transcrie enunțurile, adăugând cuvintele potrivite dintre paranteze (*dialog, mesaj, vorbitor, ascultător*).

- Convorbirea dintre două sau mai multe persoane se numește... .
- Informația transmisă și receptată într-un dialog se numește ... .
- Persoana care transmite mesajul poartă numele de... .
- Persoana care primește mesajul este numită... .

2. Citește dialogul de mai jos:

– Bună ziua, domnule doctor!
 – **Bonjour**, draga mea! Ce te supără?
 – De două zile mă doare o măsea.
 – Este vorba de un **molar** sau de **premolar**?
 Of! Ce o fi vrând să zică? se întreba Ioana în gând.

– Ia să vedem! Este evident! Ai un **abces** și o carie gravă la molarul superior drept.
 – Adică?!

Dentiția ta este de lapte, iar **smalțul** dinților este mai sensibil decât cel al adulților. Din cauza unei igiene orale necorespunzătoare și a unei alimentații nesănătoase, ai ajuns aici.

– Tot nu înțeleg, domnule doctor! Este grav? Ce trebuie să fac?
 – Îți prescriu un medicament pentru retragerea abcesului și utilizarea unei paste de dinți. După fiecare masă vei face un periaj atent. Poți folosi și **ață dentară** sau apă de gură!

- Și nu o să mă mai doară?
- Nu.
- Vă mulțumesc!
- Numai bine!

Exprimă-ți părerea!

1. Care sunt particularitățile omise de medicul stomatolog în dialogul cu pacienta Ioana?

2. A înțeles Ioana ce i s-a întâmplat? Ce are de făcut?

- Transcrie cuvintele care au rolul de a menține schimbul verbal.

VOCABULAR

bonjour: Bună ziua! în limba franceză

molar: dinte așezat posterior față de premolar, cu rădăcină dublă

premolar: dinte situat între canin și molar

abces: colecție purulentă, formată din cauza microbilor
dentiție de lapte: dinții temporari, cei din copilărie, care se schimbă

smalț: strat puternic mineralizat care acoperă dinții

ață dentară: fir de mătase folosit la îndepărtarea resturilor alimentare dintre dinți

Cuvântul. Despărțirea în silabe

Să ne amintim!

Despărțirea în silabe a cuvintelor după regulile limbii române este utilă pentru pronunțarea și pentru scrierea corectă a cuvintelor la capăt de rând.

Să exersăm!

1. Desparte în silabe următoarele cuvinte: *autor, interes, ilustrație, impresii, prietenește, reformulare, înțelepciune, vârstă.*
2. Scrie toate variantele despărțirii cuvintelor la capăt de rând: *morală, componente, ortografie, politicos, importantă.*

Sensul cuvintelor. Cuvinte cu sens asemănător

Să ne amintim!

Comunicarea orală sau scrisă se realizează cu ajutorul cuvintelor. Acestea au o **formă** și **un sens (înțeles)**. Există cuvinte care pot avea **formă diferită** și **sens asemănător**, dar și cuvinte ce pot avea **sensuri opuse**.

Să exersăm!

1. Înlocuiește cuvintele evidențiate cu altele cu sens asemănător:
  - Hansel găsisese **drumul** spre **casa** părintească.
2. Găsește cuvinte care să aibă același sens cu expresiile și cuvintele date:
  - a) *a trage cu urechea, a băga de seamă, a o lua din loc, a se da bătut, a scoate din sărite;*
  - b) *viteaz, creangă, final, a clarifica, opinie.*

Cuvinte cu sens opus

1. Găsește perechile de cuvinte cu sens opus: *rezistent, pace, mic, a iubi, război, a urî, mare, șubred.*
2. Alcătuieste trei enunțuri în care să folosești perechi de cuvinte cu sens opus.
Model: Când este **frig** afară, este **cald** în casă.
3. Completează, în caiet, proverbele:
  - Paza ... trece primejdia **rea**.
  - Buturuga **mică** răstoarnă carul ...
  - A ierta este **ușor**, a uita este ...
  - Ferește-mă, Doamne, de **prieteni**, că de ... mă feresc singur.

Puiul

după Ioan Alexandru Brătescu-Voinești

Într-o primăvară, o prepeliță aproape moartă de oboseală - că venea din depărtare, tocmai din Africa - s-a lăsat într-un lan verde cu grâu, la marginea unui lăstar. După ce s-a odihnit, a început să adune bețigașe, foi uscate, paie și fire de fân și a făcut un cuib pe un mușuroi de pământ, mai sus, ca să nu i-l înece ploile. Pe urmă, șapte zile a ouat câte un ou, în total șapte ouă mici și a început să le clocească. După trei săptămâni i-au ieșit niște pui drăguți, nu goi ca puii de vrabie, ci îmbrăcați cu puf galben ca puii de găină, dar mici, parcă erau șapte gogoși de mătase și au început să umble prin grâu după mâncare. Prepelița prindea câte o furnică, ori câte o lăcustă... Și erau frumoși, cumiști și ascultători. Se plimbau pîmprejurul mamei, iar când îi striga: *Pitpalac!*, repede veneau la ea.

Odată, prin iunie, când au venit țăranii să secere grâul, puiul cel mai mare n-a alergat la chemarea mamei și cum nu știa să zboare, haț! l-a prins un flăcău sub căciulă. Ce frică a pățit când s-a simțit strâns în palma flăcăului; îi bătea inima ca un ceasornic de buzunar, dar a avut noroc de un țăran bătrân, care s-a rugat pentru el:

– Lasă-l jos, Marine, că e păcat de el, moare!

Când s-a văzut scăpat, a fugit speriat la prepeliță să-i spună ce-a pățit. Ea l-a mângâiat și i-a spus:

– Vezi ce înseamnă să nu mă asculți? Când te vei face mare, o să faci cum vei vrea tu, dar acum, că ești mic, să nu ieși niciodată din vorba mea, că poți să pățești și mai rău!

Ziua, când era căldură mare, stau la umbră în lăstar; după-amiaza, când se potolea **vipia**, ieșeau cu toții pe **miriște**; iar în nopțile reci se adunau sub aripile ocrotitoare ale prepeliței.

Încet-încet puful lor s-a schimbat în fulgi și pene și, cu ajutorul mamei lor, au început să zboare. Lecțiile de zbor se făceau dimineața și seara, căci ziua era primejdios. Mama lor le spunea că-i învață să zboare pentru o călătorie lungă, pe care o vor face la sfârșitul verii.

– Și vom zbura pe sus de tot, zile și nopți și vom vedea dedesubtul nostru orașe, râuri și marea? Întrebau ei.

Într-o după-amiază, pe la sfârșitul lui august, când puii se jucau frumos în miriște, aud o căruță venind și oprindu-se în drumul de pe marginea lăstarului. Au ridicat toți capetele cu ochisorii ca niște mărgelile negre și ascultau. *Nero! Înapoi!* s-a auzit un glas strigând.

Puii n-au priceput, dar mama lor înțelesese că e un vânător. A rămas încremenită. Scăparea lor era lăstarul, dar tocmai dintr-acolo venea vânătorul.

După o clipă de socoteală, le-a poruncit să se pitulească jos, lipiți cu pământul, și cu niciun preț să nu se miște.

– Eu o să zbor. Voi să rămâneți nemișcați! Care zboară, e pierdut. Ați înțeles?

Puii au clipit din ochi c-au înțeles și-au rămas în tăcere.

– Nu vă mișcați! le șoptește prepelița. După câteva clipe prepelița zboară ras cu pământul.

Însă, vânătorul nu poate trage, de frică să nu-și împuște câinele.

 În vremea asta, puiul cel mare, în loc să stea nemișcat ca frații lui, zboară. Vânătorul îi aude fâlfâitul zborului, se întoarce și trage. O **alică** l-a ajuns la aripă. N-a picat, a putut zbura până în lăstar și-a căzut cu o aripă rănită. Ceilalți pui nu s-au mișcat de unde-i lăsase prepelița. Când s-a înnoptat au auzit glasul mamei, chemându-i din capul miriștii: *Pitpalac! Pitpalac!* Repede au zburat înspre ea. Lipsea unul.

– Unde e nenea?

– Nu știm, a zburat.

Atunci prepelița disperată a început să-l strige tare, mai tare. Din lăstar i-a răspuns un glas stins: *Piu! Piu!*... Când l-a găsit și i-a văzut aripa rănită, a înțeles că era pierdut, dar și-a ascuns durerea, ca să nu-l deznădăduiască ... De atunci au început zile triste pentru bietul pui. Se uita cu ochii plânși cum frații lui învățau să zboare.

– Mamă, nu e așa că o să mă fac bine? Nu e așa c-o să merg și eu să-mi arăți cetăți mari și râuri și marea?

– Da, mamă, răspundea prepelița, **silindu-se** să nu plângă.

Și a trecut vara. Au venit țaranii cu plugurile și au arat miriștea. Prepelița s-a mutat cu puii într-un lan de porumb, dar după un timp au venit oamenii și au cules porumbul, au tăiat cocenii și s-au mutat în niște **pârloage** din marginea lăstarului.

În locul zilelor mari și frumoase au venit zile mici și posomorâte, a început să cadă bruma și să se rărească frunza lăstarului. În inima bieteii prepelițe era o luptă sfâșietoare. Ar fi vrut să se rupă în două: jumătate să plece, luând copiii sănătoși, care sufereau de frigul toamnei, iar jumătate să rămână cu puiul rănit, care se agăța de ea cu disperare. Suflarea dușmănoasă a crivățului, pornită fără veste, a hotărât-o. Ca să nu-i moară și puii zdraveni, a luat hotărârea să zboare cu ei, pe când cel rănit striga cu deznădejde:

– Nu mă lăsați! Nu mă lăsați!

VOCABULAR

vipie: arșită, căldură

miriște: teren agricol pe care au rămas, după recoltare, tulpini ale plantelor

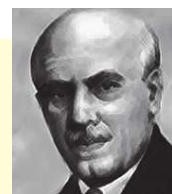
alică: proiectil sferic de plumb, prin care sunt încărcate unele cartușe de vânătoare

a sili: a obliga, a constrânge

pârloage: terenuri arabile lăsate necultivate

Ioan Alexandru Brătescu-Voinești

(1868-1946) a fost prozator român, cunoscut în special pentru povestirile destinate copiilor. În 1906 îi apare volumul *În lumea dreptății*, pentru care a fost distins cu premiul Academiei Române. Este și autor de povești pentru copii: *Privighetoarea*, *Puiul*, *Niculăiță Minciună* etc.

Fii activ cu creionul în mână!

Citește textul *Prepelița și puii ei* de Lev Tolstoi. Găsește o asemănare și o deosebire între textul indicat și *Puiul* de Ioan Alexandru Brătescu-Voinești.

În timpul lecturării, vei scrie pe o fișă, împreună cu prietenul tău, **creionașul Liro**: titlul, autorul, personajele și mesajul transmis.

Textul literar narativ

Să ne amintim!

Textul în care se prezintă o succesiune de întâmplări, redată în ordinea în care s-au desfășurat se numește **text literar narativ**.

Să explorăm textul!

Pălăriile gânditoare

Indicație: Grupați-vă în șase echipe. Fiecare echipă va purta câte o *pălărie gânditoare* și va rezolva cerințele din dreptul unei pălării. La final, citiți rezolvările în fața clasei.

o informează

Precizează locul și timpul în care se petrec întâmplările din text.

● spune ce simți

Spune ce crezi că a simțit prepelița când:

- a reușit să își construiască un cuib;
- au apărut puii și i-a învățat să zboare;
- și-a văzut puiul cel mare rănit și a fost necesar să ia o decizie.

● aspecte negative

Față de ce situații prezentate în text nu ești de acord?

● aspecte pozitive

Ce calități are mama prepeliță?

● idei noi

Exprimă-ți părerea despre modul în care a acționat flăcăul față de puiul cel mare.

● clarifică

Clarifică motivul pentru care prepelița mamă a luat decizia să plece cu puii sănătoși.

Delimitarea textului în fragmente

Să ne amintim!

Fragmentul cuprinde enunțuri grupate în jurul unei idei. Acesta poate avea unul sau mai multe alineate.

În fiecare fragment se narează (se povestește) despre o altă întâmplare sau se prezintă alte fapte, evenimente, stări etc.

A delimita un fragment înseamnă a stabili începutul și sfârșitul acestuia.

Să exersăm!

1. Continuă delimitarea în fragmente a textului *Puiul* după Ioan Alexandru Brătescu-Voinești, arătând începutul și sfârșitul fiecăruia.
2. Transcrie fragmentul în care puiul cel mare este rănit.
3. Indică numărul fragmentelor delimitate în text. Compară-ți răspunsul cu al colegilor!

Momentele textului literar narativ

Să descoperim!

Citește enunțurile în care sunt prezentate întâmplările din textul *Puiul* după Ioan Alexandru Brătescu-Voinești, în ordinea în care s-au petrecut.

1. Primăvara, la marginea unui lăstar, prepelița își îngrijește cu dragoste cei șapte pui.
2. Neascultător, puiul cel mare este prins de un flăcău și apoi eliberat.
3. Cu timpul, mama începe să-și învețe puii să zboare.
4. Un vânător pune în pericol viața lor.
5. Puiul cel mare este rănit la o aripă.
6. Prepelița își dă seama că puiul cel mare este pierdut.
7. Vremea se răcește, iar prepelița hotărăște să-și salveze puii sănătoși de frigul iernii.
8. Puiul rănit rămâne singur.

- Realizează corespondența între informațiile din prima coloană și semnificația lor din a doua coloană.

într-o primăvară	locul
într-un lan verde cu grâu, la marginea unui lăstar	timpul
o prepeliță și cei șapte pui	unele personaje

- În *primul fragment* al textului se regăsesc informațiile din prima coloană, care precizează locul, timpul și unele personaje.

- Momentul cel mai important (cauza) care va influența desfășurarea acțiunii este prezentat în cel *de-al doilea fragment*. Acest moment va schimba situația de început. Identifică acest moment.

- În fragmentele *al treilea*, *al patrulea*, *al cincilea*, *al șaselea* sunt prezentate alte personaje și întâmplări ce au urmat. Enumeră-le!

- Momentul cel mai tensionat în desfășurarea acțiunii apare în *al șaptelea fragment*. Prezintă acest moment, folosind detalii din text.

- Sfârșitul acestei povestiri este redat în *al optulea fragment*. Finalul este unul vesel sau trist?

Să reținem!

Momentele textului literar narativ sunt:

- **introducerea** - situația de început (locul, timpul și unele personaje);
- **cauza** - momentul cel mai important, care determină desfășurarea acțiunii, schimbând situația de început;
- **desfășurarea acțiunii** - întâmplările determinate de cauză;
- **momentul de maximă tensiune** - partea care surprinde suspansul, în desfășurarea acțiunii;
- **încheierea** - sfârșitul, care poate fi vesel sau trist.

Să exersăm!**Jurnalul triplu**

Indicație: Scrie ideile principale din textul *Puiul* după Ioan Alexandru Brătescu-Voinești, încadrându-le în momentele principale și indicând numărul fragmentului.

Momentele textului literar narativ	Ideile principale	Numărul fragmentului
Introducerea	Prepelița întoarsă primăvara din Africa are șapte pui.	1
Cauza		
Desfășurarea acțiunii		
Momentul de maximă tensiune		
Încheierea		

2. Povestește momentul care te-a impresionat cel mai mult.

Exprimă-ți părerea!

Ești de acord cu decizia prepeliței? Argumentează-ți răspunsul!

Activitate în perechi

Alături de colegul de bancă, alegeți momentul care v-a ținut cel mai mult în suspans. Ați putut prezice situația? În care fragment se regăsește momentul cel mai tensionat?

Lucrați în echipă!

Grupați-vă în trei echipe, discutați și formulați câte un răspuns pentru întrebarea primită. Prezentați răspunsurile în fața clasei!

Echipa I

Vă așteptați la acest final? Motivați răspunsul!

Echipa II

Dacă voi ați fi autorul, ați schimba sfârșitul textului?

Echipa III

Învățătura textului ar mai fi fost educativă, dacă finalul ar fi fost vesel?

Intonarea propozițiilor. Semnele de punctuație**Să ne amintim!**

Propoziția este comunicarea orală sau scrisă care are înțeles. Aceasta poate fi alcătuită din unul sau mai multe cuvinte.

Intonăm propozițiile în funcție de **semnele de punctuație** utilizate.

Să exersăm!

1. Intonează enunțurile din fragmentul de mai jos, corespunzător semnelor de punctuație și motivează folosirea acestora.

– *Eu o să zbor. Voi să rămâneți nemișcați! Care zboară, e pierdut. Ați înțeles?*

Puii au clipit din ochi c-au înțeles și-au rămas în tăcere.

– *Nu vă mișcați! le șoptește prepelița. După câteva clipe, prepelița zboară ras cu pământul.*

2. Scrie un enunț în care să utilizezi virgula după o formulă de salut.

3. Alcătuieste câte două propoziții în care să folosești semnele de punctuație: *două puncte (:)*, *semnul exclamării (!)* și *semnul întrebării (?)*.

Felul propozițiilor după scopul comunicării

Să descoperim!

După ce am ieșit pe poartă, în urma mea, din castan a căzut o castană. Ajungând pe pământ, ea s-a întrebat:

– Ce-o să se întâmple cu mine? Nu cunosc pe nimeni. N-am niciun prieten și fără prieteni e tare greu! Apoi, nu pot să stau așa, fără să fac nimic...

– Da... ai dreptate. Așa nu se poate! îi răspunse cineva.

– Poftim! se miră castana. Cu cine am onoarea?

– Cu mine! Permite-mi să mă prezint: Sunt ghemotoc. Un ghemotoc de hârtie.

(**Castana din poveste** după Octav Pancu-Iași)

- Transcrie din fragment propozițiile care au la final semnele de punctuație: **semnul punct** (.), **semnul exclamării** (!) și **semnul întrebării** (?).

- Observăm că fiecare propoziție, la finalul căreia este scris **semnul punct**, oferă o informație, adică ne comunică o constatare.

- Propozițiile la finalul cărora este scris **semnul exclamării** exprimă surprinderea sau un îndemn.

- Propozițiile la finalul cărora este scris **semnul întrebării** reprezintă întrebări.

Să reținem!

După scopul comunicării, propozițiile pot fi:

- **propoziții enunțiative** prin care se comunică o constatare; la finalul acestora se scrie **semnul punct** (.);

- **propoziții enunțiative exclamative** care exprimă: admirația, bucuria, mulțumirea, nemulțumirea, surprinderea, părerea de rău, dorința, îndemnul, porunca, strigarea, urarea, chemarea etc.; la finalul acestora se scrie **semnul exclamării** (!);

- **propoziții interogative** prin care se formulează o întrebare; la finalul acestora se scrie **semnul întrebării** (?).

Să exersăm!

1. Formulează câte o propoziție în care să folosești cuvântul **soarele**, astfel încât la finalul fiecăreia să fie scris:

a) **semnul punct**;   b) **semnul exclamării**;   c) **semnul întrebării**.

2. Transformă următoarele propoziții interogative în propoziții enunțiative. Ce alte modificări observi, în afară de semnul de punctuație?

Mergem la film săptămâna viitoare?

Gabriela are desene interesante?

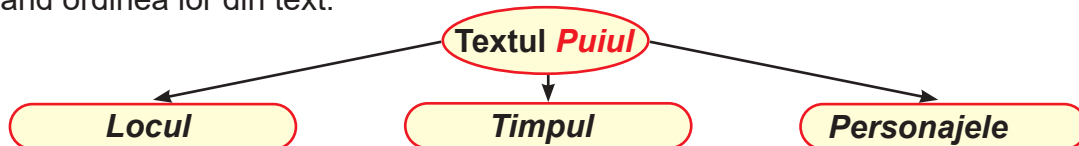
Închețata este desertul preferat al copiilor?

Spațiul, timpul și personajele în textul literar narativ

Să descoperim!

1. Recitește textul *Puiul* după Ioan Alexandru Brătescu-Voinești, redat la pagina 31.
2. Completează un *ciorchine* asemănător celui de mai jos, cu informațiile solicitate, păstrând ordinea lor din text.

3. Precizează în care moment al textului ai descoperit *locul*, *timpul* și *unele personaje*.
4. Transcrie cuvinte/ expresii care arată timpul în ordinea desfășurării întâmplărilor. Timpul acțiunii din introducere rămâne același pe tot parcursul întâmplărilor sau se schimbă?

Să reținem!

Spațiul, timpul și personajele povestirii apar, de obicei, în introducere. Acestea pot fi prezentate direct sau printr-o descriere.

Spațiul și **timpul** se pot schimba de-a lungul desfășurării evenimentelor.

Precizarea timpului poate face referire la momentul zilei, la anotimp, la o perioadă mai îndelungată (*odată, cândva, demult, în viitor etc.*).

Să exersăm!

1. Redactează un text scurt în care să prezinți ultima poveste citită de tine, indicând locul, timpul și personajele acesteia.

Planul simplu de idei al textului literar narativ

Să ne amintim!

Ideea principală cuprinde informațiile esențiale (importante) dintr-un fragment.

Planul simplu de idei este alcătuit din toate ideile principale ale unui text.

Să exersăm!

1. Extrage ideea principală din următorul fragment:

Într-o după-amiază, pe la sfârșitul lui august, când puii se jucau frumos în miște, aud o căruță venind și oprindu-se în drumul de pe marginea lăstarului. Au ridicat toți capetele cu ochișorii ca niște mărgele negre și ascultau. Nero! Înapo! s-a auzit un glas strigând. Puii n-au priceput, dar mama lor înțelesese că e un vânător. A rămas încremenită. Scăparea lor era lăstarul, dar tocmai dintr-acolo venea vânătorul.

(*Puiul* după Ioan Alexandru Brătescu-Voinești)

2. Transcrie, din textul *Puiul* după Ioan Alexandru Brătescu-Voinești, fragmentul potrivit următoarei idei principale: *Mama a început să-și învețe puii să zboare.*
3. Formulează planul simplu de idei pentru textul *Castana din poveste* după Octav Pancu-Iași.

Povestirea orală și scrisă a unui fragment

Să reținem!

Povestirea scrisă a unui fragment se realizează astfel:

- se citește fragmentul;
- se formulează ideea principală corespunzătoare fragmentului;
- se povestește oral fragmentul, dezvoltând ideea principală;
- se redactează povestirea fragmentului;
- se respectă regulile de ortografie și de punctuație.

În povestire **nu se folosește dialogul**, iar **acțiunile sunt prezentate în trecut**.

Am aflat!

Povestirea orală a unui fragment

presupune o exprimare clară, rostind corect cuvintele.

În povestirea orală și în cea scrisă a unui fragment este indicat să evităm repetarea cuvintelor.

Să exersăm!

1. Povestește oral fragmentul din textul *Puiul* după Ioan Alexandru Brătescu-Voinești, în care puiul cel mare nu ascultă sfatul mamei și este prins de flăcău.
2. Povestește oral, apoi în scris ultimul fragment al textului *Castana din poveste* după Octav Pancu-Iași, prezentat la pagina 24.

Să scriem corect!

1. Rochia **cea** nouă este minunată.
2. Mama mea este **cea** mai iubitoare.
3. Ai **cea** mai jucăușă pisică.
4. De **ce-a** venit?
5. Nu știu **ce-a** pregătit mama pentru cină.

cea/ ce-a

- Se scrie **cea** când cuvântul poate fi înlocuit cu **aceea** sau atunci când se arată că o calitate este într-un grad mai înalt.
- Se scrie **ce-a** când sunt două cuvinte diferite, care se rostesc într-o singură silabă.

1. Completează enunțurile, folosind cuvintele **cea** și **ce-a**:

- *Fata ... mică a împăratului era ... mai darnică.*
- *Tot ... cumpărat Ana de la magazin a oferit bunicii sale. Bunica a fost ... mai fericită.*
- *... făcut Ana este un gest de urmat.*

2. Alcătuieste câte două enunțuri, folosind cuvintele **cea/ ce-a**.

Micul Prinț fragment

după Antoine de Saint-Exupéry

- Chiar atunci apăru și vulpea:
- Bună ziua! zise vulpea.
  - Bună ziua! răspunse politicos Micul Prinț, care se întoarse, dar nu zări pe nimeni.
  - Sunt aici! spuse glasul - sub măr...
  - Cine ești tu? zise Micul Prinț. Ești tare drăguță...
  - Sunt o vulpe! spuse vulpea.
  - Vino să te joci cu mine! zise Micul Prinț. Sunt așa de trist...
  - Nu pot! spuse vulpea. Nu sunt **îmblânzită**.
  - Oh, iartă-mă! zise Micul Prinț. Ce înseamnă *a îmblânzi*?
  - Nu ești de pe-aici - zise vulpea - ce cauți?
  - Caut oamenii! zise acesta.
  - Oamenii - zise vulpea - au puști și vânează. E tare enervant! Cresc și găini. Cauți găini?
  - Nu! zise Micul Prinț. Caut prieteni. Ce înseamnă *a îmblânzi*?
  - E un lucru uitat! zise vulpea. Înseamnă *a-ți crea legături*...
  - A-ți crea legături?
  - Desigur! zise vulpea. Tu nu ești acum pentru mine decât un băiețel, ca mulți alți băiețel. Iar eu nu am nevoie de tine și nici tu de mine. Eu nu sunt pentru tine decât o vulpe, ca multe alte vulpi. Dar, dacă tu mă îmblânzești, noi doi vom avea nevoie unul de altul. Tu vei fi, pentru mine, unic în lume. Eu voi fi, pentru tine, unică în lume...
  - Încep să înțeleg! zise Micul Prinț. Există o floare... am impresia că m-a îmblânzit...
  - Este posibil! zise vulpea și reveni la gândurile sale. Viața mea este **monotonă**. Eu vânez găinile, pe mine mă vânează oamenii. Toate găinile seamănă între ele și toți oamenii seamănă între ei. Așadar, mă cam plictisesc. Dar dacă tu mă îmblânzești, viața mea va fi senină. Și, uite lanurile de grâu... Eu nu mănânc pâine. Pentru mine, grâul este **inutil**. Lanurile de grâu nu-mi amintesc de nimic. Dar părul tău e precum grâul. Așadar, când tu mă vei fi îmblânzit, grâul îmi va aminti de tine. Și voi adora adierea vântului prin grâu...
  - Vulpea privi îndelung la Micul Prinț:
  - Te rog... îmblânzește-mă! zise apoi.
  - Cât aș vrea! răspunse Micul Prinț, dar nu prea am timp. Am de căutat prieteni.
  - Dacă vrei un prieten, îmblânzește-mă!
  - Ce să fac? întrebă Micul Prinț.
  - Trebuie să fii foarte răbdător! Pentru început, te vei așeza mai departe de mine, pe iarbă. Eu te voi privi cu coada ochiului, iar tu nu vei vorbi. Însă, în fiecare zi, vei putea să te așezi un pic mai aproape de mine.
  - A doua zi, Micul Prinț reveni.
  - Era mai bine dacă reveneai la aceeași oră ... zise vulpea. Dacă tu, de exemplu, vii

la ora patru după-amiază, eu încă de la ora trei voi începe să fiu fericită. Pe măsură ce timpul va trece, voi fi mai fericită. La ora patru, deja voi fi agitată și neliniștită: voi descoperi prețul fericirii! Dar, dacă vii în orice moment, eu niciodată nu voi ști la care oră să-mi împodobesc sufletul. Ne trebuie **ritualuri**.

– Ce-i un ritual? Întrebă Micul Prinț.

– E și el dat uitării! zise vulpea. Este ceea ce face o zi diferită de alte zile, o oră, de celelalte ore. Până și vânătorii mei au un ritual. Dansează joia cu fetele din sat. Prin urmare, pot să mă plimb și eu, până la vie. Dacă vânătorii ar dansa oricând, toate zilele ar fi la fel.

Astfel, Micul Prinț a îmblânzit vulpea. Iar momentul despărțirii se apropie:

– Vai! zise vulpea... O să plâng...

– Din vina ta - zise Micul Prinț - tu ai vrut să te îmblânzesc...

– Așa e!

– Atunci, tu nu rămâi cu nimic! zise Micul Prinț.

– Ba da. Culoarea grâului îmi va aminti de tine.

Apoi adăugă:

– Mergi să revezi trandafirii! Vei descoperi că floarea ta este unică. Întoarce-te apoi să-ți iei rămas bun, iar eu îți voi dăruia un secret.

Micul Prinț porni spre trandafiri:

– Nu semănați deloc cu trandafirul meu! le spuse. Pe voi nimeni nu v-a îmblânzit, iar voi n-ați îmblânzit pe nimeni. Sunteți cum era vulpea mea. Dar am făcut-o prietena mea, iar acum ea este unică. Și trandafirii se rușinară.

– Voi sunteți frumoși, dar sunteți fără esență! le mai spuse. Nimeni n-ar avea de ce să moară pentru voi. Pentru un trecător oarecare, trandafirul meu ar fi ca voi. El e mai prețios, pentru că l-am udat chiar eu și l-am adăpostit sub clopotul de sticlă. Căci pentru el am ucis eu omizile (în afară doar de câteva, pentru fluturi), pe el l-am ascultat cum plângea, ori cum se lăuda, ori câteodată chiar cum tăcea, fiindcă e trandafirul meu.

Și se întoarse la vulpe.

– Adio! zise el...

– Adio! zise vulpea. Iată secretul meu: limpede nu vezi decât cu inima. Esențialul nu este vizibil pentru ochi.

Repetă și el pentru a-și aminti.

– Timpul petrecut cu trandafirul tău îl face atât de prețios!

– Numai timpul petrecut cu trandafirul meu! zise Micul Prinț, pentru a-și aminti.

– Oamenii au uitat adevărul acesta - zise vulpea. Tu nu-l uita! Devii răspunzător pentru totdeauna de ceea ce ai îmblânzit. Tu ești răspunzător de trandafirul tău.

– Sunt răspunzător pentru trandafirul meu... repetă el.

VOCABULAR

îmblânzită: domesticită

monotonă: plictisitoare

inutil: nefolositor, de prisos

ritual: ceremonial care se desfășoară după anumite reguli

Antoine de Saint-Exupéry

(1900-1944) a fost poet, jurnalist, pionier al aviației, scriitor marcant al literaturii franceze. S-a făcut cunoscut ca autor al uneia dintre cele mai îndrăgite cărți pentru copii, *Micul Prinț*, tradusă în foarte multe limbi.

Să explorăm textul!

Fii investigatorul perfect!

1. Găsește răspunsurile corecte pentru următoarele întrebări:

- Care sunt personajele textului?
- A găsit Micul Prinț vreun prieten?
- Cum era viața pe care o ducea vulpea, până să-l întâlnească pe Micul Prinț? Dar apoi?
- Există vreo asemănare între vulpe și trandafirul preferat de Micul Prinț?

2. Indică trei acțiuni pe care le-a făcut Micul Prinț pentru unul dintre prietenii săi din text.

Joc de rol

Imaginează-ți că ești Micul Prinț și că îi explici vulpii ce înseamnă să fii prieten.

Joc de cuvinte

Scara cuvintelor

Găsește cuvinte care conțin o silabă, două, trei, patru, cinci, șase și șapte silabe.

Portofoliu

Realizează un desen în care să redai despărțirea Micului Prinț de vulpe.

Fii activ cu creionul în mână!

Citește textul *Prieteșugul dintre soarece și pisică* de Frații Grimm!

În timpul lecturării, vei scrie pe o fișă, împreună cu prietenul tău, **creionașul Liro**: *titlul, autorul, personajele și mesajul transmis.*

Verbul

Să ne amintim!

Verbul este partea de vorbire care exprimă acțiunea (*merge, scrie etc.*), starea (*stă, se bucură etc.*) sau existența (*este, există etc.*) lucrurilor, a ființelor și a fenomenelor naturii.

Să descoperim!

- Subliniază verbele din șirul: *era, a îmblânzi, trandafir, cercetare, zise, a vulpii, semănați, culoarea, e, niciodată.*
- Alcătuiește cu fiecare dintre verbele *a urmat, găsește, îmblânzește* propoziții:
  - interogative;
  - enunțative;
  - exclamative.
- Subliniază verbele din fragmentul următor, apoi grupează-le într-un tabel asemănător celui de mai jos.

El e mai prețios pentru că l-am udat chiar eu și l-am adăpostit sub clopotul de sticlă. Căci pentru el am ucis eu omizile (în afară doar de câteva, pentru fluturi). Căci pe el l-am ascultat cum plângea, ori cum se lăuda, ori câteodată chiar cum tăcea. Căci e trandafirul meu. Și se întoarce la vulpe.

Verbe care exprimă acțiunea	Verbe care exprimă starea	Verbe care exprimă existența
am udat	...	...
...	...	...

Numărul verbului

Să ne amintim!

Verbul are două numere:

- **numărul singular**, când acțiunea este făcută de o singură ființă, de un singur lucru.
- **numărul plural**, când acțiunea este făcută de două sau mai multe ființe, lucruri.

Să exersăm!

1. Precizează verbele aflate la numărul singular și transcrie-le pe cele aflate la numărul plural: *să iubim, au, zbor, vom culege, să citesc, vorbiserăm, este, așteptați, să fi urmat.*

2. Trece verbele date la numărul singular: *au dăruit, mâncaseră, privim, plecaseră, vor descoperi.*

3. Alege forma corectă a verbelor din enunțurile:
Muncitorii **au/ a** venit să repare conducta de gaz.

Despre prietenie și curaj **s-a/ s-au** scris multe texte.

Persoana verbului

Să descoperim!

(Eu) **Cumpăr** prima carte în limba franceză.

(Noi) **Discutăm** despre prietenie și respect.

(Tu) **Călătorești** prin toată lumea.

(Voi) **Decideți** care sunt persoanele invitate.

(Ea) **Nu vrea** să fie vânată.

(Ei) **Au petrecut** mult timp împreună, ca între prieteni.

• Formele verbelor **cumpăr** și **discutăm** arată că acțiunile sunt făcute de **persoanele care vorbesc**.

• Formele verbelor **călătorești** și **decideți** arată că acțiunile sunt făcute de **persoanele cărora li se vorbește**.

• Formele verbelor **nu vrea** și **au petrecut** arată că acțiunile sunt făcute de **persoanele despre care se vorbește**.

Să reținem!

Verbul are trei persoane: **I, a II-a** și **a III-a**. Acesta își schimbă forma după număr și după o anumită persoană.

	Persoana	Numărul singular	Numărul plural
Acțiunea este făcută de persoana care vorbește.	I	eu	noi
Acțiunea este făcută de persoana căreia i se vorbește.	a II-a	tu	voi
Acțiunea este făcută de persoana despre care se vorbește.	a III-a	el, ea	ei, ele

Să exersăm! Joc-Ștafeta

Grupați-vă în patru echipe.

Prima echipă va lua startul și va identifica verbele din fragmentul dat, pe care le va transmite echipei următoare.

A doua echipă va menționa ce exprimă verbele identificate de prima echipă.

A treia echipă va preciza persoana la care se află verbele.

A patra echipă va nota numărul verbelor, apoi va centraliza pe tablă rezolvările celorlalte echipe, completând un organizator grafic asemănător celui de mai jos.

Verbul	Ce exprimă?	Persoana	Numărul
...	...	...	...

În locul zilelor mari și frumoase au venit zile mici și posomorâte, a început să cadă bruma și să se rărească frunza lăstarului. În inima bieteii prepelițe era o luptă sfâșietoare. Ar fi vrut să se rupă în două: jumătate să plece cu puii sănătoși, care sufereau de frigul toamnei, iar jumătate să rămână cu puiul rănit, care se agăța de ea cu disperare. Suflarea dușmănoasă a crivățului, pornită fără veste, a hotărât-o. Ca să nu-i moară și puii zdraveni, a luat hotărârea să zboare cu ei, pe când cel rănit striga cu deznădejde:

– Nu mă lăsați! Nu mă lăsați!

(*Puiul* după Ioan Alexandru Brătescu-Voinești)

Timbul verbului

Să descoperim!

Citește fragmentul de mai jos și spune ce exprimă verbele evidențiate:

– Tată, **am crescut** în palatele tale, m-am plimbat prin grădina aceasta de atâtea ori și am văzut toate roadele frumoase din spatele grădinii, dar n-am gustat niciodată din ele. Acum au dat în copt. Dă-mi voie, ca nopțile astea, să păzesc eu și mă oblig că **voi pune** mâna pe acel tâlhar care ne **jefuiește**.

(*Prâslea cel Voinic și merele de aur* de Petre Ispirescu)

- Verbul **jefuiește** exprimă o acțiune care se desfășoară **în prezent**, adică în momentul vorbirii.
- Verbul **am crescut** exprimă o acțiune care s-a desfășurat **în trecut**, adică înainte de momentul vorbirii.
- Verbul **voi pune** exprimă o acțiune care se va desfășura **în viitor**, adică după momentul vorbirii.

Să exersăm!

Să reținem!

Verbul are trei timpuri:

- **timpul prezent** - acțiunea se desfășoară în momentul vorbirii;
- **timpul trecut** - acțiunea s-a desfășurat înainte de momentul vorbirii;
- **timpul viitor** - acțiunea se va desfășura după momentul vorbirii.

Verbele își schimbă forma după număr, după o anumită persoană și după timp.

1. Precizează timpul tuturor verbelor din fragmentul de mai sus.

2. Scrie formele verbelor, respectând cerințele.

- ♦ *a cânta* - persoana a III-a, numărul singular, timpul prezent;
- ♦ *a hoinări* - persoana a II-a, numărul singular, timpul trecut;
- ♦ *a (se) plimba* - persoana a III-a, numărul plural, timpul viitor.

Muma lui Ștefan cel Mare

de Dimitrie Bolintineanu

I
Pe o stâncă neagră, într-un vechi castel,
Unde **cură**-n vale un râu mititel,
Plânge și suspină tânăra domniță,
Dulce și suavă ca o garofiță;
Căci în bătălie soțul ei dorit
A plecat cu oastea și n-a mai venit.
Ochii săi albaștri ard în lăcrimele
Cum lucesc în rouă două vioarele;
Buclele-i de aur cad pe albu-i sân,
Rozele și crinii pe față-i se-ngân.
Însă doamna soacră lângă ea veghează
Și cu dulci cuvinte o **îmbărbătează**.

II
Un **orologiu** sună noaptea jumătate.
În castel în poartă oare cine bate?
– „Eu sunt, bună maică, fiul tău dorit;
Eu, și de la oaste mă întorc rănit.
Soarta noastră fuse crudă astă dată:
Mica mea oștire fuge sfărâmată.
Dar deschideți poarta... Turcii mă-nconjur...
Vântul suflă rece... Rănile mă dor!”
Tânăra domniță la fereastră sare.
– „Ce faci tu, copilă?” zice doamna mare.
Apoi ea la poartă atunci a ieșit
Și-n tăcerea nopții astfel i-a vorbit:
– „Ce spui, tu, străine? Ștefan e departe;
Brațul său prin taberi mii de morți împarte.
Eu sunt a sa mumă; el e fiul meu;
De ești tu acela, nu-ți sunt **mumă** eu!

Însă dacă cerul, vrând **să-ngreuieze**
Anii vieții mele și să mă-ntristeze,
Nobilul tău suflet astfel l-a schimbat;
Dacă tu ești Ștefan cu adevărat,
Apoi tu **aice** fără biruință
Nu poți ca să intri cu a mea voință.
Du-te la oștire! Pentru țară mori!
Și-ți va fi mormântul coronat cu flori!”

III
Ștefan se întoarce și din cornu-i sună;
Oastea lui zdrobită de prin văi adună.
Lupta iar începe... Dușmanii zdrobiți
Cad ca niște spine, de **securi** loviți.

Dimitrie Bolintineanu

(1819-1872) a fost poet român, om politic și diplomat. A scris despre personalități istorice: *Viața lui Vlad Țepeș și Mircea Vodă cel Bătrân*, *Viața lui Ștefan Vodă cel Mare*, *Viața lui Mihai Viteazul*.

VOCABULAR

cură: curge
a îmbărbăta: a încuraja
orologiu: ceas
mumă: (aici) mamă
să îngreuieze: să îngreuneze
aice: aici
securi: topoare

Să explorăm textul!

1. Cine era Ștefan?
2. Precizează personajele și locul unde se desfășoară acțiunea textului.
3. De ce era tristă tânăra domniță?
4. Explică motivul pentru care mama nu își primește fiul.
5. Care este finalul luptei lui Ștefan cu turcii?

Joc de rol

Interpretați scena sosirii lui Ștefan la poarta castelului.

Joc de cuvinte

Găsește, în text, toate cuvintele care nu au forma actuală/ corectă.

Portofoliu

Realizează un colaj/ o ilustrație care să transmită mesajul textului.

Fii activ cu creionul în mână!

Citește *Scrisoarea III* de Mihai Eminescu și vei descoperi un alt domnitor român viteaz!

În timpul lecturării, vei scrie pe o fișă, împreună cu prietenul tău, **creionășul Liro**: *titlul, autorul, personajele și mesajul transmis.*

Semnele de punctuație: ghilimelele, punctele de suspensie

Să descoperim!

1. Citește propozițiile:

Știam că, la finalul luptelor, Ștefan striga: „Victorie!”

Mara recită prima strofă a poeziei „Muma lui Ștefan cel Mare” de Dimitrie Bolintineanu.

2. Precizează răspunsul corect:

- Cuvântul scris între ghilimele („”) în prima propoziție redă *spusele persoanei care vorbește/ spusese altei persoane.*
- Cuvintele scrise între ghilimele („”) din a doua propoziție redau *titlul unui text/ numele unui personaj.*

Să reținem!

Ghilimelele („”) sunt semne grafice, care se scriu atunci când reproducem titluri, texte, cuvinte scrise sau gândite de altcineva.

Ceea ce scriem între ghilimele se numește **citat**. De aceea ghilimelele se mai numesc și **semnele citării**.

Acestea se scriu jos, la începutul citatului și sus, la finalul acestuia.

În textul tipărit, citarea se face cu ghilimele sau prin scriere înclinată.

Să exersăm!

1. Formulează trei propoziții în care vei scrie titluri de ziare și de cărți, folosind ghilimelele.
2. Transcrie versurile care conțin descrierea soției lui Ștefan. Nu uita să utilizezi ghilimelele pentru acest citat!

Să descoperim!

1. Citește versurile:

.....
 Un orologiu sună noaptea jumătate.
 La castel în poartă oare cine bate?
 – „Eu sunt, bună maică, fiul tău dorit;
 Eu, și de la oaste mă întorc rănit.
 Soarta noastră fuse crudă astă dată:
 Mica mea oștire fuge sfărămată.
 Dar deschideți poarta... Turcii mă-nconjur...
 Vântul suflă rece... Rănila mă dor!”
 .....

(**Muma lui Ștefan cel Mare** de Dimitrie Bolintineanu)

2. Alege răspunsul corect:

a) Punctele de suspensie (...) de la începutul și finalul fragmentului indică: *limitele citatului/ lipsa unei părți din text.*

b) Punctele de suspensie (...), în fragmentul de mai sus, marchează: *o pauză, o întrerupere în vorbire/ vorbirea greoaie a personajului/ starea sufletească/ durerea/ confuzia etc.*

Să reținem!

Punctele de suspensie se folosesc pentru a arăta:

- o pauză, o întrerupere în vorbire;
- lipsa unei părți dintr-o propoziție sau dintr-un text.

Să exersăm!

1. Explică semnul de punctuație care apare în următorul titlu al unui text creativ:
Întâmplare... cu bucluc.
2. Alcătuește un text, din cinci-șapte enunțuri, în care să utilizezi punctele de suspensie.
3. Folosește ghilimelele acolo unde este necesar:

♦ Cartea Amintiri din copilărie este una dintre cele mai valoroase creații literare scrise de Ion Creangă.

♦ Vom viziona la cinema filmul *Dumbrava minunată*.

♦ La serbare am interpretat sceneta D-I Goe... .

Pronunțăm și scriem corect!

- Se scriu corect: **ești, este, eram, erai, era, erați, erau.**
- Se scriu corect: (el/ ea) va **fi**; (tu) nu **fi**; (tu) **fii**; (tu) să **fii**; (tu) să nu **fii**, (eu) aș **fi**, (el) să **fi** știut
- Formele corecte ale verbului **a lua** la timpul prezent sunt: (eu) **iau**, (tu) **iei**, (el/ ea) **ia**, (noi) **luăm**, (voi) **luați**, (ei/ ele) **iau**.
- Există verbe care se pronunță și se scriu la persoana I și la persoana a II-a, numărul singular cu **-ii**.
Exemple: a scrie - (tu) **scrii**; a veni - (tu) **vii**; a deveni - (tu) **devii**;
a ști - (tu) **știi**; a ține - (tu) **ții**; a susține - (tu) **susții**;
a privi - (eu) **privii**; a citi - (eu) **citii**; a gândi - (eu) **gândii**.

Să exersăm!

1. Alege forma corectă a cuvintelor evidențiate.

Matei **ia/ i-a** rucsacul și pleacă.

Sara **ieste/ este** studentă.

Antrenându-te, vei **fi/ fii** cel mai bun.

Să **fii/ fi** atent!

Să **ei/ iei** în serios sfaturile primite!

Să **loați/ luați** mai multe fructe!

2. Scrie câte trei îndemnuri, folosind formele verbelor **a fi** și **a lua**.
3. Alcătuieste trei enunțuri în care cuvântul **vii** să fie, pe rând, verb, substantiv și adjectiv.

Să scriem corect!

1. **Odată**, vasele erau din lut.
2. **Odată** și-a întors privirea spre noi.
3. Mi-a promis că **odată** și **odată** ne va vizita.
4. Trebuie să cântăm toți **odată**.
5. Ziua de 8 Martie este **o dată** importantă.
6. Medicamentele se iau **o dată** pe zi.

odată/ o dată

- Se scrie **odată**, când cuvântul are unul dintre sensurile: *când-va, odinioară, demult, în viitor, în același timp, imediat.*
- Se scrie **o dată**, când sunt două cuvinte și au unul dintre sensurile: *din nou, o anumită zi din calendar, o singură dată.*

Să exersăm!

1. Completează propozițiile cu forma corectă a cuvintelor **odată** și **o dată**.

- Am stabilit activitatea la ... convenabilă pentru toți.
- Apăsați doar ... acest buton!
- ... oamenii trăiau în peșteri.
- A tunat ... și ploaia a început.

Recapitulare

Despărțirea lui Nils Holgersson de găștele sălbatice

după Selma Lagerlöf

Nils Holgersson era un ștregar de vreo paisprezece ani, înăltuț și subțirel, cu părul bălai. Mare ispravă nu era de el: mai toată vremea dormea ori mânca, apoi se apuca de tot felul de năzbâtii. Acesta întreprinde o călătorie minunată prin Suedia alături de găștele sălbatice conduse de Akka.

Băiatul se sculă cu noaptea-n cap și porni pe coastă. Ajunse pe țărm, către răsărit de satul de pescari Smyge, înainte de a se lumina bine de ziuă. Era singur-singurel. Intrase la găscanul Martin și încercase să-l trezească. Găscanul nu voia să plece și, fără a spune un cuvânt, își băgase capul sub aripă, adormind iar.

Ziua se anunța senină și minunată. Vremea era tot ca ziua aceea din primăvara trecută, când găștele sălbatice veniseră în Scania. Marea se întindea calmă și nemișcată. Văzduhul era liniștit, iar băiatul se gândea la călătoria plăcută pe care o vor face găștele sălbatice.

Nils era buimac. Se credea când spiriduș, când om. Văzând un zid de piatră de-a lungul drumului, se temu să treacă până nu se convinse că nu se aflau niscaiva fiare sălbatice ascunse la pânda lui. Pe urmă, începu să râdă de el însuși, bucurându-se că era acum înalt, mare, voinic și că nu avea motiv să se mai teamă.

Ajungând pe țărm, se lungi, așa mare cum era, ca să-l poată vedea găștele sălbatice. Era o zi neobișnuită de migrație a păsărilor. Porniseră în zbor cu zecile și cu miile. Din văzduh se auzeau strigăte. Băiatul zâmbea, gândindu-se că nimeni nu știa mai bine decât el că păsările se cheamă unele pe altele.

Veniră atunci în zbor și găștele sălbatice, în stoluri mari.

– De n-ar fi găștele mele care pleacă fără să-și ia rămas bun de la mine! se gândea Nils.

Ținea mult să le povestească ce se întâmplase și să le arate că era iarăși om.

Veni atunci un stol care zbura mai repede și striga mai tare decât celelalte. Inima îi spunea că acel stol era cel pe care-l aștepta. Nu-l mai putu recunoaște cu ușurința cu care l-ar fi recunoscut cu o zi înainte.

Stolul își încetini zborul și începu să dea târcoale țărmului. Băiatul își dădu seama că acela era. Nu înțelegea, totuși, de ce găștele sălbatice nu se lăsau la pământ, lângă el. Era cu neputință să nu-l fi văzut.

Căuta să scoată un strigăt de chemare, așa cum obișnuia să facă. Numai că limba i se împleticea acum. Nu mai putea să scoată sunetul de care avea nevoie. O auzi pe Akka, strigând în văzduh, dar n-o înțelegea.

– Ce-o mai fi și asta? se întreba el. Și-or fi schimbat graiul găștele sălbatice?

Le făcu semn cu scufia și alergă pe țărm, strigând:

– Aici sunt eu! Tu unde ești?

Cuvintele sale păreau mai degrabă să le sperie pe găște. Ele se înălțară tot mai sus, luând-o spre mare. Atunci, Nils înțelese, în sfârșit, cum stăteau lucrurile: găștele sălbatice habar n-aveau că el era

om acum. Nu-l recunoșteau.

Astfel, nu putu să le cheme, deoarece un om nu poate vorbi graiul păsărilor, nici nu-l poate înțelege.

Deși Nils se bucura că scăpase de vrajă, îi părea nespus de rău că, din cauza aceasta, fusese despărțit de prietenele sale de drum. Se așează pe nisip și își acoperi fața cu mâinile. La ce bun să se mai uite după găște?

După câteva clipe auzi foșnet de aripi. Bătrâna mamă, Akka, nu se îndurase să plece de lângă Năpârstoc și se întorsese încă o dată. Văzându-l liniștit, îndrăzni să zboare mai aproape de el. Ceva îi deschise deodată ochii, lăsând-o să vadă cine era flăcăul acela. Atunci, Akka se lăsă lângă el.

Băiatul scoase un strigăt de bucurie și o luă în brațe pe bătrâna conducătoare a stolului. Celelalte găște sălbatice îl dezmiardau cu pliscurile și se înghesuiau în el. Toate găgâiau, felicitându-l din toată inima. Nils le mulțumi pentru călătoria minunată pe care o făcuseră împreună.

Deodată găștele sălbatice amuțiră și se îndepărtară de el. Parcă voiau să spună:

Vai! E om! Nu ne înțelege și nici noi nu-l înțelegem!

Atunci băiatul se ridică și se duse spre Akka. Apoi începu s-o dezmierde. Același lucru îl făcu cu Yksi, Kaksi, Neljä, Viisi și Kuusi, bătrânele găște alături de care călătorise de la început.

Nils se depărtă apoi de țărm, știind că dorul păsărilor nu ține mult și voind să se despartă de ele câtă vreme mai erau mâhnite de lipsa lui.

Ajunghând pe dâmbul țărmului, se întoarse să se uite la stolurile numeroase care zburau pe deasupra mării. Toate își strigau chemările, în afară de unul singur, care își continua zborul în tăcere, cât fusese el în stare să-l urmărească de pe uscat cu privirea.

Stolul era bine rânduit și zbura repede, găștele mișcându-și aripile cu toată puterea. Nils Holgersson le urmări cu un dor nespus și ... mai că ar fi vrut să fie iarăși Năpârstoc, spiridușul, ca să poată călători peste mări și țări împreună cu un cârd de găște sălbatice, pe care-l îndrăgise și de care se atașase mult.

Rezolvă cerințele de mai jos:

1. Exprimă-ți părerea! De ce crezi că Nils și-ar fi dorit să rămână spiriduș?
2. Scrie un cuvânt cu sens asemănător celui de mai jos pentru *bucurie* și unul cu sens opus pentru *bătrână*.
3. Formulează câte un enunț în care să folosești cuvintele **cel/ ce-l**.
4. Alcătuește câte o propoziție enunțiativă, exclamativă și interogativă, folosind verbele a *călători*, a *se bucura*, a *se despărți* la timpuri și la persoane diferite.
5. Completează un organizator asemănător, respectând etapele următoare: *citește textul; notează locul, timpul și personajele; delimitează textul în fragmente*, apoi *formulează ideile principale*.

Momentele textului literar narativ	Ideile principale
Introducerea	
Cauza	
Desfășurarea acțiunii	
Momentul de maximă tensiune	
Încheierea	

Evaluare

Povestea cărții de povești

după Emilia Căldăraru

✿ Zilele trecute Gheorghiță s-a bucurat mult - ca întotdeauna când primește în dar o carte. E o carte de povești... să tot stai să-i privești pozele minunate desenate, în fel și chip colorate.

✿ Cât despre citit, lui Gheorghiță îi citește mama-mare, în fiecare seară, la culcare. Numai că, de îndată ce bunicuța a isprăvit de citit, Gheorghiță, de carte, s-a și plictisit. Ba chiar - să o spunem fără ocoliș - a rupt din ea o foaie să-și facă o jucărie.

– Ce **nerozie!** auzi el de îndată.

Se uită împrejur pe furiș... nimeni în odaie...

✿ – Ce **nerozie!** repetă foaia de hârtie.

– A, tu erai? se miră Gheorghiță.

– Eu... sau mai bine zis o rămășiță... din cartea ce-o văd pe jos aruncată. Hei, dacă-ai ști povestea cărții de povești...

– Povestea... ei? se întoarse Gheorghiță spre carte, cu o privire mirată. Vrei să mi-o povestești?

– Este, de fapt, povestea tuturor cărților.

– Te ascult.

✿ – A fost odată... nu prea demult, când poveștile acestea din carte erau toate doar niște gânduri și imaginații minunate, în mintea și inima scriitorului. Zile și nopți a trudit să le scrie, folosind cuvinte meșteșugite, care să farmece și să atragă.

✿ Prietenul scriitorului, meșterul iscusit al **penelului**, a citit poveștile și a zis: *Ca să le placă și mai mult copiilor, eu le voi zugrăvi în culori.*

– Adevărat. Mă bucur ori de câte ori găsesc și poze într-o carte...

✿ Povestea cărții, însă, merge mai departe... căci fiecare carte se desenează și se scrie pe... hârtie. Povestea trece, deci, și prin păduri - acolo tăietorii doboară trunchiuri vechi și, până întră munții-n **întomnare**, buștenii, curățați de uscături, îi mână-n văi, spre fabricile în care mașini iscusite, de meșteri mari mânuite, macină lemnul și-l mestecă bine, și-l moaie până devine o pastă. Iar pasta aceasta, albită, presată, uscată frumos netezită, frumos tăiată, ajunge să fie hârtie.

✿ Vine apoi **tipograful**, cel care alege - culege litere mari, litere mici, rânduri, pagini întregi. Privește-mă și ai să înțelegi! Iar tipograful își împarte truda cu **legătorul**, cel care adună și leagă împreună, foaie cu foaie, o carte întreagă.

✿ – Văd eu acum prea bine de ce-ai ținut să-mi povestești povestea cărții de povești. Câți oameni au muncit pentru ea!... spuse Gheorghiță, pe gânduri...

– De tot ce ai aflat, te văd bucuros. Sper să fie și cu folos!

– Fără-ndoială. Mai ales că la anul mă duc la școală.

– Felicitări! Și când vei avea Abecedar...

– Îl voi păstra ca pe cel mai scump dar.

– Până atunci, însă, ai de crescut...

✿ – Iar, deocamdată, draga mea foaie de carte, am de-ndreptat măcar în parte răul ce ți l-am făcut. Știu cât de mult prețuiești, iată, te voi lipi la locul tău în cartea cu povești.

VOCABULAR

nerozie: prostie**penel:** pensulă pentru pictură**întomnare:** venire a toamnei**tipograf:** muncitor specializat în lucrările de tipar**legător:** persoană specializată în legatul cărților

Fii investigatorul perfect!

- Găsește, în text, răspunsurile pentru următoarele întrebări:
  - Ce îi spune cartea de povești lui Gheorghită?
  - Care sunt persoanele implicate în realizarea unei cărți?
  - Ce a învățat băiatul din întâmplarea cărții de povești?
- Desparte în silabe cuvintele: *tipograful*, *poveste*, *desenează*.
- Găsește câte un cuvânt cu sens asemănător și unul cu sens opus pentru cuvintele: *prieten*, *demult*, *a munci*.
- Transcrie enunțurile, alegând forma corectă:
  - * Ai verificat **cea/ ce-a scris băiatul iei/ ei?**
  - * **Ști/ Știi** că Andrei **ia/ i-a** o nouă carte de lectură?
  - * Nu **fi/ fii** stresat! Dan este **cel/ ce-l** mai bun!
- Formulează câte o propoziție enunțivă, interogativă și exclamativă, folosind verbe aflate la persoane și la timpuri diferite.
- Găsește primele cinci verbe din text, apoi precizează-le persoana, numărul și timpul.
- Alcătuiește planul simplu de idei al textului.

Itemi	Suficient	Bine	Foarte bine
1	Răspunde la o întrebare.	Răspunde la două întrebări.	Răspunde la toate întrebările.
2	Desparte în silabe un cuvânt.	Desparte în silabe două cuvinte.	Desparte în silabe trei cuvinte.
3	Găsește două cuvinte.	Găsește patru cuvinte.	Găsește șase cuvinte.
4	Scrie corect două-trei cuvinte.	Scrie corect patru-cinci cuvinte.	Scrie corect cele șase cuvinte.
5	Formulează o propoziție.	Formulează două propoziții.	Formulează trei propoziții.
6	Găsește și analizează unul sau două verbe.	Găsește și analizează trei-patru verbe.	Găsește și analizează toate verbele.
7	Scrie trei idei principale.	Scrie șase idei principale.	Scrie cele nouă idei principale.

Autoevaluare

- * Sarcinile de lucru au fost realizate: **integral/ parțial/ deloc**.
- * Prin rezolvarea sarcinilor am învățat: ...
- * Dificultățile pe care le-am întâlnit au fost: ...
- * Performanța mea va fi îmbunătățită dacă ...
- * Mă simt

Proiect

Prietenia

Indicații și etapele proiectului

1. Ce vom face?

- Vom desfășura proiectul, descoperind cum prezintă scriitorii **prietenia**.

2. De ce vom face?

- Vom realiza o documentare despre texte literare cunoscute, în care este prezentată prietenia dintre personaje.
- Această activitate care presupune documentarea permite elevilor exersarea și dezvoltarea unor abilități, precum: spiritul de echipă, inițiativa, comunicarea etc.

3. Cum vom face?

- Vom stabili etapele de lucru din proiect:
  - Ne vom împărți în echipe și vom stabili rolul fiecărui membru, astfel:
    - * echipa cercetătorilor/ investigatorilor
    - * echipa prezentatorilor

Echipa 1 va căuta cinci texte literare în care este prezentată prietenia dintre personaje, apoi va selecta fragmente sugestive despre prietenie.

Echipa 2 va prezenta prietenia, așa cum reiese din fragmentele selectate de echipa 1, în opt-zece rânduri.

- Organizarea informațiilor pentru prezentare:

Echipa 1 prezintă o fișă cu titlurile textelor literare găsite și fragmentele selectate, pe care elevii le citesc în fața clasei.

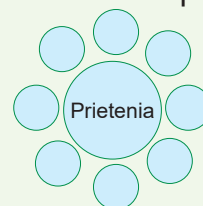
Echipa 2 realizează o prezentare a ideilor care se deduc din fragmentele citite.

Echipa 1		Echipa 2
Titlul textului	Fragment	Prezentarea ideilor
<i>Castana din poveste</i> după Octav Pancu-Iași	<i>N-am niciun prieten, dar îmi doresc să am!</i>	Castana își dorea prieteni, deoarece a constatat că este bine să ai cu cine vorbi...
<i>Micul Prinț</i> după Antoine Saint-Exupéry	...	...

- Mapa proiectului cuprinde fișa de documentare a echipei 1 și prezentările echipei 2.

4. Activitate practic-aplicativă

- În urma documentării și a prezentării materialelor despre prietenie, se va completa un *organizator* asemănător celui alăturat, scriind pe tablă.

5. Cum vom evalua activitățile proiectului?

Autoevaluare

Criterii de apreciere	Da	Nu
Am desfășurat toate activitățile din proiect.		
Am rezolvat dificultățile apărute pe parcurs.		
Materialele/ lucrările proiectului sunt bine realizate.		

Evaluarea elevului de către cadrul didactic

Criterii de apreciere	Da	Nu
Îndeplinirea sarcinilor stabilite		
Calitatea materialelor/ activităților realizate		
Colaborarea în cadrul grupului		
Spiritul de inițiativă		

6. Vom afișa materialele din proiect la panoul clasei și pe holul școlii.

Iarna-tărâm de poveste

Conținuturi

- Transformarea dialogului în povestire
- Povestirea scrisă a unor fragmente
- Povestirea scrisă a unui text de mică întindere după planul simplu de idei
- Factorii care pot perturba comunicarea
- Cuvinte cu aceeași formă și sens diferit
- Pronunțarea și scrierea unor forme ale verbelor (I)
- Planul dezvoltat de idei
- Părțile unui text creativ
- Pronunțarea și scrierea unor forme ale verbelor (II)
- Povestirea scrisă a unui text de mică întindere după planul dezvoltat de idei
- Înțelegerea în profunzime a mesajului textului. Asocierea elementelor textului cu experiențele proprii
- Substantivul. Felul substantivelor
- Numărul substantivului
- Genul substantivului
- Textul funcțional. Invitația
- Textul creativ după un plan de idei
- Adjectivul. Acordul adjectivului cu substantivul
- Poziția adjectivului față de substantiv
- Înțelegerea în profunzime a mesajului textului. Extragerea unor elemente semnificative din text pentru a susține o opinie
- Personajul literar
- Descrierea de tip portret a unui personaj pe baza unui plan simplu
- Descrierea de tip portret a persoanei proprii pe baza unui plan simplu
- Oferirea de informații referitoare la universul școlar și extrașcolar
- Planul simplu de oraș și harta

Amintește-ți! În Unitatea de învățare **Iarna-tărâm de poveste**, vei fi evaluat de către cadrul didactic și pe baza fișei de observare sistematică a activității și a comportamentului elevului, prezentată la pagina 8.

Lebedele

după Hans Christian Andersen

 Domnea odată un rege care avea unsprezece fii și o fată, pe nume Eliza. Când mergeau la școală, cei unsprezece prinți scriau cu creioane de diamant pe tăblițe aurite și țineau minte tot ce învățau. Sora lor, Eliza, stătea pe un scăunel cioplit în stâncă, răsfoind o carte prețioasă.

 Văduv fiind, regele s-a căsătorit cu o regină rea, care nu iubea copiii. Ea a trimis-o pe Eliza la niște țărani, alungându-i și pe prinți.

– Zburați ca păsările fără glas! le-a spus regina vrăjitoare.

Prinții s-au transformat în unsprezece lebede frumoase ce poartă coroane și au zburat în văzduhul azuriu.

 Când a împlinit cincisprezece ani, Eliza a fost chemată la castel. Uimită de frumusețea fetei, regina s-a înfuriat. A luat trei broaște, le-a sărutat și i-a spus celei dintâi:

– Când vine la baie, urcă-te pe capul ei, să se facă proastă ca tine!

– Așază-te pe fruntea ei, i-a spus celei de-a doua, să devină urâtă ca tine!

– Așază-te pe inimă, i-a șoptit celei de-a treia, să-i facă pe toți să sufere!

Când a ieșit fata din baie, în locul broaștelor au rămas pe apă trei flori roșii de mac, fiindcă bunătatea fetei rupea orice vrajă. Furioasă, regina a frecat-o cu zeamă de nucă, a înnegrit-o, apoi i-a încălțit părul, ca să nu fie recunoscută.

 Plângând, Eliza a fugit într-o pădure. S-a așezat pe mușchiul moale și a adormit. Dimineața, a mers la un lac și s-a spălat, apoi s-a întâlnit cu o bătrână, pe care a întrebat-o dacă i-a văzut pe prinți.

– Nu, a spus bătrânica, dar ieri am văzut unsprezece lebede pe deasupra râului.

 Mergând pe firul apei, Eliza ajunge la malul mării. A zărit la orizont unsprezece lebede scuturându-și aripile lungi și albe. La asfințit le-au căzut aripile, iar în fața Elizei au apărut prinții. Mare le-a fost bucuria revederii!

– Noi suntem lebede numai cât stă soarele pe cer, a spus fratele cel mare. La apus ne recăpătăm înfățișarea omenească și atunci trebuie să fim pe pământ, altfel am cădea din văzduh. Trebuie să traversăm marea până la locuința noastră. Măine vom pleca și te vom duce noi pe aripi!

– Bine, încuviință Eliza.

Frații au împletit o plasă trainică din **stuf**, unde au așezat-o pe prințesă. Au zburat până au ajuns la o peșteră.

– Sunt sigură că Dumnezeu îmi va arăta cum să vă scap de vrăjitoria mamei noastre vitrege, gândi Eliza.

 În vis i-a apărut o zână strălucitoare:

– Îi poți salva pe frații tăi! Vezi aceste urzici? Chiar dacă mâinile tale se vor umple de bășici usturătoare, trebuie să le culegi, să le strivești cu picioarele și să obții niște fire din care vei putea țese unsprezece **tunici** cu mâneci lungi. Le vei arunca peste lebede, iar vraja se va destrăma. Până atunci, nu trebuie să vorbești, deoarece fiecare cuvânt rostit va face rău

fraților tăi!

Fata s-a trezit, s-a rugat, apoi a început să culeagă urzicile. Cu tălpile goale și plină de bășici, le-a zdrobit plângând de durere, a obținut firele, apoi s-a apucat de țesut.

Când țesea a doua cămașă, în fața ei a apărut un tânăr crai, zicându-i:

– Vino cu mine! Dacă ai suflet bun pe cât ești de frumoasă, te voi îmbrăca numai în mătase și o să-mi fii crăiasă.

Craiul a dus-o la castel, apoi a vestit logodna lor. A dus-o în odăile ei, spunându-i:

– Iată lucrurile de care te ocupai! Te vor înveseli, poate!

Eliza a surâs îmbujorată. Craiul a îmbrățișat-o, apoi a vestit nunta.

Noaptea țesea la tunică, însă, când s-o înceapă pe a șaptea, n-a mai avut fire. A pornit spre cimitir, unde a văzut niște vrăjitoare, a spus o rugăciune, a cules urzicile, dar un slujitor a văzut-o și a încercat să-l convingă pe crai că fata este vrăjitoare. În sufletul craiului a încolțit îndoiala.

– Să o judece poporul! spuse el.

Condamnată să fie arsă pe rug, a fost aruncată în **temniță**. Bucuroasă că i-au dat urzicile și tunicile, fata și-a venit în fire, apoi a continuat lucrul.

Dimineața, mulți oameni erau la poarta orașului să o vadă pe presupusa vrăjitoare arzând, însă fata continua să împletească firele verzi de urzică.

– Uitați-o pe vrăjitoare! spuse mulțimea repezindu-se la ea, dar cele unsprezece lebede au sosit în zbor și au apărut-o. Uimiți, oamenii s-au dat înapoi.

– Este semn ceresc! E nevinovată! șoptiră câțiva oameni.

Ajunsa la rug, Eliza a reușit să arunce toate cele unsprezece tunici peste lebede. Deodată, au apărut unsprezece tineri prinți. Doar cel mai mic avea o aripă în loc de braț, deoarece tunica la care lucrase pe drum avea numai o mânecă.

– Acum pot să vorbesc! strigă Eliza. Sunt nevinovată!

Văzând tot ce s-a întâmplat, poporul s-a închinat în fața ei. Obosită, Eliza a căzut, leșinând. Rugul s-a transformat într-o mulțime de trandafiri roșii, iar deasupra era o floare albă, strălucitoare ca o stea. Craiul a prins-o la pieptul Elizei și, astfel, ea s-a trezit ușoară și senină.

Și a urmat o nuntă cum niciun rege n-a văzut vreodată!...

VOCABULAR

văduv: bărbat rămas fără soție

stuf: desiș de trestie, folosit la acoperișul caselor ori ca materie primă pentru obținerea celulozei și a hârtiei

tunici: haine bărbătești, încheiate până la gât

temniță: închisoare, pușcărie, pivniță

Hans Christian Andersen

(1805 - 1875) a fost scriitor și poet danez. Printre cele mai cunoscute povești ale sale se numără: *Crăiasa Zăpezii*, *Mica Sirenă*, *Prințesa și bobul de mazăre*, *Fetița cu chibrituri*, *Rățușca cea urâtă* etc.

Să explorăm textul!

1. Câți copii avea regele?
2. Pe cine a ales pentru căsătorie regele văduv, după pierderea primei soții?
3. Cum s-a comportat noua regină față de prinți și față de Eliza?
4. Ce au pățit prinții, frații Elizei?
5. Cine a ajutat-o pe fată să-și găsească frații vrăjiți?
6. Ce trebuia să facă ea pentru ca lebedele să redevină prinți?
7. Eliza a reușit să-și salveze frații din vraja sub care căzuseră? A fost salvată și ea?

Transformarea dialogului în povestire

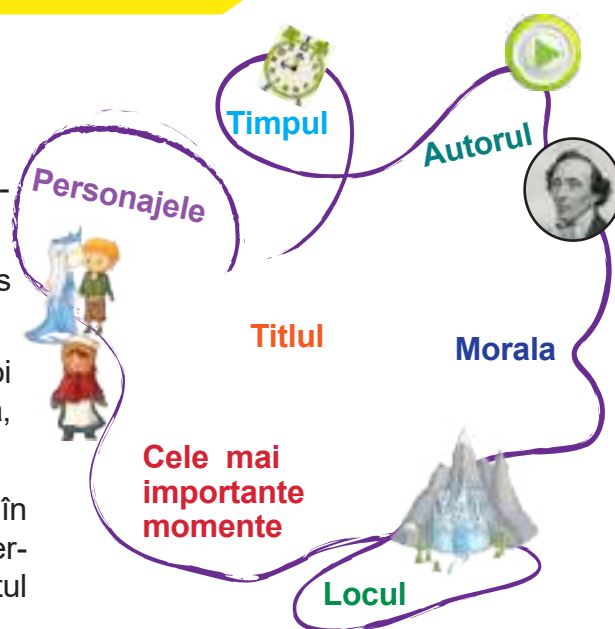

Să descoperim!

Harta textului

Realizează harta textului, după modelul alăturat.

- Citește, pe roluri, textul *Lebedele* după Hans Christian Andersen.
- Identifică, în text, fragmentele cu dialog, apoi scrie replicile rostite de fiecare personaj: Eliza, regina vrăjitoare, Zâna, fratele cel mare.
- Lecturează fragmentele date. Precizează în care dintre ele nu apare linia de dialog. Observează la ce persoană sunt verbele din fragmentul scris în dreapta.

– Noi suntem lebede numai cât stă soarele pe cer, a spus fratele cel mare. Trebuie să traversăm marea până la locuința noastră. Măine vom pleca și te vom duce noi pe aripi!

– Bine, încuviință Eliza.

Frații au împletit o plasă trainică din stuf, unde au așezat-o pe prințesă. Au zburat până au ajuns la o peșteră.

– Sunt sigură că Dumnezeu îmi va arăta cum să vă scap de vrăjitoria mamei vitrege, gândi Eliza.

Prințul, fratele cel mare, i-a spus surorii lui că ei sunt lebede doar până la apusul soarelui. A doua zi o vor purta pe aripile lor până acasă.

Eliza a fost de acord.

Frații au împletit o plasă din stuf, unde au așezat-o pe Eliza. Au zburat cu ea pe deasupra mărilor până au ajuns la o peșteră.

Eliza le spune fraților ei că Dumnezeu o va ajuta să-i scape de vraja mamei vitrege.

Să reținem!

Pentru a transforma un dialog în povestire, păstrăm toate informațiile transmise în replici, dar nu mai folosim liniile de dialog. Vom povesti fragmentul, trecând verbele la persoana a III-a și la timpul trecut. Pentru a introduce replicile, folosim verbele: *a zice, a spune, a întreba, a răspunde*, precum și cuvinte de legătură: *iar, că, dacă, și, apoi, unde, deci, fiindcă, deoarece* etc.

Să exersăm!

1. Citește cu atenție fragmentul dialogat de mai jos, apoi transformă-l în povestire.

Croitorașul își umplu repede buzunarele cu pietre, se cățăără într-un copac, apoi zvârrr! Și începu să arunce în pieptul unuia dintre uriași. Fiind adormit, la început, uriașul nu simți nimic.

Până la urmă se trezi și, înghiontindu-și prietenul, îi zise cu glas răstit:

– Ce te-a apucat să dai în mine, frate?...

– Cred că visezi, răspunse celălalt uriaș. Eu, să dau în tine? Poate că îți arde de glumă...

Făcură ce făcură, de se luară la harță și se certară bine de tot.

(**Croitorașul cel Viteaz** după Frații Grimm)

Interevaluare

Compară povestirea ta cu a colegului de bancă, având în vedere următoarele criterii: *scriere corectă, caligrafie, așezarea în pagina caietului, respectarea cerinței*. Acordați-vă, reciproc, un calificativ!

Povestirea scrisă a unor fragmente

Să ne amintim!

Povestirea scrisă a unor fragmente se realizează astfel:

- se citesc fragmentele;
- se formulează ideile principale corespunzătoare fragmentelor;
- se povestesc oral fragmentele, dezvoltând ideile principale;
- se redactează povestirea fragmentelor;
- se respectă regulile de ortografie și de punctuație.

În povestire **nu se folosește dialogul**, nu se scriu **citate** din text, iar **verbele** trebuie să fie la **timpul trecut** și la **persoana a III-a** .

Să exersăm!

1. Recitește textul *Lebedele* după Hans Christian Andersen.
2. Identifică fragmentul în care prințesa Eliza își revine din starea de leșin, apoi povestește-l în scris.
3. Lucrează în perechi!

Alături de colegul de bancă, delimitează textul în fragmente, apoi alcătuiește planul simplu de idei. Cu ajutorul rezultatelor obținute, completează organizatorul grafic.

Fragmentul	Întrebări ajutătoare	Răspunsuri	Ideea principală
1	Despre cine se povestește? Ce se relatează despre ... ?	...	...
2	...	...	...

Joc de rol

Alegeți-vă un fragment din textul *Lebedele* după Hans Christian Andersen.

Distribuiți-vă rolurile alături de colegul/ colega de bancă, apoi interpretați scena în fața clasei.

Portofoliu

Povestește în scris un fragment preferat din cartea pe care ai citit-o ultima dată.

Fii activ cu creionul în mână!

Alege un alt basm scris de Hans Christian Andersen.

În timpul lecturării, vei scrie pe o fișă, împreună cu prietenul tău, **creionașul Liro**: *titlul, autorul, personajele și mesajul transmis*.

Povestirea scrisă a unui text de mică întindere după planul simplu de idei

Să exersăm!

1. Lucrează în perechi!

Alături de colegul de bancă, alcătuieste planul simplu de idei al textului *Lebedele* după Hans Christian Andersen.

2. Realizează povestirea scrisă a textului *Lebedele*, dezvoltând fiecare idee principală din planul simplu de idei prin alte detalii.

3. Exprimă-ți părerea!

Cum a reușit Eliza să treacă peste atâtea greutăți? Pentru cine ai fi capabil să faci asemenea sacrificii? De ce?

Să ne amintim!

Povestirea scrisă a unui text se realizează astfel:

- se citește textul;
- se delimitează textul în fragmente;
- se formulează planul simplu de idei;
- se povestește oral, adăugând la planul de idei detalii din text;
- se redactează povestirea scrisă a textului;
- se respectă regulile de ortografie și de punctuație.

În povestire nu se folosește dialogul.

Verbele sunt la persoana a III-a, timpul trecut.

Factorii care pot perturba comunicarea

Să descoperim!

Când doi copii stau de vorbă, ce crezi că ar putea să le îngreuneze sau să le perturbe comunicarea? Transcrie, în caiet, doar acele variante care perturbă (îngreunează) comunicarea.

- ★ Dacă nu sunt atenți unul la celălalt.
- ★ Dacă vorbesc limbi diferite.
- ★ Dacă vorbesc prea încet.
- ★ Dacă pronunță incorect sunetele, cuvintele.
- ★ Dacă se află la o distanță prea mare unul de celălalt.
- ★ Dacă vorbesc clar, cu intonația potrivită.
- ★ Dacă vorbesc prea repede.
- ★ Dacă mesajul este formulat corect.
- ★ Dacă au deficiențe de auz.
- ★ Dacă folosesc cuvinte mai puțin cunoscute.
- ★ Dacă se aud zgomote puternice în jurul lor.

Exprimă-ți părerea!

Ce urmări ar putea avea lipsa atenției unui copil, când profesorul comunică informații importante la oră?

Am aflat!

Dacă unul dintre interlocutori are probleme de sănătate (de auz, de exprimare verbală), celălalt interlocutor trebuie să-și adapteze mesajul ca acesta să poată fi înțeles.

- Selectează din listă factorii care pot perturba comunicarea.

zgomotul

distanța

pronunția

neatenția

mimica

privirea

ținuta

zâmbetul

gesturile

enunțurile prea lungi

Cuvinte cu aceeași formă și sens diferit

Să exersăm!

1. Găsește cuvintele subliniate în textul *Lebedele* după Hans Christian Andersen. Alcătuiește câte o propoziție în care aceste cuvinte să aibă alt înțeles decât cel din text.

2. Descoperă sensul cuvintelor de mai jos și alcătuiește enunțuri cu fiecare dintre ele.

ochi: organ al vederii; ou ochi; ochi de aragaz; ochi (la tricotate); ochi de apă; plin ochi (foarte plin) etc.

plasă: plasă de cumpărături; plasă de tenis; plasă de pescuit; a lua plasă (a fi păcălit) etc.

Să ne amintim!

În vocabularul limbii române există cuvinte cu **formă identică**, dar cu **sens (înțeles) diferit**.
Exemple: sare, lună, toc, lin, broască, cer, lac, coș, blană, vie, ochi, plasă etc.

Pronunțarea și scrierea unor forme ale verbelor (I)

Să descoperim!

1. Citește enunțurile.

N-am crezut că Eliza este atât de puternică.

N-ai știut că voi pleca în vacanță?

Încă **n-au sosit** berzele.

Eu **n-am** doi ani, ci am zece!

Tu **n-ai** teamă de nimic!

Ei **n-au** nicio grijă.

- Ce observi în scrierea cuvintelor evidențiate în enunțurile de mai sus?
- Pronunță aceste cuvinte.
- Scrie la ce timp sunt verbele: *n-am crezut*, *n-ai știut*, *n-au sosit*, *n-am*, *n-ai*, *n-au*.

Să reținem!

Cuvintele **n-am**, **n-ai**, **n-au** se scriu cu ajutorul cratimei (-) și se rostesc într-o singură silabă când:

- ajută la formarea timpului trecut al verbelor și sunt însoțite de cuvântul **nu**, căruia îi lipsește vocala **u**, marcată prin cratimă.

Exemple: **n-am** văzut, **n-ai** auzit, **n-au** știut

- sunt forme ale verbului **a avea** la timpul prezent, însoțite de cuvântul **nu**, cărora le lipsește vocala **u**, redată prin cratimă.

Exemple: **n-am** (nimic); **n-ai** (flori); **n-au** (griji)

Ne jucăm! Frământări de limbă

Pronunță clar verbele: *nu am*, *nu ai*, *nu au* de la un ritm lent până la foarte repede.

Planul dezvoltat de idei

Să descoperim!

Lebedele

după Hans Christian Andersen

Ideea principală	Completări ale ideii principale
1. Odată, un rege avea unsprezece fii și o fată.	● Prinții și sora lor, Eliza, învățau bine. ● Cândva, toți trăiau în pace alături de tatăl lor.
2. Regele vădov s-a căsătorit cu o regină care nu iubea copiii.	● Noua regină vrăjitoare i-a alungat pe copii de la palat. ● Pe cei unsprezece prinți, ea i-a transformat în lebede. ● Aceasta a trimis-o pe Eliza la niște țărani.
...	...

● Compară informațiile scrise din prima coloană a tabelului cu informațiile din a doua coloană, referindu-te la numărul enunțurilor, la ordinea întâmplărilor și la detaliile prezentate.

Să reținem!

Ideea secundară este o comunicare prin care se aduc **detalii** la **ideea principală**.

Unei idei principale îi pot corespunde mai multe idei secundare.

Planul dezvoltat de idei cuprinde ideile principale și ideile secundare corespunzătoare acestora, prezentate în ordinea informațiilor din text.

Să exersăm!

1. Formulează ideile secundare corespunzătoare celorlalte fragmente din textul *Lebedele*. Urmărește tabelul rubricii **Să descoperim!**

2. Alcătuieste planul dezvoltat de idei al textului.

Interevaluare Joc: Ghicește și povestește!

Scrie pe un bilețel o idee principală extrasă din text. Schimbă bilețelul cu al colegului/colegei de bancă, apoi dezvoltă ideea principală, adăugând una sau mai multe idei secundare. Verificați-vă reciproc și acordați-vă un calificativ!

Părțile unui text creativ

Să ne amintim!

Părțile unui text creativ sunt: **introducerea**, **cuprinsul** și **încheierea**.

- **Introducerea** prezintă pe scurt locul, timpul și unele personaje.
- **Cuprinsul** prezintă faptele în ordinea în care s-au petrecut.
- **Încheierea** este de mică întindere și constă într-o învățătură sau impresie finală.
- Orice text creativ are un **titlu** sugestiv în strânsă legătură cu textul.

Să exersăm!**1. Magicienii poveștilor**

Imaginează-ți că ai un praf magic pentru textul *Lebedele*, pe care îl poți folosi de trei ori. Ce ai schimba din firul lui narativ? Ce personaje ai adăuga? Pe care le-ai face să dispară?

2. Exprimă-ți părerea!

Ce fel de personaj este Eliza? Creează o descriere orală, evidențiindu-i trăsăturile fizice și sufletești prezentate în text. Folosește expresiile:

- M-a impresionat faptul că ...
- Mi-a atras atenția ...
- O consider ..., deoarece ...

3. Scrie un text creativ în care să prezinți o întâmplare petrecută pe tărâmul minunat al poveștilor. Ai libertatea de a fi povestitor sau personaj în propria poveste. Folosește cuvinte și expresii deosebite! Găsește-i un titlu potrivit!

Portofoliu

Transcrie, pe o coală, textul creativ realizat la exercițiul 1. Expune-l la panoul *Micii scriitori*, apoi păstrează-l în portofoliu.

Pronunțarea și scrierea unor forme ale verbelor (II)**Să descoperim!**

- Pronunță rar și clar următoarele enunțuri. Spune ce ai observat.

El **nu are** nicio minge.

Noi **nu avem** probleme de pronunție.

Voi **nu aveți** patine.

El **n-are** nicio minge.

Noi **n-avem** probleme de pronunție.

Voi **n-aveți** patine.

Să reținem!

Cuvintele **n-are**, **n-avem** și **n-aveți** se scriu cu ajutorul cratimei, când verbul **a avea** este însoțit de cuvântul **nu**, iar lipsa vocalei **u** din cuvântul **nu** este marcată prin cratimă.

Să exersăm!

- 1.** Completează enunțurile, folosind cuvintele **n-are**, **n-avem** și **n-aveți**, din strofa de mai jos:

Despre învățătură

Nimeni (...) ce să-i facă
Celui ce învață bine.
(...) ce să zicem dacă
Îi plac cărțile, în fine!
Nici (...) să reproșați
Celor ce sunt educați!

- 2.** Alcătuieste câte un enunț în care să introduci cuvintele **n-are**, **n-avem**, **n-aveți**.

Spărgătorul de nuci

după E. T. A. Hoffmann

În Ajunul Crăciunului, cât este ziua de lungă, copiilor medicului consilier Stahlbaum nu le era deloc îngăduit să intre în odaia de mijloc și cu atât mai puțin alături, în salon. Ei erau nerăbdători să descopere darurile de sub brad.

Strânși unul într-altul, Fritz și Maria ședeau ghemuiți într-un ungher al cămăruței din spate și nu îndrăzneau să mai scoată vreun cuvânt. Se întunecase de-a binelea și pe micuți îi cuprinsese teama, căci, așa cum se întâmpla de obicei în această seară, casa rămăsese dintr-o dată fără lumină... Pe șoptite, Fritz îi dezvălui surioarei sale, de numai șapte ani, că în odăile încuiate ar fi auzit, de dimineață, foșnete ușoare fiindcă s-ar fi strecurat în casă un om mărunț și misterios. Băiatul știa bine că acel om era nașul Drosselmeyer.

Consilierul de curte Drosselmeyer era un bărbat mic și **sfrijit**, având un plasture mare, negru, așezat peste ochiul drept. Nu avea păr deloc, trebuind să poarte o frumoasă perucă albă- o adevărată operă de artă. De altfel, nașul era un maestru în felul său. Se pricepea și la reparat și făcut ceasuri. Când în casa familiei Stahlbaum se îmbolnăvea vreo pendulă și nu mai voia să cânte, nașul Drosselmeyer venea, își punea un șorț albastru și o repara, scormonind ceasul cu unelte ascuțite. Apoi, pendula se înviora și începea îndată să zbârnâie, să bată și să ticăie veselă, spre bucuria tuturor. De câte ori venea, nașul avea în buzunar câte o surpriză pentru copii: ba un omuleț caraghios, ce își rostogolea ochii și făcea plecăciuni, ba o cutie din care sărea o pasăre, ba altele. Însă, de Crăciun, el meșterea cu multă trudă o operă de artă atât de prețioasă, încât părinții grijulii o luau de îndată în păstrare, deși nașul o dăruia copiilor.

Maria bătu din palme, strigând cu bucurie:

– Cine știe ce minunăție o mai fi făcut nenea Drosselmeyer pentru noi! exclamă fetița.

Fritz era de părere că, de data asta, este vorba despre o cetate în care tot felul de soldați tare chipeși au să mășăluiască încoace și încolo, ca să facă instrucție. Apoi au să vină alți soldați, care au să încerce să se strecoare în cetate, iar soldații dinăuntru au să tragă vitejește cu tunurile așa de tare, de o să se cutremure pământul de atâta zgomot.

– Nu, nu, îl întrerupse Maria, nașul mi-a vorbit de o grădină frumoasă, cu un lac mare, pe care alunecă lebede minunate, cu salbe de aur la gât, care cântă melodii fermecătoare. O fetiță vine din parc la marginea lacului, cheamă lebedele și le hrănește cu **marțipan** dulce, apoi...

– Lebedele nu mănâncă marțipan, replică Fritz, și un parc întreg nu poate să facă nici măcar priceputul domn Drosselmeyer. De fapt, nu prea ne alegem cu mare lucru de pe urma jucăriilor lui... Ni le iau de îndată ce le primim, așa că acelea dăruite de tata și de mama îmi sunt mult mai dragi, fiindcă măcar le putem păstra și putem face tot ce vrem noi cu ele.

Apoi, copiii făcură tot soiul de presupuneri în legătură cu jucăriile pe care aveau să le primească. Maria era de părere că **madmazel** Trudchen, păpușa cea mare, s-a schimbat mult, căci, mai stângace ca oricând, cade în fiecare clipă pe podea, rămânând mereu cu o urmă pe obraz. Cât despre curățenia rochițelor, nici să nu mai vorbim, muștrările cele mai aspre nu mai ajută la nimic. În schimb, Fritz o să-și întregească herghelia cu un **roib** zdravăn pentru că tru-pele au nevoie de cavalerie- lucru cunoscut și de tata. De bună seamă, copiii știau că părinții le cumpăraseră tot felul de daruri frumoase, pe care acum le pregăteau pentru ei.

Micuța Maria rămase pe gânduri, în vreme ce Fritz mormăi:

– Eu, totuși, aș vrea niște **husari** și un roib!...

Se lăsase noaptea. Lipiți unul de celălalt, emoționați, Fritz și Maria nu îndrăzneau să mai rostească niciun cuvânt. Și în clipa aceea răsună limpede un sunet cristalin: cling-cling! cling-cling! Ușile săriră în lături și din odaia cea mare năvăli o lumină atât de puternică, încât copiii rămaseră mirați în prag.

Tata și mama se îndreptară spre ușă, luându-i pe copii de mână și spunându-le:

– Veniți! Haideți, veniți, dragi copii!

Amândoi copilașii priveau muți de uimire, cu ochii mari și strălucitori. După un timp, micuța Maria exclamă:

– Vai, ce frumooooos!

Alături de fel de fel de cărți cu poze, Fritz și Maria au descoperit sub brad cadouri minunate: păpuși grațioase, un roib, bomboane și, mai ales, o atrăgătoare rochiță de mătase.

Între timp, Maria descoperise lângă brad un omuleț grozav. Curioasă, își întrebă tatăl:

– O, tăticule drag! Al cui o fi acel omuleț drăgălaș?

– Draga mea copilă, omulețul îmbrăcat în uniformă de husari va sparge pentru voi toate nucile tari.

De atunci, omulețul a fost adoptat de copii și botezat *Spărgătorul de nuci*.

VOCABULAR

consilier: persoană care dă sfaturi; sfătuitor
sfrijit: slab, pipernicit
marțipan: produs zaharos, obținut din zahăr și din miez de migdale
madmazel: madmoazelă; cuvânt provenit din limba franceză, însemnând domnișoară
roib: cal cu păr roșcat sau brun
husar: ostaș dintr-un corp de cavalerie

E. T. A. Hoffmann

(1776-1822) a fost prozator, compozitor și critic muzical german.

Unele dintre cele mai renumite povești și povestiri ale sale sunt: *Piticuț - zis și Cinabru*, *Spărgătorul de nuci*.

Să explorăm textul!

- Notează pe o axă numele personajelor, în ordinea apariției lor în text.
- Transcrie varianta corectă de răspuns.
  - Pentru Maria, darul găsit sub brad este:
    - a) o minge;
    - b) o rochiță de mătase;
    - c) un trenuleț.
  - Copiii l-au botezat pe omulețul de lângă brad astfel:
    - a) Spărgătorul de nuci;
    - b) Drosselmeyer;
    - c) Soldățelul.
- Îți place numele pe care copiii i l-au dat omulețului? Motivează-ți răspunsul!

Povestirea scrisă a unui text de mică întindere după planul dezvoltat de idei

Să descoperim!

1. Citește primele două fragmente din textul *Spărgătorul de nuci* după E.T.A. Hoffmann.
2. **Ideile principale** și **secundare** desprinse din primele două fragmente ale textului pot fi:
  - ★ Copiii nu aveau voie în odaie și în salon în Ajunul Crăciunului.
    - Părinții le interzisera acest lucru.
    - Erau nerăbdători să descopere darurile de sub brad.
  - ★ Strânși unul într-altul, Fritz și Maria ședeau ghemuiți într-un ungher.
    - Se întunecase de-a binelea și pe micuți îi cuprinsese teama.
    - Fritz i-a șoptit Mariei că dimineața a auzit foșnete prin odaie, venite de la un omuleț misterios.
    - Băiatul știa că omul mărunț și misterios era nașul lor, Drosselmeyer.
3. Povestește oral primele două fragmente, pornind de la ideile prezentate mai sus.
4. **Povestirea scrisă** a celor două fragmente poate fi:

În Ajunul Crăciunului, părinții le interziceau copiilor să intre în salon. Cei doi frați erau nerăbdători să descopere darurile așezate sub brad.

Strânși unul într-altul, Fritz și Maria ședeau ghemuiți într-un ungher. Afară se întunecase de-a binelea și pe micuți îi cuprindea neliniștea, dar și emoția. Pus pe glume, Fritz i-a șoptit Mariei că dimineața a auzit foșnete prin odaie, venite de la un omuleț misterios. De fapt, omul mărunț și misterios era nașul copiilor, Drosselmeyer, iar băiatul știa acest lucru.

- În povestirea scrisă a celor două fragmente sunt regăsite toate detaliile existente în ideile secundare?

Să reținem!

Povestirea scrisă a unui text de mică întindere după planul dezvoltat de idei se realizează astfel:

- se citește textul;
- se delimitează textul în fragmente;
- se formulează planul dezvoltat de idei;
- se povestește oral, îmbogățind planul de idei cu detalii din text;
- se redactează povestirea textului;
- se respectă regulile de ortografie și de punctuație.

Am aflat!

În povestire se redau detaliile semnificative din text, renunțându-se la cele mai puțin importante.

Să exersăm!

1. Lucrați în echipă!

Grupați-vă în echipe de câte trei-patru colegi și rezolvați sarcinile:

- Formulați ideile principale și ideile secundare desprinse din fragmentele textului *Spărgătorul de nuci* după E.T.A. Hoffman.

- Desemnați un coleg de echipă care să citească povestirea fragmentelor.

- Redați fragmentele povestite în ordinea succesiunii lor.

2. Povestește în scris textul *Spărgătorul de nuci*, cu ajutorul planului dezvoltat de idei.

Exercițiu de imaginație

Alege fragmentul preferat din text, apoi roagă un coleg să-l citească. Cu ochii închiși, îți vei închipui tot ce auzi. Iată că putem să citim și cu ochii minții! Este minunat, nu-i așa? Schimbați rolurile!

Fii activ cu creionul în mână!

Citește alte povești de iarnă scrise de Hans Christian Andersen!

În timpul lecturării, vei scrie pe o fișă, împreună cu prietenul tău, **creionușul Liro**: *titlul, autorul, personajele și mesajul* transmis.

Înțelegerea în profunzime a mesajului textului Asocierea elementelor textului cu experiențele proprii

Să exersăm!

1. Recitește textul *Lebedele* după Hans Christian Andersen, redat la pagina 54. Selectează cuvintele și grupurile de cuvinte care denumesc elemente reale și imaginare, apoi transcrie-le într-un organizator grafic asemănător celui de mai jos.

Elemente reale	Elemente imaginare
cât stă soarele pe cer	zâna
...	...

2. Pentru fiecare element real pe care l-ai notat în tabel, scrie două enunțuri, dacă ai avut o experiență asemănătoare sau dacă ai întâlnit în realitate elementele respective.

Substantivul. Felul substantivelor

Să ne amintim!

Substantivul este partea de vorbire care denumește:

- **ființe** (copil, pușor, urs etc.), **lucruri** (stilou, cană, stele etc.), **fenomene ale naturii** (ploaia, fulgerul, furtuna etc.), **însușiri** (bunătatea, înțelepciunea, frumusețea etc.), **acțiuni** (mersul, povestitul, cântatul etc.), **relații** (prietenia, frăția, colaborarea etc.), **stări sufletești** (bucuria, tristețea, mâhnirea etc.)

Substantivele sunt de două feluri:

- **Substantivele comune** denumesc ființe, lucruri, fenomene ale naturii de același fel (elev, carte, zăpada, bucurii etc.).

- **Substantivele proprii** denumesc anumite ființe, anumite lucruri, pentru a le deosebi de altele de același fel (*România, Dunărea, Carpații Meridionali, Andreea, Azorel, Amintiri din copilărie, Teatrul de Stat, Lacul Sfânta Ana* etc.).

3 Iarna-tărâm de poveste

Să exersăm!

1. Selectează toate substantivele din cel de-al patrulea fragment al textului *Spărgătorul de nuci* după E.T.A. Hoffmann și precizează felul acestora.
2. Transcrie toate substantivele proprii din acest text.
3. Alcătuieste enunțuri cu substantivele: *vii, poartă, adâncimea, tăcerea și voioșie*.

Am aflat!

- Substantivele comune se scriu cu literă inițială mică, atunci când nu se află la începutul unui enunț.
- Substantivele proprii se scriu întotdeauna cu literă inițială mare.

Numărul substantivului

Să ne amintim!

● Când substantivul denumește o singură ființă, un singur lucru, un singur fenomen al naturii etc., acesta are **numărul singular**.

Exemple: *casă, om, floare, parc, munte, ger*.

● Când substantivul denumește mai multe ființe, lucruri, fenomene ale naturii etc., acesta are **numărul plural**.

Exemple: *case, oameni, flori, parcuri, munți, geruri*.

Să exersăm!

1. Transcrie, din fragment, substantivele la numărul singular și substantivele la numărul plural.

În călătoria ei între cer și pământ, apa străbate drumuri lungi. Ploaia din nori o aduce pe pământ, apoi apa ajunge în râuri, lacuri, mări și oceane. Căldura soarelui o evaporă, iar vaporii dau naștere altor nori. Și tot așa...

2. Alcătuieste enunțuri în care să introduci:
  - un substantiv la numărul singular și un verb la timpul prezent.
  - două substantive proprii și un verb la timpul trecut.

Am aflat!

Există substantive care au forme doar:

- la singular (*unt, sare, fotbal, aur, Ana* etc.);
- la plural (*zori, aplauze, Carpați, București* etc.).

Există substantive care au aceeași formă la **ambele numere**: *în-vățătoare, ochi, nume, pui, ardei* etc.

Genul substantivului

Să ne amintim!

Substantivele au trei genuri, pe care le putem determina prin numărarea lor:

- **genul masculin** (*un om, doi oameni*);
- **genul feminin** (*o fată, două fete*);
- **genul neutru** (*un tablou, două tablouri*).

✓ Să exersăm!

1. Precizează genul și numărul substantivelor aflate în organizator:

Substantivul	odaie	meșter	soldățul	uși	rochiță	roib	bomboane	cadouri	copii
Genul	feminin								
Numărul	singular								

2. Alcătuieste un text creativ, de minimum zece rânduri, cu titlul *Despre mine*, în care vei utiliza substantive comune și substantive proprii de orice gen și la orice număr. Subliniază toate substantivele din textul creat.

Textul funcțional. Invitația

Dragi părinți și bunici,

*Elevii clasei a IV-a vă invită la serbarea **Feerie de Crăciun**, care va avea loc în data de 23 decembrie, în sala de festivități a școlii noastre, la ora 16.*

Vă așteptăm cu drag!

Să ne amintim!

Invitația este un text funcțional, prin care o persoană (sau un grup de persoane) este invitată la un eveniment: aniversare, zi onomastică, spectacol, lansare de carte, piesă de teatru, activitate sportivă etc.

Am aflat!

Invitația trebuie să conțină mereu informații despre: data, locul, ora, denumirea și tipul evenimentului.

✓ Să exersăm!

• Scrie o **invitație** adresată unui prieten pe care îl inviți la spectacolul caritabil *Daruri dragi*, unde vei susține un recital de colinde.

Exprimă-ți părerea!

Cum crezi că reușește Moș Crăciun să să ofere cadourile într-o singură noapte?

Lucrează în perechi!

Grupați-vă în perechi! Scrieți-i o invitație lui Moș Crăciun pentru serbarea clasei voastre! Decorați invitația cu detalii sugestive!

Textul creativ după un plan de idei

Să ne amintim!

Părțile unui text creativ sunt: **introducerea**, **cuprinsul** și **încheierea**.

Pentru a realiza un **text creativ după un plan de idei**, este necesar să se respecte ordinea întâmplărilor date, iar informațiile cuprinse în planul de idei să se regăsească în conținutul textului creativ.

Să exersăm!

- Redactează o compunere, pornind de la următorul **plan de idei**:

- În Ajunul Crăciunului, unul dintre cei trei copii ai unei familii îi redactează o scrisoare lui Moș Crăciun.
- Copilul îi povestește Moșului că el învață bine, că este pasionat de pictură, de muzică și că ar dori să-l întâlnească.
- Băiatul adoarme, scrisoarea rămânând neterminată.
- Prichindelul visează că a ajuns la Polul Nord, chiar la *Fabrica de minuni*.
- Spiridușii îl poartă prin *Atelierele bucuriei*, provocându-i fericire.
- În vis, are voie să aleagă un singur lucru dorit.
- Băiatul ia cu el *Bucuria*, strigând-o atât în vis, cât și în realitate.
- Mama îl aude și-l trezește.
- De Crăciun, toată familia băiatului este bucuroasă.
- Copilul descoperă lângă brad scrisoarea lui și daruri pentru toți, dar cineva a terminat scrisoarea. Cine oare?

Autoevaluare/ Interevaluare

Apreciază modul de redactare a compunerii după următoarele criterii, atât pentru tine, cât și pentru un coleg. Acordați-vă reciproc un calificativ!

Criterii de apreciere	DA	NU
• Exprimarea este corectă și clară.		
• Întâmplările sunt relatate în ordinea logică a desfășurării din planul de idei.		
• Sunt folosite cuvinte și expresii noi în exprimare.		

Să scriem corect!

- Am fost **numai** eu în parc.
- Numai** ce am ajuns la el și a început să-mi cânte.
- Nu mai** pictez.

**numai
nu mai**

- Se scrie **numai** când cuvântul are sensul de **doar**, **tocmai**.
- Se scrie **nu mai** când cele două cuvinte arată încetarea acțiunii.

- Alcătuiește câte trei enunțuri în care să introduci cuvintele **numai** și **nu mai**.

Omul de zăpadă

după Hans Christian Andersen

Pe un ger **strașnic**, de-i trosnea tot trupul, omul de zăpadă stătea bucuros în fața casei. Îl făcuseră copiii în joacă. În loc de ochi, avea două cioburi mari dintr-un **olan** de pe acoperiș, iar gura lui era dintr-o greblă veche. Venirea sa pe lume a fost sărbătorită cu zurgălăii săniilor și pocnetele de bice.

Îl se părea că învăpăiatul soare, care tocmai asfințea, se uită mirat la el.

– Mult mi-ar plăcea să fac puțină mișcare! Dacă aș putea, m-aș duce acolo, jos, să mă dau pe gheață, cum fac băieții. Numai că nu mă pricep la treaba asta, nu știu cum se patinează. Aș vrea să dansez, aș alerga!

– Lasă, că te învață el, soarele, să alergi! spuse bătrânul dulău, răgușit și pus în lanț. Am văzut ce-au pățit înaintașii tăi din anii trecuți. *Ham! Ham!* S-au dus cu toții...

– Nu te-nțeleg, prietene... Ți-a de colo, de sus, să mă-nvețe să alerg? M-am încruntat la el, a șters-o, dar văd că acum a apărut în partea cealaltă.

– Habar n-ai de nimic! zise dulăul. Abia te-ai **înfiripat** și de aceea nu știi nimic. Ce vezi acum e luna. Acela de mai înainte a fost soarele. Vine mâine iar și te-nvață el cum s-o iei în jos, de-a lungul șanțului.

Deci acela care se zgâia la mine, soarele, cum îi zice câinele, nu mi-e prieten..., gândea omul de zăpadă.

Dulăul a prezis schimbarea vremii, fiindcă îl durea laba stângă din spate. Se învârti puțin și intră în cușcă, să tragă un pui de somn.

Într-adevăr, vremea s-a schimbat. Dimineața s-a lăsat ceață deasă și-a bătut vântul înghețat. Ce minunăție, la răsărit! Arborii și tufele se înveșmântaseră în flori albe de **chiciură**. Totul părea o dantelă, scânteind de parcă cineva ar fi presărat un praf de diamante.

În grădină, doi tineri fericiți priveau la omul de zăpadă și la arborii sclipitori. Zâmbiră și începură să se joace. Zăpada trosnea sub pașii lor.

Curios, omul de zăpadă îl întreabă pe dulău dacă îi cunoaște pe tineri. Dulăul îi spune că-i știe pe îndrăgostiți. Fiind prietenii lui, el nu-i mușcă niciodată. O să se mute și ei într-o cușcă și o să roadă împreună oase.

Firește, fiind nou-venit pe lume, omul de zăpadă nu știa mare lucru și se mira din orice, pe când bătrânul dulău îi cunoștea pe toți, căci nu trăise mereu în frig și legat în lanț.

– Hai, povestește-mi mai departe! l-a rugat omul de zăpadă.

Dulăul îi povestește cât era de răsfățat când era mic, cum a ajuns să trăiască la subsol ca un boier, în locuința portăresei. Era liniștit, bine hrănit, avea perna lui și o sobă generoasă, sub care se furișă. Încă visa la soba aia!...

– De ce ai părăsit soba și de ce ai plecat de-acolo?

– N-aveam încotro, îl lămurii câinele. M-au dat afară și m-au pus în lanț. Îl mușcasem de picior pe boierul cel tânăr fiindcă mi-a luat osul pe care-l rodeam. De-atunci mi-am pierdut glasul...

Câinele îi spuse că soba se poate vedea chiar și de acolo.

Omul de zăpadă stătu ziua întreagă cu privirile ațintite spre fereastră în camera de la subsolul casei. Acolo, soba răspânda o lumină blândă, nici ca a soarelui, nici ca a lunii. De câte ori se deschidea ușa odăii, soba își rotea limba de foc. Atunci, văpaia flăcărilor se încingea, luminând fața albă a omului de zăpadă și împurpurându-i făptura. Tot privind la acea **namilă** lucioasă, luminată de foc, îl încercă o neliniște ciudată, pe care o cunosc toți oamenii care nu sunt de zăpadă.

– Nu mai pot! zicea el. Ce bine-i stă sobei când zâmbește și scoate așa limba la mine!

Noaptea era lungă, dar lui nu i se părea așa. Stătea acolo, cufundat în frumoasele lui gânduri, care, de atâta ger și frământare, înghețau și trosneau.

Dimineața, flori minunate de gheață acoperiră geamurile locuinței de la subsol, împiedicându-l pe omul de nea să mai vadă soba caldă, pe care și-o închipuia ca pe-o făptură încântătoare. În jurul lui era un ger cumplit, de care s-ar bucura orice om de zăpadă obișnuit.

Dar acesta nu se bucura, ci devenise îngândurat. Cum ar fi putut să se simtă acum, când el suferea de dorul sobei?

Câinele i-a spus că a suferit și el de dragul sobei, dar s-a vindecat de această boală grea.

Vremea s-a schimbat. Sosise dezghețul, **moina** creștea, iar omul de zăpadă scădea. Nu spunea nimic, nu se văita și tocmai asta era nenorocirea.

Într-o dimineață se prăbuși cu totul. În locul unde stătuse el, apărură ceva care semăna cu o coadă de mătură; slujise de sprijin copiilor care ridicaseră omul de zăpadă.

Abia acum înțeleg de ce ducea el atât dorul sobei! Își zise câinele. Avea înfipt pe trupul lui o unealtă de curățat soba. Asta-i ceea ce-l tulbura, dar acum i-a trecut... Ham! Ham!

Puțin după aceea trecu și iarna. Fetele din casă cântau, vestind bucuria celui alt anotimp. Și nimeni nu se mai gândea la omul de zăpadă.

VOCABULAR

strașnic: extraordinar

olan: tub de argilă arsă din care se fac canale de scurgere a apei de pe acoperiș

înfiripat: care a luat ființă; alcătuit

chiciură: cristale de gheață care se depun iarna pe crengi, pe sârme

namilă: ființă sau lucru foarte mare, matahală, uriaș

moină: timp umed și cețos

Să explorăm textul!

Metoda S.I.N.E.L.G.

Indicație: Recitește conținutul textului, cu un creion în mână, apoi marchează observațiile tale, folosind următoarele semne:

✓	Informații cunoscute din text	...
(-)	Informații care contrazic ceea ce știai	...
(+)	Informații noi, nemăîntâlnite până acum	...
(?)	Informații care ți se par confuze	...

Pălăriile gânditoare - Interevaluare

Grupați-vă în șase echipe. Reprezentanții fiecărei echipe vor purta o pălărie gânditoare. Echipa va rezolva cerințele din dreptul acelei pălării. La final, schimbați pălăriile între echipe și evaluați-vă, analizând rezolvările colegilor. Completați-le dacă este necesar.

○ informează
Cine a făcut omul de zăpadă?

● spune ce simți
De ce crezi că omul de zăpadă îndrăgea soba?

● aspecte negative
Ce elemente din text ți-au creat o stare de neliniște/ de confuzie?

● aspecte pozitive
Ce trăsături avea portăreasa? Dar câinele?

● idei noi
Continuă povestea, imaginându-ți un alt final.

● clarifică
Mesajul transmis de acest text este ...

Adjectivul. Acordul adjectivului cu substantivul

Să ne amintim!

Adjectivul este partea de vorbire care exprimă însușiri ale substantivelor (ale ființelor, ale lucrurilor, ale fenomenelor naturii etc.)

Adjectivul se acordă în gen și în număr cu substantivul a cărui însușire o exprimă. Exemple: **copil creativ**, **clasă aerisită**, **cer înstelat**, **ploaie deasă** (substantive însoțite de adjective)

Să exersăm!

Jurnalul cu triplă intrare

Completează jurnalul cu triplă intrare, după model.

cercei aurii	auriilor cercei	Am cumpărat cerceii aurii.
casă primitoare		
pomi arămii		
rege înțelept		

2. Realizează acordul dintre substantivele și adjectivele scrise între paranteze.

zână (bun)
prieten (devotată)
ochi (albastre)

dulăi (fioros)
stele (strălucitori)
câmpie (verzi)

Am aflat!

Adjectivele care au terminația **-iu** la numărul singular se termină în:

- **-ii** la numărul plural, când se află după substantiv;
- **-iii** la numărul plural, când se află înaintea substantivului.

Portofoliu

Realizează un desen cu un om de zăpadă. Scrie, pe o fișă, însușirile sale.

Poziția adjectivului față de substantiv

Să ne amintim!

Adjectivul se află, de obicei, după substantivul pe care îl însoțește, dar poate fi așezat și înaintea substantivului, modificându-și forma.
Exemple: copilul **voios-voiosul** copil; florile **frumoase-frumosele** flori; cerul **azuriu-azuriul** cer

Să exersăm!

1. Scrie forma corectă a grupurilor de substantiv-adjectiv, după model:

fulg argintiu	fulgi argintii	fulgii argintii	argintii fulgi
copil zglobiu			
nor cenușiu			
petală roșie			

2. Transcrie doar variantele corecte din următoarele enunțuri:

- Florile **roși/ roșii** de pe vesele **câmpii/ câmpi** îmi plac.
- Soarele ne trimite razele **aurii/ auri**, iar pe câmp zboară fluturii **zglobi/ zglobii**.

3. Scrie adjective cu sens asemănător pentru: *adecvat, sânguincios, manierat, oranj, inocent, zgârcit*.

Să scriem corect!

1. Copiii **sar** peste obstacole.
2. Elevii **sar** de bucurie.
3. **S-ar** putea să te vizitez, dacă **s-ar** îndrepta vremea.

sar/ s-ar

- Se scrie **sar** când cuvântul are înțelesul de a sări (verb).
- Se scrie **s-ar** când sunt două cuvinte care se rostesc într-o singură silabă.

Să exersăm!

1. Alege forma corectă a cuvintelor evidențiate, apoi transcrie enunțurile.

Fetele **sar/ s-ar** coarda în parc.

Sar/ s-ar auzi că se schimbă vremea.

Dacă **sar/ s-ar** la trambulină, **sar/ s-ar** putea să mă rănesc.

2. Alcătuiește trei enunțuri în care cuvântul **sar** să se afle, pe rând, la începutul, în interiorul și la finalul enunțului.

Am aflat!

Eu sar.
Tu sari.
El/ Ea sare.
Noi sărim.
Voi săriți.
Ei/ Ele sar.

Înțelegerea în profunzime a mesajului textului. Extragerea unor elemente semnificative din text pentru a susține o opinie

Să ne amintim!

Pentru a susține o opinie, este recomandat să folosim argumente cu ajutorul cărora să convingem partenerul sau partenerii de comunicare.

Am aflat!

În susținerea unei opinii, putem folosi cuvinte și expresii precum: *deoarece, pentru că, de exemplu, luând în considerare, cred/ consider că ar fi mai bine să ... etc.*

Exprimă-ți părerea!

Crezi că a procedat corect câinele față de omul de zăpadă? Exprimați-vă părerile *pro* sau *contra*! Argumentați-vă opiniile!

Să exersăm!

1. Numește toate personajele textului *Omul de zăpadă* după Hans Christian Andersen, în ordinea apariției lor.
2. Selectează, din text, aspecte semnificative pentru susținerea opiniilor de mai jos:
  - Omul de zăpadă îndrăgise căldura sobei, pentru că văzuse cât erau de fericiți împreună cei doi tineri.
  - Omului de zăpadă îi plăcea de sobă, deoarece afla-se de la dulău cât de bine este lângă aceasta.
3. Identifică, apoi transcrie fragmentul din text care înfățișează sclipirile prafului de diamant de pe arbori și tufe.
4. Alege doar cuvintele și expresiile pe care le poți folosi în susținerea unei opinii: *deoarece, luând în considerare, spre exemplu, la revedere, am aflat că ..., mulțumesc, deci, întrucât, ca exemplu, rezultă că ...*

Cântați!

Omul de zăpadă

Am făcut în stradă
Un om de zăpadă.
I-am pus nas și gură
Și ochi ca de mură.
Mătură în brațe
Și brâu roș, cu lațe
Ce mai râdem noi
Cu-acest om de soi!

Memorați și recitați!

Colinde, colinde... de Mihai Eminescu

Colinde, colinde,
E vremea colindelor!
Căci gheața se-ntinde
Asemeni oglinzelor.

Și tremură brazii
Mișcând rămurelele,
Căci noaptea de azi-i
Când scânteie stelele.

Portofoliu

Describe, pe o fișă, un obicei al familiei tale din perioada sărbătorilor de iarnă.

Personajul literar

Să descoperim!

- Citește fragmentele de mai jos:

Primul lucru pe care l-au zărit copiii a fost un gândăcel auriu.

- Joacă-te cu noi!
- M-aș juca cu plăcere, dar n-am timp: trebuie să-mi adun mâncare pentru prânz.
- Dar tu n-ai vrea să te joci cu noi? l-au întrebat pe vânt.
- Duceți-vă acasă! Acum merg să împrăștii semințe pe câmp...

(**Copiii din crâng** după Konstantin Ușinski)

Fata merse pe un drum și îi ieși înaintea o cățelușă bolnavă. Cum o văzu pe fată, îi zise:

– Fată frumoasă și harnică, fie-ți milă de mine și îngrijește-mă, că ți-oi prinde și eu bine vreodată!

Atunci, fetei i se făcu milă și, luând cățelușă, o spălă și-o îngrijii.

Nu merse tocmai mult și numai ce vede un păr înflorit, dar plin de omizi. Părul, cum vede pe fată, zice:

– Fată bună, curăță-mă de omizi, că te voi răsplăti și eu cândva!

Fata curăță părul de uscături și de omizi și își continuă drumul.

Mai târziu întâlnește o fântână părăsită și plină de mâl, care o rugă pe fată:

– Fată bună și harnică, îngrijește-mă, că te voi răsplăti și eu cândva!

Fata îngrijii și curăță fântâna, apoi pleacă mai departe.

(**Fata babei și fata moșneagului** după Ion Creangă)

- Identifică, în fragmentele de mai sus, personajele care participă la acțiune și scrie-le într-un tabel asemănător celui de mai jos.

Personaje-oameni	Personaje-animale, obiecte, plante	Personaje-fenomene ale naturii

Să reținem!

Personajele literare sunt cele care participă la acțiunile dintr-un text literar.

Personajele pot fi: *oameni*, *animale*, *plante*, *fenomene ale naturii* sau *obiecte* care primesc însușiri omenești.

Într-un text literar se pot întâlni următoarele tipuri de personaje:

- **principale** - cele mai importante din text;
- **secundare** - participante la mai puține întâmplări.

Să exersăm!

1. Care sunt personajele principale și secundare din textul literar *Omul de zăpadă* după Hans Christian Andersen?
2. Selectează, din trei texte studiate, personajele principale și personajele secundare.

Descrierea de tip portret a unui personaj pe baza unui plan simplu

Să descoperim!

1. Enumeră trăsăturile fizice și morale ale omului de zăpadă, care pot fi desprinse din text, pe baza planului de mai jos:

- Prezentarea făcută de autorul textului;
- Aprecierile adresate de alte personaje;
- Faptele omului de zăpadă;
- Obiceiurile, pasiunile, felul de a vorbi, de a gândi, ale omului de nea.

Să reținem!

Descrierea de tip portret

presupune evidențierea trăsăturilor (însușirilor) unui personaj. Pentru descrierea unei persoane, se prezintă atât felul cum arată (**trăsăturile fizice**), cât și felul de a fi (**trăsăturile sufletești, morale**).

Să exersăm!

Eseul de cinci minute

Describe, timp de cinci minute, un animal preferat. Schimbă caietul cu al colegului/ colegei de bancă și citiți-vă reciproc creațiile!

Am aflat!

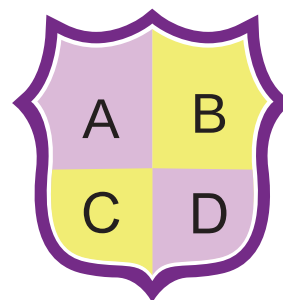
În funcție de trăsăturile morale, personajele pot fi **pozitive** când reprezintă binele sau **negative**, când reprezintă răul.

Blazonul. Personaje îndrăgite

Alege un personaj îndrăgit. Creează un **blazon** pentru acest personaj, respectând următorul cod:

A. numele și imaginea personajului	B. însușiri fizice
C. însușiri morale	D. aprecieri personale și/ sau de echipă

blazon: ansamblu de elemente specifice ale unui stat, ale unui oraș, ale unei familii sau ale unei persoane, reprezentate prin simboluri grafice (litere, desene etc.)

Descrierea de tip portret a persoanei proprii pe baza unui plan simplu

1. Scrie un text creativ despre propria persoană, pe baza următorului plan simplu:

- prezentarea datelor despre: *nume, vârstă, locul nașterii* etc. (*datele de identitate*);
- prezentarea trăsăturilor fizice;
- prezentarea trăsăturilor morale;
- prezentarea aspectelor referitoare la pasiuni, interese, preferințe, abilități etc.

Activitate în echipă

- Utilizând tehnici ale colajului, realizează portretul tău.
- La finalul activității, organizați o *expoziție* și un *tur al galeriei*. Descrieți, pe rând, portretele realizate!

Oferirea de informații referitoare la universul școlar și extrașcolar

✓ Să exersăm!

1. Oferă informații despre un eveniment la care ai participat și care s-a desfășurat în școală. Formulează clar și corect informațiile!

Lucrați în perechi!

Alături de un coleg, realizează un afiș prin care să oferi informații despre școală viitorilor elevi: denumirea școlii și adresa ei, denumirea localității, aspectul școlii, numărul sălilor de clasă, tipurile de laboratoare, exemplele de activități școlare și extrașcolare.

2. Exercițiu de imaginație

Imaginează-ți că oferi un interviu unei reviste școlare, în care povestești despre o activitate extrașcolară îndrăgită. Scrie informații convingătoare referitoare la această activitate.

Am aflat!

Informațiile pe care le oferim trebuie să fie corecte, formulate clar, pentru a fi înțelese.

Planul simplu de oraș și harta

• **Planul** este un desen prin care se reprezintă schematic suprafețele și obiectele din mediul înconjurător, într-o formă mult micșorată în comparație cu mărimea lor reală. Observă mai jos planul unei localități!

• Imaginează-ți că te afli în locul marcat prin punctul roșu din plan, iar un turist îți cere informații despre cum să ajungă la muzeul din localitate.

Realizează un dialog cu turistul, în care să-i oferi informațiile cerute.

• **Harta** este un desen poziționat după punctele cardinale, prin care sunt reprezentate, mult micșorate, suprafețele de teren și elementele geografice (regiuni, localități, forme de relief, ape etc.), cu ajutorul semnelor convenționale. Harta are o legendă care explică semnele convenționale pe care aceasta le conține.

• Caută, pe harta României, localitatea natală, apoi localitățile: Humulești din județul Neamț (locul nașterii povestitorului Ion Creangă) și Ipotești din județul Botoșani (locul copilăriei poetului Mihai Eminescu).

• Indică, pe hartă, capitala României. Găsește și alte localități în care s-au născut scriitori români îndrăgiți.

Recapitulare

Marele Dregător al Zăpezii s-a ținut de cuvânt

după Octav Pancu-Iași

Copii, dacă m-ați căutat ieri la telefon, într-adevăr, n-am fost acasă. Am avut niște treburi la **Polul Nord**! Vă rog, nu mă întrebați ce-am căutat tocmai acolo! Așa m-a rugat băiatul meu, Alexandru, să nu vă spun. Ar fi neplăcut să afle și alții povestea pe care o scriu aici și pe care vă rog, din inimă, să n-o citiți! Eu o scriu doar să n-o uit...

Ieri dimineață, Alexandru a ieșit în curte să se joace. Bunica i-a spus:

– Joacă-te cât poțestești cu bulgări, dă-te cu săniuța, dar nu mânca zăpada! O să te îmbolnăvești...

– Bine!... i-a răspuns Alexandru.

Dar imediat ce a ajuns în curte, a început să mănânce zăpada, cum mănâncă alții plăcinte cu brânză. A lins un bulgăre, apoi un țurture și, pe negândite, a mâncat-o pe toată. Pe cuvânt, copii, că e prima oară în viața mea când aud așa ceva... Martor mi-e soarele, că până a doua zi la prânz n-a mai rămas nicio urmă... Ce nenorocire!

Radioul anunța mereu: Nu mai este zăpadă... L-am închis, am plecat de-acasă și, chiar la poartă, m-am întâlnit cu o fețiță tristă. Trăgea o săniuță pe trotuarul lipsit de zăpadă. Trebuia s-o întreb:

– Ce te-a amărât?

– Nu știu ce s-a întâmplat cu zăpada... Nu mă pot da cu săniuța! Știi dumneata ce-o fi cu ea?

– De unde să știu?...

Dar știam. L-am mai mințit pe băiețelul cu patinele, pe vânzătoarea de căciuli... Apoi, m-am dus direct la omul **cumsecade**, care spune la radio despre vreme, numit... **meteorolog**. Nu-i prea frumos că se numește așa, fiindcă-ți se răsucesc limba în gură când îi rostești numele.

Întrebându-mă cum mă poate ajuta, i-am zis că l-aș ruga să-mi dea niște zăpadă, dacă nu s-ar supăra...

– Zăpadă? Imposibil!...

– De ce e imposibil? Cu puțină bunăvoință ...

– Degeaba! m-a oprit el. Chiar acum anunț că vremea se încălzește.

– Și dacă vă rog să anunțați că va ninge, mi-ați îndeplini rugămintea?

– Nicidecum, nu putem să mințim!

– Bine... Dar numai bine nu era! Și am plecat, trântind ușa, căci n-am primit ajutor de niciunde. Zăpada dispăruse și de pe munți... Tot Alexandru o fi mâncat-o? Nemaipomenit!... Atunci, nemaiputând răbda, m-am dus direct la gară, întrebând:

– Când pleacă primul tren spre Polul Nord?

– Peste câteva minute...

I-am cerut respectuos casieritei un bilet dus-întors. M-a

3 Iarna-tărâm de poveste

măsurat din cap până-n tălpi, vorbindu-mi îngrijorată:

– De ce nu luați numai dus? La Polul Nord, urșii albi sunt cam firoși, e frig de crapă pietrele... Poate n-o să vă mai întoarceți... Biletul dus-întors e mai scump. E păcat să cheltuiți banii...

– Trebuie să mă întorc, să scriu o poveste, le-am promis-o cititorilor! Ar fi neserios să mă scuz că n-am scris-o pentru că m-a înghițit un urs alb... Cine m-ar crede?

– Cum doriți, dar eu v-am vrut binele...

Am luat biletul până la Polul Nord și înapoi. Drumul m-a plictisit, copii. N-am avut cu cine vorbi, deci am dormit. Trenul s-a oprit acolo, am coborât pe un ger cumplit, privind fericit zăpada și ghețarii. Așadar, Alexandru n-apucase să mănânce zăpada de aici. Ce bine!

Acolo am zărit o balenă drăguță, care m-a trimis la împăratul Țării Albe a Polului Nord, adică la Măria Sa Ursul Alb, care m-a primit bucuros imediat, apoi m-a întrebat ce caut acolo. I-am spus că băiatul meu a mâncat toată zăpada și acum ne e foarte greu fără ea! L-am rugat să-mi împrumute niște zăpadă, promițându-i că i-o dau înapoi iarna viitoare.

Măria Sa Ursul Alb, fiind gazdă bună, l-a chemat pe Marele **Dregător** al Zăpezii, care era o focă între două vârste și l-a întrebat imediat:

– Cum stăm cu zăpada? Avem destulă ca să-i putem împrumuta și oaspetelui nostru?

După cum m-a privit și s-a scărpinat după ureche, pricepui că Marele Dregător al Zăpezii era zgârcit fără pereche. Mi-a vorbit două ore despre o poveste plicticoasă, fără nicio legătură cu zăpada.

După multă vorbărie, am fost nevoit să-l întreb:

– Bine, dar cu zăpada cum rămâne?...

Marele Dregător s-a încruntat:

– Despre ce zăpadă vorbiți? Aha, îmi amintesc... Vreți să vă împrumutăm puțină zăpadă.

– Mai multă aș vrea... Cât să se dea copiii cu săniuțele, să facă oameni de zăpadă, să se bată cu bulgări... Atât...

– Cam multă!... zise Marele Dregător al Zăpezii, scărpinându-se după ureche.

Dar Măria Sa Ursul Alb i-a șoptit ceva. Atunci, Marele Dregător a continuat:

– Cam multă... dar fie! V-o trimitem chiar astăzi!

Apoi m-am înapoiat degrabă acasă, mulțumindu-le respectuos.

A început să ningă: un fulg, încă unul... Și ține-te, ninsoare, până azi dimineată!

Marele Dregător al Zăpezii își respectase cuvântul.

Păcat că pe Alexandru îl doare gâtul și nu poate ieși în curte la joacă!

Copii, de-aici încolo puteți să citiți, dacă mai aveți ce!

VOCABULAR

Polul Nord: regiune geografică unde se află zăpezi și ghețari

meteorolog: cercetător sau cunoscător al fenomenelor meteorologice

dregător: înalt funcționar; demnitar care dirijează

Joc de rol

Interpretează un dialog purtat între tatăl lui Alexandru și unul dintre personaje.

• Rezolvă cerințele de mai jos:

1. Completează enunțurile:

- Titlul textului ...
- Autorul ...
- Personajele ...
- Timpul în care se petrec acțiunile ...
- Locul/ Locurile desfășurării acțiunilor ...
- Cele mai importante momente ...

Explozia stelară

Formulează cinci întrebări pe baza textului.
Scrie răspunsul pentru patru dintre ele.

- Identifică substantivele din fragmentul marcat în text, apoi precizează felul, numărul și genul lor.
- Exprimă-ți opinia cu privire la respectarea (sau nerespectarea) rugăminții lui Alexandru de către tatăl său. Susține-ți părerea, argumentând cu elemente din text.

4. Alcătuieste planul dezvoltat de idei al textului *Marele Dregător al Zăpezii s-a ținut de cuvânt* după Octav Pancu-Iași.

5. Transformă în povestire dialogul dintre meteorolog și tatăl băiatului.

6. Prezintă portretul unui personaj dintr-un serial pentru copii (sau din povestea preferată), evidențiind trăsăturile fizice și morale ale acestuia.

7. Grupează, în tabel, cuvintele: *țurture, cumsecade, s-a oprit, copiii, biletul, drăguță, am plecat, meteorolog, scriu, urs, bunăvoință, înghețat, trăgea, zăpadă, bulgări.*

substantive	adjective	verbe
...	...	...

8. Scrie textul unei invitații adresate verișorului tău, cu prilejul aniversării tale.

9. Alcătuieste un text creativ, de zece-douăsprezece rânduri, în care să introduci cuvintele: **sar, n-are, n-am, n-ai, n-avem**, orientându-te după următorul plan de idei:

- Toți copiii se află în vacanța de iarnă.
- Doi frați își propun să organizeze la ei acasă o petrecere-carnaval.
- Îi anunță pe toți colegii de clasă, printr-o invitație, despre acest eveniment.
- Familiile copiilor sunt de acord cu participarea lor la carnaval.
- Fiecare copil își confecționează propria mască.
- Petrecerea celor mici a fost una grozavă, plină de bucurie și de voie bună.
- Ajunși acasă, copiii au povestit cum s-au simțit împreună.

Găsește-i un titlu potrivit!

10. Selectează informațiile cuprinse în text și notează-le într-un tabel asemănător celui de mai jos.

personaje		situația de la început	cauza care schimbă situația	momentul de maximă tensiune	finalul lecturii
principale	secundare				
...	...	...	...	...	...

Evaluare

Povestea anotimpului uitat

după Jonathan Swift

A fost odată ca niciodată, dragi copii, într-o vreme îndepărtată, când toate animalele se înțelegeau bine și toți oamenii nu se dușmăneau,... a fost odată un împărat puternic, bun și blând, darnic și înțeleghător, care stăpânea tot Pământul.

Pe-atunci nu erau patru anotimpuri, ci unul singur, în care le întâlneai pe toate patru, după cum doreai, dar și multe altele, necunoscute și neuzite de noi. Aceste stări felurite ale vremii trăiau în bună înțelegere, fără supărare sau ceartă, toate fiind copiii Împăratului Timp.

Soarele strălucea întruna, răspândind o lumină caldă, făcându-i pe toți veseli, zâmbitori. Oriunde mergeai, găseai alături copaci înfloriți și câmpii înzăpezite, ploi **torențiale** și livezi coapte. Dar, după un timp, toți au început să obosească, fiindcă nu se puteau deloc odihni, aflându-se într-o continuă mișcare.

Într-o zi, Împăratul Timp, care dormea în fiecare zi - ca un împărat cuminte, știind că trebuie să crească mare avu un vis neobișnuit... Se făcea că tot cerul veșnic luminat al împărăției sale s-a întunecat **brusc**. Era o noapte grea, fără nici măcar vreun licurici prin întuneric... Nu se mai vedea nimic, iar în aer plutea frigul pătrunzător. Plantele și animalele începeau să înghețe, încet-încet...

Speriat, Împăratul Timp și-a chemat toți copiii în ajutor. Primii au venit băieții cei mari care au dezghețat Pământul cu răsuflarea lor proaspătă. Soarele s-a ivit printre norii pufoși și lumina sa caldă a mângâiat copacii. Apoi au sosit frumoasele lui fete, care au dansat împrejurul Soarelui, încălzind animalele și plantele. Băieții mici și harnici ai împăratului au făcut Pământul să rodească. La sfârșit, apărură fetele somnoroase, suflând peste împărăție, adormind-o într-un somn binefăcător și acoperind-o cu o **mantie** albă de zăpadă pufoasă.

Când s-a trezit din somn, Împăratul Timp privi împărăția și se îngândură. Visul avut nu-i dădea pace... Se uită atent la copaci și la animale. Văzu că toate erau foarte obosite și plictisite că trăiau de atâta vreme în același anotimp. Leii, peștii, vânturile și chiar albastrul cerului păreau lipsite de sens și de **vlagă**.

Împăratul hotărî că va face ca vremea să se schimbe după cum visase. Chemându-și copiii, îi împărți în patru anotimpuri și le spuse:

– Toți îmi sunteți dragi! Voi, grai el celor mai mari, veți aduce Primăvara. Veți fi: Boarea, Înmugurirea și Ploaia Caldă. Apoi spuse fetelor frumoase:

– Voi veți aduce Vara: Arșița, Furtuna și Mirosul Adormitor al Noptilor de Vară.

Și așa, fiecare dintre copii primi câte o sarcină: Rodnicia, Îmbelșugarea, Crivățul, Zăpada. Apoi, împăratul le dădu copiilor câte o haină aleasă, își luă rămas-bun de la ei și se

cufundă în vise.

Încă doarme și azi, iar copiii lui stăpânesc lumea. Ei sunt Cele Patru Anotimpuri.

Astfel, Împăratul Timp, stăpânul și tatăl lor, a dezmoșit Pământul, ocrotindu-l mereu.

● Rezolvă cerințele de mai jos:

1. Exprimă-ți opinia în legătură cu existența unui singur anotimp sau a celor patru anotimpuri. Susține această opinie, argumentând prin cel puțin două informații din fragmentul marcat în text.
2. Alcătuește câte două enunțuri în care cuvintele *plutește*, *mare* și *dor* să aibă sensuri diferite față de cele din text. Evidențiază cuvintele prin subliniere.
3. Completează enunțurile cu informații oferite de text:

- ✱ A fost odată ca niciodată un ...
- ✱ Pe-atunci nu erau patru anotimpuri, ci ...
- ✱ Într-o zi, Împăratul Timp are un vis neobișnuit, în care se făcea ...

4. Scrie felul, genul și numărul pentru substantivele: *împărat*, *vise* și *Pământul*.

5. Redactează un text creativ după planul dezvoltat de idei. Găsește-i un titlu potrivit!

✱ Ruză-Buburuză, o găză mică, vioaie și simpatică, fusese adormită de Moș Ger.

✱ Rază-de-Soare topește ultima pată de zăpadă și încălzește mormanul de frunze din pădure.

✱ Ruză-Buburuză se trezește la viață.

✱ Primul prieten pe care îl revede este Ghiocel, primul vestitor al Primăverii.

✱ Cel de-al doilea prieten întâlnit este Rașu-Pârâiașul, care îl conduce la vale, până la Poiana Florilor.

✱ Acolo regăsește narcise și găze felurite.

✱ Ruză dansează de bucurie cu toate alături, de Zâna Primăvară.

✱ Toți sunt fericiți de revedere și încep activitatea zilnică.

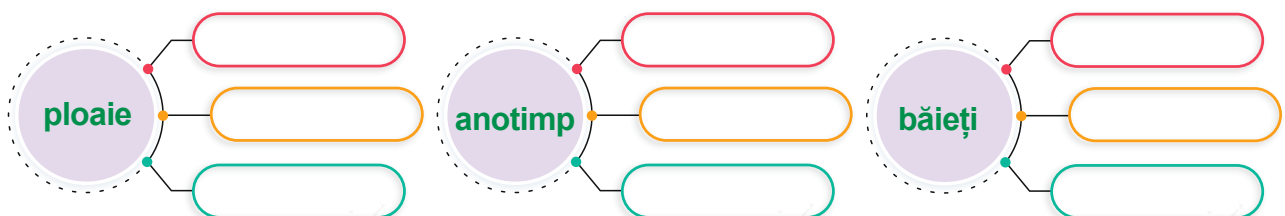
În redactarea textului, vei urmări:

- ✓ respectarea părților unui text creativ;
- ✓ relatarea întâmplărilor în ordinea logică a desfășurării din planul de idei;
- ✓ alegerea unui titlu sugestiv;
- ✓ respectarea normelor de ortografie și de punctuație;
- ✓ așezarea corectă a textului în pagină;
- ✓ originalitatea și expresivitatea textului creativ.

6. Alcătuește câte un enunț cu următoarele cuvinte: **s-ar**, **n-ai** și **n-am**.

7. Adaugă câte trei adjective potrivite pentru următoarele substantive.

Itemi	Suficient	Bine	Foarte bine
1	formularea opiniei fără argumente	formularea opiniei cu un argument	formularea opiniei cu două argumente
2	două enunțuri corect formulate	patru enunțuri corect formulate	șase enunțuri corect formulate
3	completarea unui enunț	completarea a două enunțuri	completarea celor trei enunțuri
4	un substantiv analizat	două substantive analizate	trei substantive analizate
5	Îndeplinește următorii descriptori cu trei-patru omisiuni: - alcătuirea propozițiilor într-un text - prezența elementelor textului creativ (introducere, cuprins, încheiere) - respectarea planului de idei - exprimarea corectă din punct de vedere gramatical și ortografic - așezarea corectă a textului în pagină - complexitate/ originalitate	Îndeplinește următorii descriptori cu una-două omisiuni: - alcătuirea propozițiilor într-un text - prezența elementelor textului creativ (introducere, cuprins, încheiere) - respectarea planului de idei - exprimarea corectă din punct de vedere gramatical și ortografic - așezarea corectă a textului în pagină - complexitate/ originalitate	Îndeplinește următorii descriptori fără omisiuni: - alcătuirea propozițiilor într-un text - prezența elementelor textului creativ (introducere, cuprins, încheiere) - respectarea planului de idei - exprimarea corectă din punct de vedere gramatical și ortografic - așezarea corectă a textului în pagină - complexitate/ originalitate
6	alcătuirea unui enunț	alcătuirea a două enunțuri	alcătuirea a trei enunțuri
7	adăugarea a trei adjective	adăugarea a șase adjective	adăugarea a nouă adjective

Autoevaluare

- * Sarcinile de lucru au fost realizate: **integral**/ **parțial**/ **deloc**.
- * Prin rezolvarea sarcinilor am învățat: ...
- * Dificultățile pe care le-am întâlnit au fost: ...
- * Performanța mea va fi îmbunătățită dacă ...
- * Mă simt

Mirajul copilăriei

Conținuturi

- Poezia. Strofa. Versul
- Înțelegerea mesajului poeziei
- Formularea de concluzii simple pe baza unei poezii
- Dialogul în textul narativ
- Formularea de întrebări și răspunsuri
- Formularea de predicții pe baza unor fragmente din text
- Pronumele personal. Pronumele personal de politețe
- Numărul pronumelui
- Persoana pronumelui
- Genul pronumelui
- Alte forme ale pronumelui personal
- Textul creativ cu început sau sfârșit dat
- Sensurile cuvintelor (Deducerea sensului unui cuvânt din contexte de comunicare)
- Relatarea unei întâmplări după banda desenată

Amintește-ți! În Unitatea de învățare **Mirajul copilăriei**, vei fi evaluat de către cadrul didactic și pe baza fișei de observare sistematică a activității și a comportamentului elevului, prezentată la pagina 8.

Iarna pe uliță

de George Coșbuc

A-nceput de ieri să cadă
Câte-un fulg, acum a stat,
Norii **s-au mai răzbunat**
Spre apus, dar stau grămadă
Peste sat.

Nu e soare, dar e bine,
Și pe râu e numai fum.
Vântu-i liniștit acum,
Dar **năvalnic vuiet** vine
De pe drum.

Sunt copii. Cu multe sănii,
De pe coastă vin țipând
Și se-mping și sar râzând;
Prin zăpadă **fac mătăanii**;
Vrând-nevrând.

Gură fac ca roata morii;
Și de-a valma se pornesc,
Cum prin gard se **gâlcevesc**
Vrăbii **gureșe**, când norii
Ploi vestesc.

.....
Colo-n colț acum răsare
Un copil, al nu știu cui,
Largi de-un **cot** sunt pașii lui,
Iar el mic, căci pe cărare
Parcă nu-i.

Haina-i măturând pământul
Și-o târăște-abia, abia:
Cinci ca el încap în ea,
Să mai bată, soro, vântul
Dac-o vrea!

.....
– Uite-i, mă, căciula, frate,
Mare cât o zi de post -
Aoleu, ce urs mi-a fost!
Au sub dânsa șapte sate
Adăpost!

.....
Vine-o babă-ncet pe stradă
În cojocul rupt al ei
Și încins cu sfori de tei.
Stă pe loc acum să vadă
Și ea ce-i.

S-oțărăște rău bătrâna
Pentru micul Barbă-cot.
– Ați înnebunit de tot -
Puiul mamei, dă-mi tu mâna
Să te scot!

.....
– Ce-i pe drum atâta gură?
– Nu-i nimic. Copii ștregari.
– Ei, auzi! Vedea-i-aș mari,
Parcă trece-adunătură
De **tătari**!

VOCABULAR

s-au mai răzbunat: (aici) s-au mai risipit
năvalnic: vijelios, care nu poate fi stăpânit
vuiet: zgomot puternic și îndelungat
a face mătăanii: (aici) a cădea cu fața în zăpadă
a se gâlcevi: a se certa
gureș: (aici) care cripește mult; guraliv
cot: (aici) unitate veche de măsură pentru lungime de aproximativ 60 centimetri
a se oțări: a se mânia, a se înfuria
tătari: populație din Mongolia, care a invadat Europa, distrugând și jefuind

George Coșbuc

(1866 - 1918) a fost poet și scriitor român. În opera sa a prezentat frumusețea naturii, obiceiuri și tradiții ale poporului român, precum și eroismul acestuia. A publicat volume de poezii, cum ar fi: *Fire de tort*, *Balade și idile*, *Cântece de vitejie*.

Poezia. Strofa. Versul

Să exersăm!

1. Transcrie versurile scurte din fiecare strofă.
2. Alege cuvintele care exprimă ceea ce ne transmite strofa a treia a poeziei și formulează cu fiecare câte o propoziție: *veselie, joc, ceartă, liniște, gălăgie, grijă*.
3. Selectează din poezie versurile ce redau mișcarea oamenilor din sat.
4. Memorează strofa preferată din poezie.
5. Formulează o propoziție în care cuvântul *cot* să aibă alt sens decât cel din poezie.
6. Precizează cuvintele care rimează în prima strofă a poeziei *Iarna pe uliță* de George Coșbuc.

Înțelegerea mesajului poeziei

Să ne amintim!

Poeziile au o tematică diversă. Ele prezintă fapte, sentimente, idei, aspecte din natură, înfățișarea unor persoane, a unor viețuitoare, a unor obiecte etc.

Mesajul poeziei este ceea ce poetul transmite prin intermediul acesteia: sentimente, idei, stări etc.

Să exersăm!

1. Enumeră personajele care apar în poezie.
2. Descrie-l pe *micul Barbă-cot*, după cum îl prezintă autorul în text.
3. Formulează câte o propoziție, care să conțină mesajul transmis de fiecare strofă a poeziei.

Exprimă-ți părerea!

De ce crezi că anotimpul iarna este îndrăgit de copii?

Portofoliu

Desenează-l pe *micul Barbă-cot* cum ți-l imaginezi.

Să ne amintim!

Poezia este un text format din versuri. Ea poate fi alcătuită din una sau din mai multe strofe.

Strofa este formată dintr-un grup de două sau mai multe versuri.

Versul este un rând dintr-o poezie.

Am aflat!

Într-o poezie, de obicei, versurile au rimă.

Rima este potrivirea sunetelor de la finalul versurilor dintr-o strofă.

Lungimea versurilor unei poezii poate fi diferită: versuri scurte (formate dintr-un cuvânt) și versuri lungi.

Joc de rol

Imaginează-ți că ești un copil nerăbdător să plece la săniuș și că trebuie să-ți convingi părinții să te lase. Interpretează acest dialog cu un coleg.

Fii activ cu creionul în mână!

Citește poezii cu tematică de iarnă, scrise de Vasile Alecsandri!

În timpul lecturării, vei scrie pe o fișă, împreună cu prietenul tău, **creionușul Liro**: *titlul, autorul, personajele și mesajul transmis*.

4. Precizează timpul și spațiul care apar în poezia *larna pe uliță* de George Coșbuc.

Eseul de cinci minute

Scrie, în cinci minute, un text de patru-cinci rânduri, în care să prezinți emoțiile copiilor care au ieșit la săniuș. În text vei folosi și cinci cuvinte din poezie, care denumesc elemente ale naturii.

Formularea de concluzii simple pe baza unei poezii

Să descoperim!

1. Transcrie din ultima strofă a poeziei *larna pe uliță* de George Coșbuc cuvinte și expresii care sugerează zgomote/ gălăgie.
2. Spune care este concluzia desprinsă din ultima strofă.
  - Pe drum este liniște sau gălăgie?

Să reținem!

Concluzia se formulează pe baza unor argumente sau constatări. Aceasta trebuie să fie formulată clar (lămuritor).

Să exersăm!

1. Formulează o concluzie pe baza versurilor din prima strofă.
2. Scrie o concluzie desprinsă din versurile date:

*Haina-i măturând pământul
Și-o târăște-abia, abia:
Cinci ca el încap în ea (...)*

Scheletul de recenzie (prezentarea pe scurt a poeziei)

- a) Scrie, într-o propoziție, ce se menționează în poezie.
- b) Redă, într-o expresie, ceea ce conține poezia.
- c) Scrie un cuvânt-cheie pentru conținutul poeziei.
- d) Redactează cea mai importantă idee din poezie.
- e) La ce culoare te gândești când citești poezia? De ce?
- f) Realizează un desen care surprinde esențialul poeziei.

Să scriem corect!

1. Bunicul are o **mia** albă.
2. Am strâns **mia** de lei pentru **mia** de crizanteme vândute la expoziție.
3. **Mia** cumpără o carte.
4. Andrei **mi-a** oferit un binoclu.

mia/ mi-a

- Se scrie **mia**, când cuvântul are înțelesul de *oiță*, de o **mie** (ca număr) sau un *nume* de fată (în acest caz se scrie cu majusculă).
- Se scrie **mi-a** când sunt două cuvinte diferite, care se rostesc într-o singură silabă.

- Formulează enunțuri în care să folosești cuvintele: **mia, Mia, mi-a**.

Heidi, fetița munților

după Johanna Spyri

 În dimineața zilei următoare, după ce-i deschise ușa domnului **preceptor** și apucă să-l conducă în sala de studii, Sebastian auzi din nou zbârnâitul soneriei...

Deschide în grabă și ce să vadă? În prag, stătea un copil zdrențaros, cu o **flășnetă** mică în spinare... Și urcă numaidecât în sala de studii, s-o anunțe pe domnișoara Clara că un băiat dorește să-i vorbească personal. Încântată de o întâmplare atât de puțin obișnuită, Clara porunci ca oaspetele să fie poftit, fără întârziere. Băiatul, auzind porunca ei, nu mai așteptă să vină Sebastian să-l ia și, începând să cânte din flășnetă, dădu buzna în odaie. În acest timp, domnișoara Rottenmeier își căuta de lucru prin sufragerie, ca să nu mai fie nevoită s-o asculte pe Heidi cum rostește alfabetul.

Deodată, îi ajunseră la ureche sunetele unei melodii și se întrebă dacă ele veneau din stradă sau de undeva de mai aproape.

Rămase uimită, zărind în mijlocul încăperii un băiețandru zdrențaros, care învârtea de zor la **manivela** instrumentului. Preceptorul părea că ar dori să spună ceva, în timp ce Heidi și Clara ascultau melodia în liniște cu toată atenția și erau luminate la față de atâta încântare.

 – Încetează, încetează odată! strigă mâniașă domnișoara Rottenmeier.

Muzica se auzea mai tare decât vocea ei disperată. Se repezi spre băiatul care învârtea mereu la manivelă, dar în drum se împiedică de ceva. Privi în jos și se îngrozi: un animal **hidos**, de culoare închisă, se încurca printre picioarele ei: o broască țestoasă!

Domnișoara Rottenmeier sări, cum nu mai sărise în viața ei, și începu să țipe cât o țineau plămâni:

– Sebastian, să înceteze odată muzica asta zgomotoasă!

Valetul, care văzuse saltul **acrobatic** al **guvernantei**, râdea cu lacrimi. În cele din urmă, izbuti să se stăpânească și intră în sala de studii. Domnișoara Rottenmeier zăcea acum prăbușită într-un fotoliu.

 – Afară! porunci ea. Dă-l afară cu bestia asta cu tot.

Sebastian îi făcu semn băiatului să-și ia broasca și ieșiră împreună. Pe scară, îi spuse acestuia:

– Uite, ține aici niște bani, pentru că ai înveselit-o pe fetiță și pentru că ai cântat frumos. Și după ce îl însoți până la poartă, se întoarce în sala de studii. Lecția reîncepuse, dar domnișoarei Rottenmeier îi era teamă să nu se trezească iar cu o nouă surpriză de acest fel. După plecarea preceptorului, voia să afle cine-i vinovatul și să-i aplice pedeapsa meritată.

 Dar iată că, în clipa aceea, se auzi zbârnâitul soneriei de la ușă. Sebastian veni să anunțe că a venit un coș pentru domnișoara Clara.

– Pentru mine este?! Întrebă mirată micuța Clara, care se afla în scaunul ei cu roțile. Adu-l repede să văd ce e în el!

Sebastian aduse coșul și plecă.

– Sper că n-ai de gând să-l deschizi înainte de terminarea lecției, spuse guvernanta cu severitate.

Neînțelegând cine ar fi putut să-i trimită un asemenea coș, micuța Clara stătea tot timpul cu ochii ațintiți asupra lui.

– Domnule preceptor, întrebă ea la un moment dat: n-aș putea să văd ce e în el?

– Nu știu ce să spun. De fapt, n-ar trebui să vă las, dar din păcate, nu mai sunteți aten-tă decât la obiectul acesta, răspunse încruntat preceptorul.

Și până să isprăvească preceptorul, fetița a și deschis coșul și câteva pisicuțe țâșniră iute din el, răspândindu-se prin toată încăperea. Săreau pe pantofii preceptorului și-l apucau de pantaloni, se agățau cu ghearele de rochia domnișoarei Rottenmeier, se cățarau pe Heidi și pe Clara, mieunau și-i zgâriau pe toți, deopotrivă.

Clara era în culmea fericirii și striga întruna, bătând din palme.

– Heidi, Heidi, uite ce drăguță e asta! Și ce frumos știe ea să sară. Uite, și asta... și asta... Una mai draguță ca alta...

Heidi zburda după ele prin toată odaia, iar preceptorul sălta mereu câte un picior, ca să scape de zgârieturi.

Domnișoara Rottenmeier rămase încremenită în fotoliul ei; nu îndrăzne-a să se ridice, de teamă că toate animalele aveau să se repeadă asupra ei.

– Sebastian! Tinette! strigă ea, ca din gură de șarpe, la servitori.

Auzind chemarea ei deznădăjduită, servitorii veniră în grabă și, după multe peripeții, izbutiră să vâre pisicuțele înapoi în coșul lor. La puțin timp după aceea, se aflau la adăpost, împreună cu alte două pisicuțe aduse de Heidi în ziua precedentă.

Domnișoara Rottenmeier a aflat că pisicuțele apăruseră acolo din cauza neastâmpăratei Heidi. A vrut să o pedepsească, trimițând-o în pivniță, dar Clara s-a opus categoric deciziei guvernantei.

Micuța Clara începea să țină tot mai mult la Heidi. Îi plăceau mult povestirile despre bunicul acesteia, despre viața din munții ei dragi și despre bunicuța lui Peter, prietenul ei, care păștea caprele.

VOCABULAR

preceptor: (aici) educator, persoană care educă și in-struiește în particular un copil dintr-o familie bogată

flașnetă: mică orgă mecanică, portabilă, acționată prin învârtirea unei manivele

manivelă: pârghie cu mâner care, prin rotire ajută la punerea în funcțiune a unui instrument, a unei mașinării

hidos: urât, dezgustător, înfiorător

valet: servitor în casele boierești

acrobatic: săritură de echilibristică, de gimnastică

guvernantă: femeie angajată pentru creșterea/ educa-rea unui copil

Johanna Spyri

(1827-1901) a fost o scriitoare elvețiancă, autoare de cărți pentru copii. Este autoarea cărții *Heidi, fetița munților*, pe care ea a scris-o în doar patru săptămâni.

Să explorăm textul!

Cubul

Formați șase grupe de elevi. Colorați fețele unui cub în culorile pătratelor de mai jos. Aruncați cubul pentru a afla care dintre sarcini revine fiecărei grupe, fără să se repete. Stabiliți câte un reprezentant pentru fiecare grupă, care să prezinte răspunsurile voastre.

- Descrieți-l pe oaspetele Clarei (Cum era?, Cum arăta?, Ce știa să facă?, Cum se comporta?).
- Comparați:

Diagrama Venn-Euler

- Analizați comportarea fetițelor față de pisicuțe.
- Asociați învățătura care se desprinde din povestire cu un proverb.
- Cu ce personaj ați vrea să vă identificați? Argumentați-vă răspunsul!
- Imaginați-vă că din coș ar fi sărit alte animale mici îndrăgite de copii. Povestiți scena în cinci-șapte rânduri!

Ce crezi că ar fi făcut guvernanta dacă din coș ar fi sărit doi iepurași?

Dialogul în textul literar narativ

Să descoperim!

1. Care sunt personajele întâlnite în text?
2. Citiți, pe roluri, fragmentele care constituie replici.
3. Din fragmentele citite, alegeți verbele care indică intervenția personajelor.

Să reținem!

Dialogul este o succesiune de cel puțin două replici.

Replica reprezintă intervenția ca răspuns a unui personaj aflat în dialog.

Dialogul oferă posibilitatea personajelor să se prezinte singure prin ceea ce spun și prin felul de a se exprima.

Replicile personajelor care participă la dialog pot fi introduse prin verbe ca: *a spune, a zice, a răspunde, a întreba, a striga, a adăuga, a interveni, a insista* etc.

Joc de rol

Interpretați rolurile personajelor din povestire: Heidi, Clara, băiatul și guvernanta.

Joc de cuvinte

Găsiți cât mai multe cuvinte cu sens opus pentru cuvântul **hidos**. Scrieți-le în caiet! Câștigă elevul care a găsit cele mai multe variante.

Fii activ cu creionul în mână!

Citiți în întregime povestea *Heidi, fetița munților* de Johanna Spyri, pentru a afla alte peripeții prin care trec personajele.

În timpul lecturării, vei scrie pe o fișă, împreună cu prietenul tău, **creionașul Liro**: *titlul, autorul, personajele și mesajul* transmis.

Exprimă-ți părerea!

Ce părere ai despre copilăria lui Heidi? Argumentează-ți răspunsul!

✓ Să exersăm!

1. Clara își exprimă fericirea la vederea pisicuțelor. Transcrie această replică.
2. Citește, pe roluri, fragmentul marcat în text. Numește personajele care participă la dialogul din acest fragment.
3. Selectează, din fragmentul citit, verbele care însoțesc intervenția personajelor, apoi scrie alte verbe cu sens asemănător.
4. **Exercițiu de imaginație**

Scrie un dialog ce ar putea avea loc între tine și Heidi.

Am aflat!

Semnele de punctuație dintr-un dialog marchează:

- [?] - o întrebare, o nedumerire etc.
- [!] - o exclamație, emoția, uimirea, surpriza etc.
- [...] - pauza în vorbire, ezitarea, suspansul, emoția etc.
- [.] - încheierea transmiterii unui mesaj.

Formularea de întrebări și răspunsuri

Să ne amintim!

Întrebarea este un enunț prin care se cere o informație.

Răspunsul este replica la o întrebare.

Întrebările și răspunsurile trebuie să fie formulate clar și corect.

✓ Să exersăm!

1. Completează cu răspunsuri potrivite un tabel asemănător celui de mai jos.

Întrebare	Răspuns
Cum învățau copiii de altădată?	În trecut, copiii învățau la domiciliu cu profesori plătiți.
Ce animale au speriat-o pe guvernantă?	
Cine s-a opus pedepsirii lui Heidi?	
...	

2. Completează un organizator după modelul de mai jos, apoi transcrie enunțurile obținute.

Cine?	Ce face?	Când?	Unde?	De ce?
Băiatul	a sosit	dimineață	la Clara	să cânte cu flașnetă
Clara				
Heidi				
Guvernanta				

3. Adresează-i colegului de bancă întrebări din răspunsul cărora să afli părerea lui despre activitățile de învățare ale celor două fete, Clara și Heidi.

Formularea de predicții pe baza unor fragmente din text

Să exersăm!

Activitate în echipă

Indicație: Grupați-vă în șapte echipe. Fiecare echipă va rezolva sarcinile pentru un fragment.

Rezumând: Realizați pe scurt povestirea fiecărui fragment.

Întrebând: Formulați o întrebare cu privire la fiecare fragment citit.

Clarificând: Clarificați aspectul la care v-ați referit în formularea întrebării (precizarea răspunsului).

Prezicând: Fiecare echipă prezice pentru fragmentul ales:

- **pentru fragmentul 1:** Ce s-ar fi întâmplat dacă Sebastian nu auzea soneria?
- **pentru fragmentul 2:** Ce s-ar fi întâmplat dacă guvernantei i-ar fi plăcut muzica?
- **pentru fragmentul 3:** Ce s-ar fi întâmplat dacă valetul nu ar fi ascultat spusele guvernantei?
- **pentru fragmentul 4:** Ce s-ar fi întâmplat dacă băiatul cu flașneta ar fi rămas să cânte în continuare?
- **pentru fragmentul 5:** Ce s-ar fi întâmplat dacă în timpul lecției micuța Clara nu ar fi deschis coșul?
- **pentru fragmentul 6:** Ce s-ar fi întâmplat dacă din coș ar fi zburat doi porumbei?
- **pentru fragmentul 7:** Ce s-ar fi întâmplat dacă micuța Clara nu s-ar fi împotrivit pedepsirii lui Heidi de către guvernantă?

Rezumând, întrebând, clarificând, prezicând

Fragmentul	Rezumăm	Întrebăm	Clarificăm	Prezicem
1	...	...	...	...

Pronumele personal. Pronumele personal de politețe

Să ne amintim!

Pronumele este partea de vorbire care ține locul unui substantiv.

Pronumele **eu, tu, el, ea, noi, voi, ei, ele** sunt **pronume personale**.

Pronumele care este folosit în locul numelor persoanelor, pentru a exprima respectul față de acestea se numește **pronume personal de politețe**.

✓ Să exersăm!

1. Formulează enunțuri în care să introduci următoarele pronume: *ea, dumneaei, dumnealor, dânsul, voi, ei, dumneavoastră, tu, noi, ele*.

2. Activitate în echipă

Împreună cu doi colegi, identificați pronume personale și pronume personale de politețe în textul *Heidi, fetița munților*.

Formulați enunțuri noi cu acestea.

3. Înlocuiește substantivele evidențiate cu pronume personale.

- **Copiii** au plantat mulți copaci.
- **Ioana** o ajută pe Maria.
- **Mihai și Alin** își scriu temele.
- **Stiloul** este în penar.

4. Alte forme ale pronumelui personal de politețe folosite în anumite situații sunt: **Înălțimea Voastră, Alteța Sa, Domnia Ta, Măria Sa, Excelența Sa** etc. Formulează enunțuri cu trei dintre acestea.

Am aflat!

- Pronumele personale de politețe **dânsul, dânsa, dâșii, dâsele** exprimă un grad minim de politețe, asemenea pronumelui **dumneata** (persoana a II-a, numărul singular).

Pronumele personale de politețe

se pot scrie cu forme prescurtate:

- **dv., dvs., d-voastră** pentru **dumneavoastră**
- **d-ța** pentru **dumneata**
- **d-ei** pentru **dumneaei**
- **d-lui** pentru **dumnealui**
- **d-lor** pentru **dumnealor**
- **d-tale** pentru **dumitale**

Numărul pronumelui

Să ne amintim!

Pronumele personal și pronumele personal de politețe au două numere:

- **numărul singular** - când indică o singură persoană: *eu, tu, el, ea, dumneata, dumneavoastră, dumneaei, dumnealui, dânsul, dânsa*.
- **numărul plural** - când indică mai multe persoane: *noi, voi, ei, ele, dumneavoastră, dumnealor, dâșii, dâsele*.

✓ Să exersăm!

1. Grupează pronumele de mai jos, după numărul de persoane pe care îl arată, într-un organizator asemănător celui de mai jos.

eu, voi, dânsul, el, ele, ea, ei, dumnealui, dâșii, tu, dumneata, dumneaei, dâsele, dumnealor, dumneavoastră

numărul singular (o singură persoană)	numărul plural (mai multe persoane)
dânsa	noi
...	...

2. **Ne jucăm!** Un elev va spune un pronume la numărul singular, iar colegul va răspunde rapid cu un pronume potrivit, la numărul plural, apoi rolurile se schimbă. Se urmărește atât corectitudinea, cât și rapiditatea răspunsurilor.

Persoana pronumelui

Să descoperim!

1. Citește propozițiile.

- **Eu** cumpăr fructe.
- **Tu** citești o poveste.
- **Ei** și **ea** rezolvă probleme.
- **Noi** consultăm dicționarul.
- **Voi** respectați adulții.
- **Ei** și **ele** cântă în orchestră.
- **Dumneavoastră** m-ați sunat.
- **Dânsul** este doctor.
- **Dumnealor** respectă regulile.

2. Realizează corespondența, în caiet.

eu, noi
tu, voi, dumneata, dumneavoastră
ea, el, ei, ele, dânsul, dumnealor

persoanele cărora li se vorbește
persoanele care vorbesc
persoanele despre care se vorbește

Să reținem!

Pronumele personal are forme diferite, în funcție de persoană, astfel:

- **persoana I** - indică persoana care vorbește (*eu, noi*)
- **persoana a II-a** - indică persoana căreia i se vorbește (*tu, voi*);
- **persoana a III-a** - indică persoana despre care se vorbește (*el, ea, ei, ele*).

Pronumele personal de politețe are forme diferite, în funcție de persoană, astfel:

- **persoana a II-a** - indică persoana căreia i se vorbește (*dumneata, dumneavoastră, Măria Ta, Excelența Voastră*);
- **persoana a III-a** - indică persoana despre care se vorbește (*dânsul, dânsa, dâșii, dâsele, dumnealui, dumneaei, dumnealor, dumneata, dumneavoastră*).

Pronumele personal de politețe nu are forme la persoana I.

Să exersăm!

1. Grupează pronumele în funcție de persoană: *eu, tu, el, noi, voi, ei, ele, dânsul, dânsa, dâșii, dâsele, dumnealui, dumneaei, dumnealor, dumneata, dumneavoastră*.

persoana/ persoanele care vorbește/ vorbesc (persoana I)	persoana/ persoanele cărora li se vorbește (persoana a II-a)	persoana/ persoanele căreia i/ despre care se vorbește (persoana a III-a)
eu	voi	dumnealor
...	...	...

2. Precizează persoana pronumelor evidențiate în fragmentul de mai jos.

*Elevii din clasa a IV-a ies în recreație. **Ei** sunt veseli. **Noi** le propunem o întrecere.*

*Meciul începe. **Eu** lovesc primul în minge. **Ea** sare peste poarta colegilor.*

– ***Tu** ai dat prea tare în minge! spune Mihai.*

– ***Voi** nu trebuie să vă supărați! strigă Alexandru.*

3. Alcătuieste câte o propoziție, folosind pronume personale la:

- persoana I, numărul plural;
- persoana a II-a, numărul plural;
- persoana a III-a, numărul singular;
- persoana a III-a, numărul plural.

Genul pronumelui

Să descoperim!

1. Precizează genul substantivelor evidențiate, apoi înlocuiește-le cu pronume personale potrivite.

- **Elevul** scrie exercițiul pe tablă.
- **Colega** cântă la vioară.
- **Băieții** se pregătesc pentru excursie.
- **Fetele** merg la cursul de înot.

Să exersăm!

Activitate pe grupe - Cadranele

• Se împarte clasa în patru grupe. Fiecare grupă rezolvă câte o sarcină de lucru, apoi se alege un reprezentant pentru fiecare grupă, care prezintă rezolvările în fața clasei.

• Precizați felul, numărul, persoana și genul pronumelor: *ele, dânsa, dânsule, dumnealor, el, dânsii*.

• Înlocuiți substantivele evidențiate cu pronume personale potrivite, precizându-le genul.

Ștefan a marcat un gol.
Fetele sunt la antrenament.
Băieții îl ajută pe colegul lor.

Am aflat!

• Pronumele personale au **același gen** cu substantivele pe care le înlocuiesc (la persoana a III-a).

Să reținem!

Pronumele personal și pronumele personal de politețe au gen numai la persoana a III-a:

- **genul masculin** (el, ei, dânsul, dânsii, dumnealui, dumnealor).
- **genul feminin** (ea, ele, dânsa, dânsule, dumneaei, dumneale).

• Alcătuiți propoziții cu următoarele pronume: *noi, el, dânsule, tu, dumneavoastră, voi, eu, dumneata, dânsul*.

• Transcrieți enunțurile, trecând la numărul plural pronumele personale și pronumele personale de politețe evidențiate. Precizați persoana și genul după transcriere.

El a venit de la școală.
Dânsul s-a întâlnit cu Maria.
Dânsa consideră că ești talentat.

Alte forme ale pronumelui personal

• Citește textul de mai jos și stabilește ce denumesc cuvintele evidențiate.

– **Ție** îți place să citești povești? **Mie** îmi place foarte mult. Pe **mine** m-a sfătuit bunica să citesc multe cărți. Și ei i-a plăcut mereu lectura. Mi-ar plăcea să vorbesc cu **tine** despre unele personaje.

Pe fratele tău l-am văzut de multe ori la bibliotecă. Am înțeles că **lui** îi plac basmele cu zâne.

– Așa este! Și **nouă** ne place să citim povești și legende.

– Atunci am să vă împrumut și **vouă** cartea cea nouă, dăruită de bunica. Apoi, voi împrumuta cartea și verișorilor mei. Și **lor** le place mult lectura.

Să exersăm!

1. Ce înlocuiesc cuvintele evidențiate mai jos?

a) acțiuni b) însușiri c) persoane

- **Nouă** ne plac fructele.
- Pe **mine** mă ajută Corina.
- La **tine** au sosit bunicii.

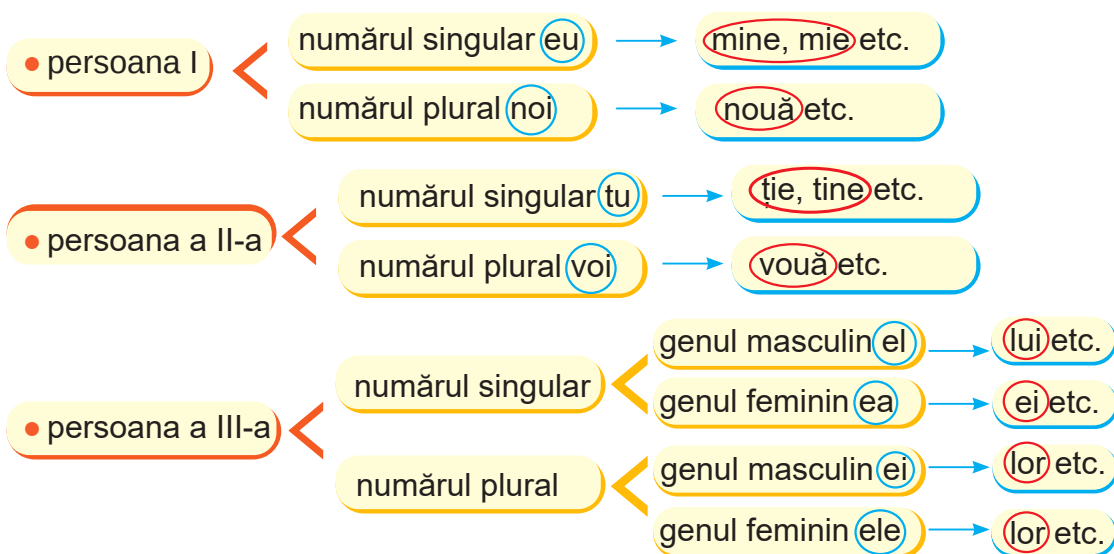

Am aflat!

- Pronumele personale au și **alte forme**.

2. Completează spațiile cu alte forme ale pronumelui personal și scrie propozițiile în caiet.

- ... îmi place muzica.
- ... le plac jucăriile.
- ... îți împrumut cartea.
- ... vă mulțumesc pentru ajutor.
- ... îi place fotbalul.

Textul creativ cu început sau sfârșit dat

Am aflat!

În redactarea unui text creativ este necesar să avem în vedere:

- stabilirea unui titlu potrivit;
- respectarea părților unui text creativ;
- succesiunea logică a întâmplărilor;
- respectarea ortografiei și a punctuației;
- folosirea unor expresii deosebite;
- folosirea unor cunoștințe de la alte discipline, potrivite conținutului textului creativ;
- așezarea corectă a textului în pagina caietului.

Să ne amintim!

În partea de început a textului creativ stabilim **locul** și **timpul** desfășurării întâmplărilor.

În introducere apar și **unele personaje** care vor lua parte la acțiune.

Sfârșitul unui text creativ, de obicei, este formulat ca o **învățătură** sau ca o **concluzie**.

✓ Să exersăm!

1. Precizează părțile care lipsesc fiecărui fragment pentru a alcătui un text creativ.

Au eliberat-o din colivie și, dornică de libertate, pasărea a zburat ca o săgeată neagră spre o destinație numai de ea știută.

Tudor și Sofia au terminat temele. Se gândesc cum să își petreacă timpul liber.
– Ce ar fi să-i invităm pe Maria și pe Radu pe la noi? a zis Sofia.
– Ce idee minunată! a răspuns Tudor.

2. Scrie câte un text creativ, folosind fragmentele de mai sus, prin dezvoltarea firului întâmplărilor.

Sensurile cuvintelor

🔍 Să descoperim!

1. Precizează sensul cuvintelor evidențiate în următoarele perechi de enunțuri:

Grivei **roade** un os.
Din livadă am cules **roade** bogate.

Acele albinelor sunt armele lor de apărare.
Acele subțiri ale croitoresei s-au rupt.
Acele flori sunt preferatele mele.

A fost apreciat **elanul** colegului la săritura în lungime.
Elanul este un animal sălbatic.

M-a impresionat comportamentul **exemplar** al colegului de bancă.
La Zoo a fost adus un **exemplar** minunat din categoria urșilor Panda uriași.

✓ Să exersăm!

1. Formulează propoziții cu sensuri diferite ale cuvintelor: *joacă, bloc, toc, corn, bancă*.

2. Alcătuește câte două enunțuri în care cuvintele *copii* și *mobilă* să aibă înțelesuri diferite și să se rostească diferit.

3. Scrie câte o propoziție în care cuvintele evidențiate în textul de mai jos, să aibă un alt sens.

Măine-i **zi** de duminică și ne **vin** oaspeți. **Dar** vezi că **stăpână-mea** nu se mai arată milostivă cu **mine**...
(**Muzicanții din Bremen** după Frații Grimm)

Am aflat!

Sensul cuvântului este determinat de context, adică de înțelesul pe care îl are în diverse situații de comunicare.

- Există cuvinte care au formă identică, sens diferit și se pronunță la fel.
- Există cuvinte care au formă identică, sens diferit, dar se pronunță diferit.

Relatarea unei întâmplări după banda desenată

1. Relatează întâmplarea, având ca suport banda desenată.

2. Scrie o povestire, având ca suport banda desenată de mai sus. Dă nume personajelor și introdu comunicările într-un dialog, folosind unul dintre verbele: *a spune*, *a zice*, *a anunța*, *a adăuga*.

Lucrează în echipă!

Împreună cu un coleg, realizează o bandă desenată care sugerează o întâmplare hazlie.

Să scriem corect!

1. Tu **ai** o cămașă nouă.
2. – Ilinca, **ai** citit *Cartea Junglei*?
3. Este indicat **a-i** sfătui pe prieteni.

ai/ a-i

- Se scrie **ai**, când cuvântul este o formă a verbului **a avea** sau când acest cuvânt ajută la formarea unui verb la timpul trecut.
- Se scrie **a-i**, când sunt două cuvinte diferite care se rostesc într-o singură silabă.

Să exersăm!

1. Transformă cuvintele, după model.

Model: a-i spune - a îi spune

a-i înțelege	a-i dăru
a-i vorbi	a-i saluta
a-i scrie	a-i informa

2. Selectează forma corectă a cuvintelor și transcrie enunțurile:

A-i/ Ai carte, **a-i/ ai** parte.

A-i/ Ai mulțumi înseamnă că **a-i/ ai** respect.

Nu **a-i/ ai** mai venit la antrenament.

A-i/ Ai atenționa nu înseamnă **a-i/ ai** certa.

3. Formulează câte un enunț în care să introduci fiecare dintre cuvintele: **a-i**, **ai** și **mia**, **mi-a**.

Recapitulare

Cosette

după Victor Hugo

Deodată, unul dintre negustorii ambulanți găzduiți în **han** intră și spuse cu asprime cârciumăresei:

– De ce nu mi-ai adăpat calul?

Aceasta își întoarse privirea, surprinsă de tonul ridicat al negustorului:

– Vezi bine c-a fost adăpat! zise jupâneasa Thénardier.

– Iar eu îți spun că nu i s-a dat apă deloc, răspunse negustorul.

Ascultând cu teamă convorbirea celor doi și vrând să ia apărarea **jupânesei**, Cosette ieșise de sub masă.

– O, ba da, domnule, calul a băut, a băut din găleată, o găleată plină-ochi, chiar eu i-am dus apă, ba i-am și vorbit. L-am și mângâiat pe coamă și el mi-a mulțumit, dând din cap.

Nu era adevărat. Cosette mințea, deoarece cu înălțimea ei nu putea ajunge până la coama calului.

– Ia te uită, e micuță cât un țăntar și minciuna-i cât un armăsar! țipă negustorul. **Netrebnico**, eu îți spun că n-a fost adăpat calul! Când i-e sete, sforăie într-un fel anume, pe care-l cunosc bine. Și dacă nu bea apă pe săturate, începe să necheze.

– Ce e drept, e drept, zise cârciumăreasa. Dacă n-a fost adăpat calul, trebuie să i se dea apă. Eu eram convinsă că a fost adăpat.

Se aplecă și o descoperi pe Cosette ghemuită în cealaltă parte a mesei, aproape sub picioarele **mușterilor**. Înfuriată de atitudinea negustorului, cârciumăreasa nu putea decât să-și verse nervii pe fetița care mințise pentru a-i lua ei apărarea.

– Leși afară de acolo! strigă mătușa Thénardier.

Cosette ieșise din locul unde se ascunsese. Jupâneasa i s-a adresat fetei cu asprime:

– Du-te de **adapă** calul!

– Dar, doamnă, zise Cosette cu sfială, nu mai este apă!

Cârciumăreasa deschise atunci larg ușa, care se deschidea înspre uliță și îi spuse fetei cu nepăsare:

– Ei, și? Du-te și adu!

Cosette lăsă capul în jos și apucă o găleată goală, care se afla într-un colț, lângă plită.

Găleata era mai mare decât ea și copila ar fi putut să intre și să stea acolo în locul ei. De-abia o târa după ea, fiind goală, dar plină cu apă...

Cârciumăreasa se apropie iarăși de plită, gustă cu o lingură de lemn din mâncare și mormăi:

– Parcă n-ar fi destulă apă la izvor! N-am văzut copil mai viclean ca acesta!

Scotoci apoi prin sertar, în care se aflau bani mărunți, piper și usturoi.

– Când te întorci, adăugă ea, să cumperi de la brutărie o pâine mare. Iată, ai cinsprezece bani.

Într-o parte a șorțului, Cosette avea un mic buzunăraș. Luă în tăcere banul și-l vârî acolo. Apoi rămase nemișcată, cu găleata în mână, în fața ușii deschise. Părea că așteaptă să-i vină cineva în ajutor.

– Pleacă odată! strigă cârciumăreasa.

Cosette ieși. Ușa se închise în urma ei.

Șirul de **prăvălii** începea de la biserică și se întindea până la cârciuma Thénardier. Toate barăcile erau luminate. În schimb, nu se zărea nici o singură stea pe cer.

În prăvălia care se afla chiar în fața cârciumii, se vindeau jucării. În vitrină sticleau fluturași de aur și de argint, jucării mici de sticlă și lucruri minunate de tinichea. Chiar în față, în locul cel mai vizibil, negustorul așezase o păpușă uriașă, îmbrăcată într-o rochie roșie, cu agrafe de aur în păr, cu păr adevărat și cu ochi de sticlă. Toată ziua, această minune fusese ținută în vitrină, spre încântarea trecătorilor mai mici de zece ani. Dar în Montfermeil nu se găsea nicio mamă destul de bogată sau de risipitoare să cumpere păpușa și s-o dăruiască fetei sale. Eponine și Azelma petrecuseră ceasuri întregi admirând-o și chiar Cosette **se încumetase** s-o privească, dar, ce e drept, numai pe furiș.

În clipa în care Cosette ieși cu găleata în mână, oricât de mâhnită și de abătută era, nu se putu opri să nu ridice ochii la minunata păpușă, la *doamna*, cum o numea ea.

Biata copilă rămase încremenită. Până atunci, ea nu văzuse încă păpușa de aproape. Întreaga prăvălie îi părea un castel, iar păpușa, o făptură de basm. Erau bucuria, măreția, bogăția, fericirea, care i se arătau ca într-o **nălucire** acestei micuțe făpturi, cufundată în sărăcie. Cosette își spunea că ar trebui să fii regină sau cel puțin prințesă ca să poți avea un asemenea lucru. Se uita la frumoasa rochiță trandafirie, la părul bogat, strălucitor și se gândea: *Ce fericită e păpușa asta!* Nu era în stare să-și ia ochii de la vitrina ca din poveste... Și, cu cât privea mai mult, cu atât se minuna mai mult. În această încântare, ea uită totul, chiar sarcina care-i fusese dată.

Cârciumăreasa aruncase o privire pe geam și o văzuse pe Cosette înmărmurită de admirație.

Pe neașteptate, glasul aspru al cârciumăresei o aduse la realitate:

– Cum, leneșo, tot aici îmi ești? Ei, stai că vin eu la tine! Ce faci acolo? Lasă, că ai să vezi tu!

Cosette înhăță găleata și o luă la fugă, făcând pașii cât putea de mari.

VOCABULAR

han: (aici) local pentru adăpostul drumeților

jupâneasă: boieroaică, orășeancă

netrebnică: nefolositoare, incapabilă

mușteriu: client, cumpărător

a adăpa: a da apă vitelor

prăvălie: magazin, loc în care se vând mărfuri

a se încumeta: a îndrăzni, a cuteza

nălucire: închipuire, vedenie

● Rezolvă cerințele de mai jos:

Activitate în echipă

Grupați-vă în patru echipe. Prima echipă *rezumă*, a doua *întreabă*, a treia *clarifică*, iar a patra *precizează*.

La final, veți prezenta răspunsurile în fața clasei.

Rezumând: Povestiți pe scurt dialogul dintre cârciumăreasă și negustor.

Întrebând: Formulați patru întrebări și răspundeți la acestea, pe baza textului.

Clarificând: Clarificați de ce Cosette rămăsese încremenită în fața vitrinei în care se afla *păpușa uriașă*.

Prezicând: Care ar fi fost situația dacă fetița s-ar fi născut într-o familie bogată?

1. Precizează sensul grupului de cuvinte *aruncase o privire* din propoziția de mai jos, apoi formulează două enunțuri în care acest grup de cuvinte să aibă alte sensuri.

Cârciumăreasa aruncase o privire pe geam...

2. Înlocuiește substantivele evidențiate cu pronume personale, precizează-le felul, numărul și genul (după caz).

Negustorii erau găzduiți la han.

Cosette se ascunsese sub masă.

Eponine și **Azelma** au admirat păpușa.

Eu și **Maria** vom povesti întâmplarea.

Fata, bunica și **bunicul** merg la cinema.

3. Formulează enunțuri, folosind cuvintele **ai**, **a-i**, **mia**, **mi-a**, în care să introduci și alte pronume personale.

4. Recitește fragmentul în care este descrisă păpușa din vitrină. Realizează o bandă desenată cu două-trei ilustrații care să redea dorința lui Cosette de a cumpăra păpușa.

5. Formulează întrebări pe baza textului, utilizând următoarele cuvinte: *jupâneasa*, *păpușă*, *prăvălie*, *Cosette*. Răspunde la aceste întrebări.

6. Citește poezia, apoi rezolvă sarcinile:

a) Ce anotimp este prezentat în poezie?

b) Care este mesajul poeziei *April* de Ștefan Octavian Iosif?

c) Formulează o concluzie pe baza acestei poezii.

d) Identifică și transcrie versurile care surprind transformările din natură.

e) Alcătuieste un text creativ, folosind ultimul vers al poeziei, ca început sau final al textului.

April

de Ștefan Octavian Iosif

Streșinile se dezgheață,
Picură mărgăritare ...
Ce de lume! Ce de viață!
Și ce larmă-asurzitoare!

A întinerit natura;
Negustorii zdrențuroși
Țipă cât îi ține gura:
– Hai la ghiociei frumoși!

Evaluare

Tren de plăcere

după I. L. Caragiale

S-a hotărât, care va să zică...

Madam' Georgescu-Mița Georgeasca - cu d. Georgescu- Mihalache - pleacă la Sinaia cu trenul de plăcere. Însă, de mult madam' Georgescu a promis *puiului* să-l ducă odată și pe el la Sinaia; prin urmare, trebuie să-l ia și pe puiul; dar puiul nu merge nicăieri fără *gramamă*; prin urmare, și pe **gramamă** trebuie s-o ia. Puiul este mititelul Ionel Georgescu, în vârstă de cinci anișori împliniți, unicul copil al părinților săi; iar *gramamă* este cocoana Anica, mamița mamițichii puiului.

Trenul de plăcere pleacă din Gara de Nord, sâmbătă după-amiază, la orele trei fără cinci. Sâmbătă, așadar, de la amiază, amândouă aceste doamne încep să se pregătească de plecare. Madam' Georgescu este pe deplin stabilită asupra toaletei sale: bluza **vert-mousse**, **jupa fraise écrasée** și pălăria asortată; umbreluța roșie, mănușile albe și **demibotinele** de lac; ciorapii de mătase cu dungă, în lungul piciorului, o bandă galbenă și una neagră, despărțite cu câte un fir argintiu. Cocoana Anica se-mbracă în negru, așa se-mbracă dumneaei de când a pierdut pe răposatul Nicula; coloare deschisă n-a mai purtat, decât acum, de curând, basma **conabie** pe cap. Cât despre puiul, nici nu mai încapă discuție - el va purta la Sinaia uniforma de ofițer de vânători, ca prințul Carol. Până să potrivească mamița pe madam' Georgescu, până să-mbrace pe puiul și să-i pună sabia, iată că s-a făcut ceasul două fără douăzeci. La ceasurile două fără un sfert, iată că sosește și d. Georgescu, alături de un **muscal**. Cum intră și dă cu ochii de *gramamă*, strigă:

– Cocoană! Încă n-ai plecat? Să știi că eu cred c-ai pierdut trenul. N-are să te-aștepte trenul pe dumneata...

Apoi, văzând pe *gramamă* că **tândălește** căutând niște chei:

– N-auzi, cocoană, că scapi trenul?

Cocoana Anica pornește și madam' Georgescu după ea:

– Mamițo, știi unde am vorbit să ne-ntâlnim: în salon de clasa-ntâi. Ai auzit?

Gramamă a plecat să caute tramvaiul pentru Gara de Nord. D. Georgescu, familia și un coșuleț elegant de provizii: salam, opt ouă răskoapte, un pui fript, două **jimble**, sare, piper, în sfârșit, tot ce trebuiește. Se urcă în birjă și:

– La gară, **gaspadin!**

De douăzeci și cinci de minute, familia Georgescu stă în salon de clasa-ntâi și *gramamă* nu mai sosește. Ceasornicul arată două și jumătate... Madam' Georgescu începe să devină neliniștită. Trei fără douăzeci și cinci... Mai sunt douăzeci de minute; se dau bilete la casă, și cocoana Anica nu mai vine. D. Georgescu începe a bănuși că n-are să trebuiască a mai lua patru

bilete, poate că trei or s-ajungă, și pornește din salonul de așteptare să meargă la **ghișet**. Dar în ușa întâlnește piept în piept pe **gramamă**, care nu mai poate de gâfâială.

– Uf! Nu mai pot! zice cocoana Anica.

Dar d. Georgescu îi numără parale potrivite pentru un bilet dus și-ntors clasa a treia și-i arată ghișetul respectiv.

Peste câteva minute, trenul zboară-nspre Carpați.

– Biletele, vă rog, domnilor, zice politico conductorul, intrând în primul vagon de clasa-întâia.

D. Georgescu arată două bilete.

– ... Mititelul... al dumneavoastră? Întreabă conductorul, arătând pe ofițerașul de vânzători, care s-a suit cu picioarele pe bancheta de catifea.

– Da! Dar nu a împlinit patru ani... Nu trebuie să ne înveți dumneata pe noi regula, zice madam' Georgescu.

VOCABULAR

gramamă: bunică (fr. grand - mère)

vert-mousse (fr.) : verde spumos (deschis)

jupă: fustă

fraise (fr.) : roz (aici)

écrasée (fr.) : strânsă pe corp, mulată

demibotine: ghete scurte

conabiu: de culoarea vișinei coapte

muscal: birjar, vizitiu

a tândăli: a pierde vremea

jimblă: pâine

gaspadin: domnule (din rusă)

ghișet: ghișeu

● Rezolvă cerințele de mai jos:

1. Formulează trei întrebări pe baza textului *Tren de plăcere* de I. L. Caragiale.

2. Transcrie enunțurile de mai jos în ordinea desfășurării întâmplărilor din text.

- *Trenul pornește spre Carpați.*
- *Mama, bunica și puiul se pregătesc pentru plecarea la Sinaia.*
- *Familia Georgescu așteaptă sosirea trenului.*

3. Înlocuiește cuvintele evidențiate în propozițiile de mai jos cu pronume personale de politețe.

- **Tu** ai cumpărat florile?   ● **Maria** citește revistele.   ● **Ea** și **el** se odihnesc.

4. Alcătuiește trei enunțuri în care cuvântul **pui** să aibă sensuri diferite.

Model: Ionel Georgescu este un **pui** de cinci anișori.

5. Precizează felul, numărul, persoana și genul pronumelor subliniate în textul *Tren de plăcere* după I.L. Caragiale.

6. Transcrie propozițiile, alegând forma corectă a cuvintelor.

- **A-i/ Ai** înțeles povestea?
- El **mia/ mi-a** adus în dar o floare.
- **Mia/ mi-a** spus că îngrijirea iepurașilor este o plăcere.

7. Redactează cuprinsul unui text creativ, în zece-douăsprezece rânduri, care să aibă introducerea și încheierea de mai jos. Dă-i un titlu potrivit!

Luna februarie se apropie de sfârșit. Razele călduțe ale soarelui îl cheamă afară și pe iepuraș.

Speriat, iepurașul se întoarce în culcuș, ascunzându-și lăbuțele în blana deasă și moale.

Itemi	Suficient	Bine	Foarte Bine
1	Formulează o întrebare.	Formulează două întrebări.	Formulează trei întrebări.
2	Ordonează și transcrie un enunț.	Ordonează și transcrie două enunțuri.	Ordonează și transcrie trei enunțuri.
3	Înlocuiește corect un cuvânt.	Înlocuiește corect două cuvinte.	Înlocuiește toate cuvintele.
4	Precizează corect un sens.	Precizează corect două sensuri.	Precizează trei sensuri.
5	Analizează un pronume.	Analizează două pronume.	Analizează trei pronume.
6	Transcrie corect o propoziție.	Transcrie corect două propoziții.	Transcrie corect trei propoziții.
7	Îndeplinește următorii descriptori cu patru omisiuni: - corelarea conținutului cu alte părți date ale textului creativ; - alcătuirea propozițiilor într-un text; - exprimarea corectă din punct de vedere gramatical și ortografic; - așezarea corectă a textului în pagină; - respectarea spațiului indicat; - complexitate/ originalitate.	Îndeplinește următorii descriptori cu două-trei omisiuni: - corelarea conținutului cu alte părți date ale textului creativ; - alcătuirea propozițiilor într-un text; - exprimarea corectă din punct de vedere gramatical și ortografic; - așezarea corectă a textului în pagină; - respectarea spațiului indicat; - complexitate/ originalitate.	Îndeplinește următorii descriptori fără omisiuni: - corelarea conținutului cu alte părți date ale textului creativ; - alcătuirea propozițiilor într-un text; - exprimarea corectă din punct de vedere gramatical și ortografic; - așezarea corectă a textului în pagină; - respectarea spațiului indicat; - complexitate/ originalitate.

Autoevaluare

- * Sarcinile de lucru au fost realizate: **integral**/ **parțial**/ **deloc**.
- * Prin rezolvarea sarcinilor am învățat: ...
- * Dificultățile pe care le-am întâlnit au fost: ...
- * Performanța mea va fi îmbunătățită dacă ...
- * Mă simt

Și copiii buni la suflet,
Azi cu bucurie dau,
Cozonaci și ouă roșii
La copiii care n-au.
(În ziua de Paști de Elena Farago)

Dăruind, vom dobândi!

Indicații și etapele proiectului

1. Ce vom face?

În preajma sărbătorilor simțim nevoia de a ne apropia unii de ceilalți, dăruind.
Vom organiza o activitate caritabilă.

2. De ce vom face?

- Când suntem generoși, oferim bucurie celor din jur și dobândim mulțumire sufletească, stare de bine.
- Proiectul permite elevilor dezvoltarea unor abilități precum: spiritul de echipă, inițiativa, exersarea abilităților de utilizare a tehnologiei, comunicarea în cadrul echipei etc.
- Elevii au posibilitatea să utilizeze informațiile dobândite la școală (să realizeze o felicitare, o invitație).

3. Cum vom face?

- Vom lectura textul *Cosette* după Victor Hugo și ne vom aminti ce își dorea fetița.
- Vom realiza felicitări adresate copiilor cu ocazia sărbătorilor și vom colecta jucării, pe care le vom dona centrelor de plasament sau copiilor defavorizați.
- Mapa proiectului va conține fotografii din timpul proiectului, din etapa de pregătire a cadourilor, din momentul dăruirii lor și, de asemenea, activitățile din proiect.

4. Cum vom evalua activitățile proiectului?

Autoevaluare

Criterii de apreciere	Da	Nu
Am desfășurat toate activitățile din proiect.		
Am rezolvat dificultățile apărute pe parcurs.		
Materialele/ lucrările proiectului sunt bine realizate.		

Evaluarea elevului de către cadrul didactic

Criterii de apreciere	Da	Nu
Îndeplinirea sarcinilor stabilite		
Calitatea materialelor/ activităților realizate		
Colaborarea în cadrul grupului		
Spiritul de inițiativă		

* După încheierea proiectului, completați pe o fișă afirmația:
Lumea noastră ar fi mai bună dacă ...

* Alege simbolul care se potrivește cu starea ta din timpul proiectului.

Mireasma primăverii

Conținuturi

- Cuvântul-parte de propoziție
- Predicatul exprimat prin verb
- Sensurile neobișnuite ale cuvintelor (Deducerea sensului unui cuvânt din contexte de comunicare previzibile)
- Textul creativ în care se introduc expresii și cuvinte de sprijin
- Subiectul. Subiectul exprimat prin substantiv
- Subiectul exprimat prin pronume personal
- Acordul subiectului cu predicatul (Sesizarea și corectarea abaterilor din mesaje)
- Propoziția simplă. Părțile principale de propoziție
- Propoziția dezvoltată. Părțile secundare de propoziție
- Organizatori grafici
- Extragerea unor elemente considerate importante dintr-un text de informare
- Textul creativ cu titlu dat
- Formularea de concluzii simple pe baza unui text informativ
- Prezentarea unei activități
- Povestirea scrisă a unei activități
- Textul creativ în care se introduce dialogul
- Familia de cuvinte

Amintește-ți! În Unitatea de învățare **Mireasma primăverii**, vei fi evaluat de către cadrul didactic și pe baza fișei de observare sistematică a activității și a comportamentului elevului, prezentată la pagina 8.

Zâmbetele Pământului

după Nestor Urechia

Ninsoare și ger... Zăpada scârțâie sub pașii omului, trosnește călcată de roțile carelor și sclipеște în soare ca un uriaș roi de licurici.

Toate casele aveau streșinile cu țurțuri, pe când stâlpii ulucilor poartă căciuli de nea. Pădurea este împodobită cu dantele albe. Pânza apelor stă încremenită într-o pătură pufoasă, numai un pâraiaș din miezul codrului, izvorăș călduț, își picură un firicel ca o **suveicuță** cât un ac de subțirică și se mlădie, șerpuiește, se înconvoaie printre bucăți de gheață.

Baba Iarna își privește cu admirație bijuteriile de gheață și Bubu, încântată, îi mulțumește fratelui Ger că i-a meșterit atâtea minunății.

Ziua sclipesc diamante pe pământ; noaptea lucesc briliante pe cer.

Toate viețuitoarele s-au adăpostit, care pe unde a găsit adăpost împotriva gerului.

Raze călduțe, mesageri ai Primăverii, o urmăresc pe Baba Iarna și îi zdrențuiesc veșmintele argintii. Temătoare, Bătrâna Anului își ascunde straiele prin locuri umbrite.

Într-un loc ce nu se poate arăta, că este o tăinuită sfântă, într-o peșteră adânc cufundată în pământ, stau făpturi în nemișcare. Un moș cu barbă albă, lungă până la glezne, doarme dus, sforăind strașnic. Jur-împrejur, dorm o mulțime de copilași, care lungit, care încovrigat. Bătrânul este Moș-Pământ, cei din juru-i sunt florile lui, Zâmbetele Pământului.

Iată că un băiețaș, sprijinit cu capul pe o rădăcină, începe să se miște. Deschide un ochi, apoi celălalt, se scoală, se întinde, strănută, cascade. Privirea-i cade asupra moșneagului. Se duce la el, îi șoptește:

– Moș-Pământ... Moș-Pământ... Aș! Doarme buștean... nu mă aude!

Băiețelul se aplecă și-i țipă în ureche:

– Moș-Pământ... Scoală, că Baba Iarna se gătește de ducă și curând va sosi Primăvara!

Ți-ai găsit! Să tai lemne pe el, că nu se deșteaptă. Toate bune, dar eu, ghiocelul, prevestitorul Primăverii, nu mai pot **trântori** în adormire. Eu am misiunea specială ca în fiecare an să vestesc lumii întregi că natura se trezește din lungul somn al iernii. Trebuie să plec, să-mi împlinesc **menirea**. Rămâneți cu bine, somnoroșilor, și tu, Stăpâne! Ghiocelul o ia pe rădăcina unui copac, se suie, se suie și iată-l sus.

Ce ger! Dar eu sunt friguros. Am să-mi învelesc tulpina în zăpadă și-o să-mi țină de cald. Numai capul îl voi scoate pe deasupra.

Ghiocelul se depărtează, înălțându-se spre razele blânde care-l chemau afară. Dedesubt urmează tăcerea sfâșiată de sforăiturile lui Moș-Pământ. Somn și iarăși somn. Și trec zile, și trec zile...

Dar iată că, din rândul celor culcați în peșteră, se scoală o fetișcană rumenă la obraz. Se apropie de moș și-l scutură de un braț, șoptindu-i:

– Stăpâne, fă ochi, că sosește Primăvara! Dar bătrânul mârâie, se întinde și mormăie:

– Hm!... Hm!... Da... da...vine... da... Se deșteaptă de-a binelea. Tiii! Dar știu că am dormit... Cine mi-a stricat somnul?

– Eu, Moș-Pământ, Măseaua-Ciutei.

– Tu, fetițo? Ia să-ți văd ochișorii... Și ce vrei?

– Vreau să plec colo, sus.

– Bine, dar nu singură, ci cu verișorul Ghiocelul.
 – Ghiocelul? Ia-l de unde nu e... S-a dus demult, că nu l-a răbdat inima să mai stea aici.

– De! Se cheamă că e **crainicul** Primăverii ...
 Ei, fetițo, trebuie să-i deșteptăm și pe ceilalți. Dar ce să-i deștepte? Că s-au și sculat. Se întind, se îmbrâncesc, zbangundu-se, ca niște copii ce sunt.

– Sărutăm mâinile, Stăpâne! zic toți, într-un glas.
 – Cu noroc vă fie traiul anul ăsta, scumpii mei copii!
 Acum trebuie să vă fac numărătoarea... Haide, așezați-vă la rând...

Și moșul îi cheamă pe nume: Măseaua-Ciutei, Brândușa, Vioreaua, Crucea-Voinicului, Brebenelul, Mierea-Ursului, Mărgăritărelul, Floarea-Păștelui, Ciubotica-Cucului!...

Așa! Sunteți cu toatele, zâmbetele mele primăvăratice... Voi sunteți podoabele mele, gingașe și darnice făpturi ale lui Dumnezeu. Trebuie să plecați colo, sus, să învăluiți pământul cu drăgălășenie, să înmiresmați văzduhul, înveselind toată natura.

De-abia și-a gătit moșul cuvântarea și iată că în fundul peșterii se face o spărtură, curge țărână, se fărâmițesc rădăcini. Era Cârțița, vestind sosirea Primăverii.

– Primăvara este deasupra și vă cheamă pe toți. A spus că de-abia vă așteaptă lumea întreagă să pregătiți cu măiestrie Carnavalul Florilor, cea mai aleasă sărbătoare a Zâmbetelor Pământului din fiecare an.

– Iată, plecăm. Rămâi cu bine, Stăpâne!
 – Umblați sănătoase, fetițelor! Umblați sănătoși, băiețași!

S-a pornit **alaiul** în orânduială. Se suie pe rădăcina copacului din margine, până dă de răsufătoare. Aici îl așteaptă Primăvara. Cum se ivește câte o floare, Primăvara o mângâie și o îmbrățișează, apoi se așază în fruntea lor și duse sunt cu toatele, de se pierd în zare.

Încep a se ivi frunze la arbori; se aude un cântec de pasăre; un **șipoțel** țâșnește dintr-o stâncă.

Un cioban trece, cântând din fluieraș și zicând:

<i>Primăvară, mama noastră,</i>	<i>Sufletul să-mi răcorească,</i>
<i>la zăpada de pe coastă,</i>	<i>Să-mi aud cerul tunând</i>
<i>iarbă verde să mai crească,</i>	<i>Să-mi văd oile păscând!</i>

Și se aud clinchetele talagei berbecului.

Cu toții să ne înveselim! Viața va țâșni din pământ și bunătatea se va revărsa în jur!
 Dar Moș-Pământ, rămas singur dedesubt, își țese umbletul, de colo-colo.

VOCABULAR

suveicuță: piesă (mică) de la război de țesut

a trântori: a lenevi

crainic: persoană care transmite informații

menire: misiune, sarcină, destin

alai: mulțime gălăgioasă

șipoțel: țevă sau lemn scobit, care captează apa unui izvor

Nestor Urechia

(1866-1931) a fost prozator și inginer român, autor de cărți pentru copii și monografii turistice. Cartea *Zânele din Valea Cerbului. Povești pentru copii* a fost publicată în anul 1904.

Să explorăm textul!

Jurnalul dublu

Completează organizatorul cu răspunsuri la întrebările date.

Ce se întâmplă la suprafața pământului?	Iarna se pregătește de plecare, lăsând natura să întâmpine primăvara.
Cine era bătrânul care dormea sforăind?	...
Cine încearcă să îl trezească pe Moș-Pământ?	...
Ce se întâmplă în peșteră?	...
Care erau Zâmbetele Pământului?	...

2. Consideri că *Primăvara* readuce natura la viață? Argumentează-ți răspunsul cu informații din text!

Cuvântul - parte de propoziție

Să descoperim!

1. Citește cu atenție propoziția și precizează ce parte de vorbire este fiecare cuvânt.

Ghiocelul drăgălaș vestește Primăvara.

2. Răspunde la întrebări:

- Câte cuvinte are propoziția?
- Cine este vestitorul anotimpului precizat?
- Ce fel de floare este Ghiocelul?
- Ce face Ghiocelul?
- Ce vestește el?

Să reținem!

Când intră în alcătuirea unei propoziții, **cuvintele**, pe lângă faptul că sunt părți de vorbire, devin și **părți de propoziție**.

Astfel, un cuvânt **poate fi în același timp parte de vorbire și parte de propoziție**.

Părțile de propoziție sunt exprimate prin părți de vorbire.

Fiecare parte de propoziție poate fi descoperită cu ajutorul unor întrebări (*Cine?*, *Ce face?*, *Ce fel de?*, *Când?*, *Cum?*, *Unde?* etc.).

Să exersăm!

1. Alcătuieste propoziții pe baza textului *Zâmbetele Pământului* după Nestor Urechia, respectând ordinea întrebărilor.

a) Când?, Cine?, Ce au făcut?, Unde?

b) Cine?, Ce fel de?, Ce fac?, Pe cine?

2. Scrie enunțuri, respectând ordinea părților de vorbire:

- substantiv, adjectiv, verb, substantiv și adjectiv;
- pronume personal de politețe, verb, substantiv și adjectiv.

3. Formulează o propoziție în care să introduci: un substantiv propriu, un verb, un substantiv comun și un adjectiv.

4. Formulează câte o propoziție care să aibă:

trei cuvinte (părți de propoziție)

patru cuvinte

cinci cuvinte

Predicatul exprimat prin verb

Să descoperim!

1. Identifică verbele din următoarele propoziții:
  - Baba Iarnă privește spre fratele Ger.
  - Copiii lui Moș-Pământ se trezesc.
  - Va sosi în curând Primăvara.
2. Ce cuvinte răspund la întrebarea **Ce face?/ Ce fac?**
  - Observăm că părțile de propoziție care răspund la întrebarea **Ce face?/ Ce fac?** sunt exprimate prin verbe.

Să exersăm!

1. Formulează câte o propoziție în care predicatul verbal să se afle: la început, în interior, la final.

2. Subliniază predicatele verbale din următoarele propoziții:

Se pornește alaiul florilor în orânduială. El urcă pe rădăcina copacului din măgina pădurii. Primăvara îl așteaptă aici. Ea îmbrățișează toate florile. Apoi se așază în fruntea lor. Pregătesc cu măiestrie Carnavalul Florilor.

3. Transcrie părțile de vorbire care pot îndeplini rolul de predicat verbal în propoziții: *ninsoare, trosnește, primăvară, șerpuiește, tu, vestesc, trec, natura, revărsa, seva, Moș-Pământ, aveau.*

4. Completează enunțurile cu predicate verbale întâlnite în textul *Zâmbetele Pământului* după Nestor Urechia.

- Zăpada ... sub picioare.
- Ziua ... diamante pe pământ.
- Toate casele ... streșinile cu țurțuri.
- Noaptea ... strălucitoare pe cer.

Am aflat!

O propoziție are **un singur predicat**.

Predicatul poate ocupa diferite poziții în propoziție.

Să reținem!

Partea de propoziție exprimată prin verb, care răspunde la întrebarea **ce face?**, se numește **predicat verbal**.

Sensurile neobișnuite ale cuvintelor

Să descoperim!

- Observă sensurile cuvintelor evidențiate în propozițiile de mai jos.

Sensuri obișnuite ale cuvintelor	Sensurile neobișnuite ale cuvintelor
Dana întinde sfoara.	Viorica întinde pasul (se grăbește) spre școală.
Ionel pleacă la bunici.	Ionel pleacă urechea (ascultă) la sfatul bunicului.
Bunicul a băgat lemne în sobă.	Bunicul a băgat de seamă (a observat) că focul s-a stins.

Am aflat!

Cuvintele pot dobândi **sensuri neobișnuite**, când intră în alcătuirea unor expresii.

Să exersăm!

Activitate în echipe

O echipă de elevi va formula trei propoziții în care cuvintele să aibă sensuri obișnuite, iar cealaltă echipă va alcătui tot trei propoziții în care aceleași cuvinte să aibă înțelesuri neobișnuite.

2. Formulează câte un enunț cu fiecare dintre expresiile: *a făcut ochi*, *a scos capul*, *își ia zborul*, *floare la ureche*.

Textul creativ în care se introduc expresii și cuvinte de sprijin

1. Selectează cuvinte și expresii deosebite din textul *Zâmbetele Pământului* după Nestor Urechia.

2. Redactează un text creativ în care să introduci cuvintele și expresiile selectate. Alege un titlu în care unul dintre cuvinte să aibă un înțeles neobișnuit.

3. Scrie un text creativ în care să folosești cât mai multe dintre următoarele expresii:

ploaia a venit ca o vijelie, gâze zăpăcite cu aripi colorate, stropii strălucesc ca niște diamante, cerul înalt, ploaia ca o zână cu părul lung de apă, cântecul vesel al stropilor, albastru nesfârșit, florile și firele de iarbă zâmbesc.

Alege un titlu potrivit!

Subiectul. Subiectul exprimat prin substantiv

Să descoperim!

1. Transcrie propozițiile și subliniază predicatul.

- Tudor taie crengile uscate ale pomului.
- Au înflorit caișii.
- În bucătărie, mama gătește.
- Fata sădește panseluțe.

2. Precizează **cine face acțiunea**.

Model: *Tudor* taie crengile uscate ale pomului.

Cine taie? → Tudor

Despre cine se vorbește în propoziție? → despre Tudor

3. Precizează prin ce părți de vorbire sunt exprimate **părțile de propoziție** descoperite la exercițiul 2.

Am aflat!

Subiectul poate ocupa diferite poziții în propoziție.

Să reținem!

Partea de propoziție care arată *cine face acțiunea exprimată de predicat* se numește **subiect**.

Subiectul se află cu ajutorul întrebărilor: *Cine?* / *Ce?* adresate predicatului sau *Despre cine se vorbește în propoziție?*

Subiectul poate fi exprimat prin substantiv sau prin alte părți de vorbire.

Să exersăm!

1. Completează propozițiile cu subiecte întâlnite în textul *Zâmbetele Pământului* după Nestor Urechia.

- (Cine?) ... vestește că natura se trezește din somnul iernii.
- Se pregătește (cine?) de plecare.
- Țâșnește dintr-o stâncă (cine?).
- (Cine?) sunt *Zâmbetele Pământului*.

2. Formulează câte o propoziție în care substantivul **primăvara** să se afle la începutul, în interiorul și la sfârșitul propoziției.

3. Identifică și subliniază subiectele din textul de mai jos, apoi completează, în caiet, următorul tabel:

Zăpada se topește. Moș-Pământ se trezește.

Apar multicolore flori de primăvară. De la răsărit adie un vânt calduț. Mireasma florilor se răspândește în aer.

(*Zâmbetele Pământului* după Nestor Urechia)

subiectul	exprimat prin	felul părții de vorbire	numărul	genul
...	...	...	...	...

Subiectul exprimat prin pronume personal**Să descoperim!**

- **Ei** se bucură de sosirea primăverii.
- **Ele** admiră grădina.
- **Dânsa** recită frumos.
- **Ei** aleargă după fluturi.
- **Voi** aduceți apă.
- **Dumnealor** stau pe bancă.
- **Noi** plantăm flori.
- **Tu** ascuți cântecul păsărilor.
- **Dumneata** pictezi un tablou.

1. Transcrie propozițiile, apoi subliniază cu o linie subiectele și cu două linii predicatele.

2. Precizează părțile de vorbire prin care sunt exprimate subiectele.

Exemplu: **Ele** admiră grădina.

Cine admiră? → **Ele** (pronume)

Să reținem!

Subiectul poate fi exprimat prin **pronume personal**, prin substantiv sau prin alte părți de vorbire.

Să exersăm!

1. Formulează câte o propoziție în care subiectul să fie exprimat prin substantiv, apoi prin pronume personal.

2. Alcătuiește trei propoziții în care pronumele **noi** să fie subiect și să ocupe locuri diferite în propoziții.

3. Subliniază subiectele din propoziții, indicând partea de vorbire prin care se exprimă.

- Pe o creangă de cireș ciripesc vrăbiile.
- A sărit o broască în lac.
- Voi ascultați cântecul privighetorii.
- Ele au adus flori de liliac.

Acordul subiectului cu predicatul

Să descoperim!

1. Subliniază *subiectele* în propozițiile de mai jos și compară formele acestora.
  - a) Vrăbia ciripește. → Vrăbiile ciripesc.
Răsare ghiocelul. → Răsar ghiocelii.
Ea citește. → Ele citesc.
  - b) Oamenii muncesc. → Omul muncește.
Zambilele înfloresc. → Zambila înfloarește.
Ei cântă. → El cântă.
2. Precizează prin ce părți de vorbire sunt exprimate *subiectele* și *predicatele* din propozițiile de mai sus.
3. Completează în caiet tabelele, precizând, după caz, felul, numărul, genul, persoana, timpul părților de vorbire prin care sunt exprimate *subiectele* și *predicatele* din fiecare propoziție de la exercițiul 1.

subiectul	exprimat prin	felul	numărul	genul
...	...	...	...	...

predicatul	exprimat prin	persoana	numărul	timpul
...	...	...	...	...

Să reținem!

Predicatul se acordă întotdeauna cu **subiectul**. (Părțile de vorbire prin care predicatul și subiectul sunt exprimate au același număr, unele dintre ele având și aceeași persoană.)
Exemplu: Fata zâmbește. → Fetele zâmbesc.
Eu desenez. → Noi desenăm.

Am aflat!

Între **subiect** și **predicatul** nu se scrie **virgulă**.

Să exersăm!

1. Realizează acordul dintre subiect și predicat, apoi transcrie corect propozițiile.
  - Berzele (a se întoarce) la cuiburi. Ele (a construi) cuib pe un loc înalt.
  - Puii berzelor (a se hrăni) cu răme și cu insecte.
  - Barza (a fi) pasăre migratoare. O barză (a trăi) până la 30 de ani.
2. Alcătuieste enunțuri, folosind cuvintele date cu rol de subiect și adaugă-le predicate potrivite.

- fluturi
- copii
- lilieci

Model: iarba → iarba înverzește.

- soare
- rândunică
- flori

Propoziția simplă. Părțile principale de propoziție

Să descoperim!

1. Identifică subiectele și predicatele din textul următor:

O rață a clocit un ou de lebdă. Din ou a ieșit un pui ciudat. Păsările îl priveau cu răutate. Bobocul a crescut repede. El se legăna grațios pe lac. Toată lumea îl admiră. Lebdă a uitat răutatea păsărilor.
(**Rățușca cea urâtă** după Hans Christian Andersen)

2. Transcrie propozițiile din textul de mai sus, păstrând doar subiectele și predicatele.

Să reținem!

Propoziția simplă este alcătuită doar din predicat și subiect. Predicatul și subiectul sunt **părți principale de propoziție**.

Am aflat!

Există propoziții simple, alcătuite doar din predicat.
Exemple: Ascultă!
Plouă.

Să exersăm!

- Identifică părțile principale de propoziție și transcrie-le ca propoziții simple.
  - Vrăbiile gălăgioase se zăresc printre crengi.
  - Din tei se scutură o ploaie de flori.
  - Pițigoii ciugulește grăunțele risipite de vânt.
- Alcătuiește propoziții simple în care cuvintele de mai jos să îndeplinească rolul de subiect sau de predicat: *floarea, bunicii, răsare, ele, povestesc, pictează*.
- Formulează două propoziții alcătuite doar din predicat, la finalul cărora vei scrie semnul exclamării.

Propoziția dezvoltată. Părțile secundare de propoziție**Să descoperim!**

- Citește propozițiile.
  - Păsările migratoare sosesc la cuiburi.
  - Prin poieni însorite apar flori multicolore.
  - Razele calde se strecoară printre nori.
  - La marginea pădurii a înflorit liliacul sălbatic.
- Transcrie propozițiile de mai sus și subliniază părțile principale de propoziție.
- Precizează dacă, pe lângă părțile principale de propoziție, mai există și alte părți de propoziție.

Să reținem!

Propoziția alcătuită din predicat, din subiect și din alte părți de propoziție se numește **propoziție dezvoltată**.

Părțile de propoziție care se adaugă pe lângă subiect și predicat se numesc **părți secundare de propoziție**.

Să exersăm!

1. Transformă propozițiile simple în propoziții dezvoltate.

- Au sosit berzele.
- Soarele răsare.
- Iarba crește.
- Oamenii muncesc.

2. Formulează propoziții dezvoltate, respectând ordinea:

- a) subiect exprimat prin substantiv, predicat verbal exprimat prin verb, parte secundară de propoziție exprimată prin substantiv;
- b) subiect exprimat prin substantiv, parte secundară de propoziție exprimată prin adjectiv, predicat verbal exprimat prin verb, parte secundară de propoziție exprimată prin pronume personal;
- c) predicat verbal exprimat prin verb, parte secundară de propoziție exprimată prin pronume personal, subiect exprimat prin substantiv, parte secundară de propoziție exprimată prin adjectiv.

Model: subiect exprimat prin substantiv propriu, predicat verbal exprimat prin verb, parte secundară de propoziție exprimată prin substantiv.

Sonia pictează flori.

Joc în perechi

Dezvoltați propoziția *Fluturii zboară*. Câștigă perechea care alcătuiește cea mai lungă propoziție dezvoltată. Jocul durează trei minute.

Să scriem corect!

1. Casa bunicii este zugrăvită cu **var**.
2. Lecturile **v-ar** ajuta mult în scrierea corectă.

var/ v-ar

- Se scrie **var**, când cuvântul denumește un material de construcție.
- Se scrie **v-ar**, când sunt două cuvinte diferite, care se rostesc într-o singură silabă.

Să exersăm!

1. Alege forma corectă a cuvintelor **var/ v-ar**.

- Bunicul cumpără **var/ v-ar** de la depozit.
- **Var/ V-ar** ajuta și vecina la curățenie, dacă se va pricepe.
- Am auzit că **var/ v-ar** interesa noile descoperiri științifice.

2. Alcătuiește câte două propoziții dezvoltate, în care să introduci scrierea corectă a cuvintelor **var/ v-ar**.

Organizatori grafici

Activitate în echipă - Metoda S.I.N.E.L.G.

Indicație: Citirea activă prin folosirea unor simboluri specifice eficientizării lecturii și a gândirii

- Organizați în echipe, rezolvați sarcinile de mai jos.
- Citiți cu atenție textul informativ *Despre fluturi*.
- Pe parcursul lecturii textului, marcați în dreptul informațiilor următoarele simboluri:

- ✓ pentru informații cunoscute, confirmate de text;
- pentru informații care contrazic sau care diferă de ceea ce știți;
- + pentru informații noi, nemăintâlnite până acum;
- ? pentru informații care mai trebuie cercetate.

Completați un organizator asemănător celui de mai jos, după ce reflectați asupra celor citite în text. Comunicați datele colegilor și centralizați-le într-un tabel ca acesta.

✓ Informații cunoscute, confirmate de text	– Informații care contrazic/ diferă de ceea ce știți	+ Informații noi, nemăintâlnite până acum	? Informații care mai trebuie cercetate
Fluturii sunt insecte.	Urechile fluturilor sunt așezate la marginea aripilor superioare.	Cel mai rapid fluture poate zbura cu o viteză de 50 km/ oră.	Există și fluturi nocturni mari, viu colorați, care zboară și ziua.
...	...	...	...

Despre fluturi

Fluturii sunt unele dintre cele mai frumoase vietăți de pe pământ și o altă minune prin care natura ne surprinde de fiecare dată când vedem fragilele creaturi zburând din floare în floare.

Fluturii sunt insecte care există pe planetă de 230 de milioane de ani, supraviețuind chiar și **erei glaciare**.

Oamenii de știință spun că în toată lumea există 28000 de specii de fluturi, iar la noi în țară sunt aproximativ 1200 de specii.

Mulți fluturi sunt amenințați cu dispariția din cauza poluării solului, a aerului, precum și a restrângerii pajiștilor cu flori.

Fluturii au trei părți ale corpului, la fel ca toate insectele: cap, **torace** și abdomen. Cele patru aripi și cele șase picioare sunt prinse de torace. Aripile fluturelui sunt foarte delicate. Sunt formate din **membrane** susținute printr-un sistem de vinișoare. Sunt acoperite cu mii de solzi colorați, care sunt așezați asemenea țiglelor pe casă și acești solzi dau culoare aripilor. Solzii cad atunci când îi atingem și fără solzi fluturii nu pot zbura, deci nu pot să trăiască.

Fluturii respiră cu ajutorul a nouă perechi de pori sau spirale aflate în părțile laterale ale corpului.

Urechile fluturilor sunt formate din membrane localizate pe marginea de vârf a aripilor superioare și se mișcă împreună cu aripile în timpul zborului, ajutând la detectarea sunetelor.

Organele olfactive ale fluturilor au diferite forme, ca firișoare mici de păr, asemenea unor mustăți. Acestea se întâlnesc pe tot corpul fluturelui și pe antene.

Fluturii au o vedere bună datorită celor două feluri de ochi: ochi compuși și ochi sim-

pli, situați pe cap. Ochii compuși sunt formați din mii de ochi simpli, care îi permit fluturului să își formeze o imagine **panoramică** și să vadă chiar și lumina ultravioletă.

Majoritatea oamenilor cred că fluturii de noapte sunt mici, că au culori mohorâte și că ar zbura doar noaptea, în timp ce fluturii de zi zboară în timpul zilei și sunt viu colorați. Există, însă, și fluturi de noapte mari, viu colorați, care zboară și în timpul zilei, dar și fluturi de zi mici, mai puțin colorați. Fluturii **nocturni** se deosebesc de cei **diurni** prin antene care sunt drepte sau zimțate, în timp ce fluturii de zi au antenele curbate la vârf.

Zborul fluturilor se înregistrează dimineața, după ce se ridică roua și după-amiaza, înainte de apus. Când temperatura aerului scade sub 18 grade, unii fluturi încetează să zboare. Lipsa căldurii îi face să rămână nemișcați, de aceea iarna nu îi vedem. Cel mai rapid fluture poate zbura cu o viteză de 50 km/ oră.

Fluturii încep să apară primăvara, când ei își întind aripile pentru a absorbi căldura soarelui. Dar nici la soare nu pot sta prea mult, mai ales atunci când este foarte cald.

Ei migrează pentru a evita temperaturile scăzute.

Se înmulțesc prin ouă, din care ies omizile. Acest proces de transformare în patru etape se numește **metamorfoză**.

Fluturii se găsesc aproape în toate țările lumii, trăind pe pajiști și prin locuri unde se află multe flori. Ei se hrănesc cu nectarul și cu **polenul** florilor.

Durata de viață a fluturilor variază între 2 zile și 11 luni.

La noi, în țară, cei mai cunoscuți fluturi sunt: *ochiul de păun* și *fluturele galben*. Ei sunt primii fluturi ai anului, care se trezesc din somnul lung de peste iarnă. Toamna, aceștia au un comportament agitat, zburând din floare în floare și sugând cu lăcomie seva ca să-și facă o provizie de zahăr necesară pentru iarnă. Cum apar primii fulgi de zăpadă, fluturii *ochi de păun* se ascund în crăpături ferite de ger sau prin podurile caselor pentru a ierna.

Fluturele galben, cel mai rezistent, se agață cu piciorușele de o creangă, își strânge aripile și dormitează cât este iarna de lungă. Corpul lui are un sistem antiger, care îl apără de frig și de gheață. Oamenii de știință au descoperit că el poate supraviețui și la temperaturi de minus 60 de grade. Fluturii galbeni pot atinge vârsta înaintată de 11 luni, fiind primii care se trezesc și care zboară pentru întâmpinarea primăverii.

Pentru depunerea ouălor, fluturele galben caută tufele de ferigă, iar *ochi de păun* preferă urzicile, care sunt și hrana preferată a omizilor. Pentru a se apăra de păsări, omizile au în general culoarea plantelor din care se hrănesc. După ce și-au schimbat pielea de câteva ori, omizile fluturului galben își fac gogoșile pe crengi, apărându-și trupul cu o mantie de fire mătăsoase. După un timp, se transformă în fluturi.

Multe specii de fluturi nu zboară prea departe. Unii au chiar teritorii stabile, un luminiș sau un stejar bătrân, apărându-și teritoriul de prădători prin diferite manevre de zbor.

Există fluturi care parcurg aceeași distanță ca un avion. Fluturele-amiral pornește în fiecare an din nordul Europei sau din Africa de Nord, ajungând cu un vânt prielnic până în Finlanda.

Oamenii pot ajuta fluturii, plantând tufe, flori și nedistrugând urzicile.

Fluturii sunt o încântare pentru fiecare om și sunt jucării vii pentru copii.

VOCABULAR

era glaciară: perioadă istorică în care Pământul a fost acoperit cu gheață

torace: (la insecte) parte a corpului între gât și abdomen

panoramică: (despre imagini) privire de ansamblu, cu orizont larg

membrană: piele subțire

nocturni: (aici) care zboară noaptea

diurni: (aici) care zboară ziua

metamorfoză: transformare în etape la unele viețuitoare

polen: pulbere galbenă din interiorul unor flori

Joc de rol

Imaginează-ți un dialog între doi fluturi care s-au întâlnit pe o floare. Interpretează acest dialog împreună cu un coleg!

Exprimă-ți părerea!

Care sunt cauzele ce provoacă dispariția unor viețuitoare? Ce trebuie să facă oamenii în acest sens?

Extragerea unor elemente considerate importante dintr-un text de informare

Activitate în echipă

Împărțiți-vă în trei echipe și rezolvați următoarele sarcini:

- Citiți texte informative și extrageți informații referitoare la înfățișarea viețuitoarelor, la ciclul de viață, la obiceiuri, la relația cu omul etc.

Echipa I Text informativ despre rândunică

Echipa II Text informativ despre albine

Echipa III Text informativ despre privighetoare

Pentru ordonarea informațiilor, folosiți organizatori grafici precum: Știu-Vreau să știu-Am învățat, Ciorchinele, Diagrama Venn, Jurnalul dublu, S.I.N.E.L.G. etc.

Model: Știu-Vreau să știu-Am învățat – Barza

Știu	Vreau să știu	Am învățat
Barza este o pasăre migratoare.	Cât timp durează clocirea ouălor?	Barza clocește aproximativ 32 de zile.
...	...	...

Textul creativ cu titlu dat

1. Scrie un text creativ în care personajul principal să fie un fluture preferat. Alege un titlu dintre următoarele:

O minune colorată

Prietenul florilor

Călător din floare în floare

2. Alcătuiește un text creativ și alege un titlu preferat din lista de mai jos:

Parfum și culoare

Micuță și hărnicuță

Concertul primăverii

Am aflat!

Titlul unui text creativ este format dintr-unul sau din mai multe cuvinte, având rolul de a sugera aspecte generale din conținut. Titlul poate fi numele unui personaj, numele unui loc sau al unui moment în care se desfășoară acțiunea etc.

Formularea de concluzii simple pe baza lecturii unui text informativ

Să descoperim!

1. Care este concluzia desprinsă din următorul fragment al textului *Despre fluturi*?

Aripile fluturelui sunt foarte delicate. Sunt formate din membrane susținute printr-un sistem de vinișoare. Sunt acoperite cu mii de solzi colorați, care sunt așezați asemenea țiglelor pe casă și acești solzi dau culoare aripilor. Solzii cad atunci când îi atingem și fără solzi, fluturii nu pot zbura...

2. Identifică, în textul *Despre fluturi*, fragmentul care informează despre cum dormitează fluturile galben. Scrie o concluzie pe baza acestor informații.

3. Explorează un text informativ despre albine. Poți afla informații și de pe Internet. Formulează:

- o concluzie referitoare la viața albinelor;
- o concluzie referitoare la beneficiul adus de către albine naturii și oamenilor;
- o concluzie care să cuprindă opinia ta în legătură cu albinele.

Am aflat!

Concluzia se formulează clar, ca o învățătură desprinsă din argumente, din constatări, pe baza unor întâmplări și a unor informații.

Prezentarea unei activități

Să ne amintim!

Prezentarea unei activități

presupune oferirea unor informații clare și corecte despre momentele și despre conținutul activității.

Momentele prezentării trebuie să fie ordonate logic și cronologic.

Să exersăm!

1. Prezintă, în ordine cronologică și logică, activitatea redată în imaginile alăturate.

Concurs de prezentări orale

Realizați un concurs de prezentări orale pe o temă stabilită în clasă (de exemplu: vremea de astăzi, o serbare, turul orașului etc.). Se alege un juriu dintre elevii clasei. Pentru aprecierea prezentărilor, juriul va avea în vedere următoarele criterii:

- prezentarea în ordine logică și cronologică a etapelor activității;
- exprimarea clară și corectă din punct de vedere gramatical;
- adaptarea mesajului la particularitățile interlocutorilor;
- folosirea unor elemente ale comunicării nonverbale (gesturi, mimică), în timpul prezentării.

Povestirea scrisă a unei activități

Să ne amintim!

Povestirea scrisă a unei activități este prezentarea momentelor desfășurării activității, respectând ordinea logică și cronologică, pentru a reda ceea ce este important în enunțuri clare și corecte.

✓ Să exersăm!

1. Povestește, în scris, activitatea ilustrată la pagina 119.
2. Prezintă o activitate extrașcolară pe care ai desfășurat-o în săptămâna *Școala Altfel* și ilustreaz-o prin desene.
3. Redă, în scris, activitatea prezentată la exercițiul 2.

Am aflat!

Informațiile importante se pot găsi cu ajutorul întrebărilor: *Cine?*, *Ce face?*, *Unde?*, *Cum?*, *Când?*, *De ce a făcut?* etc.

Textul creativ în care se introduce dialogul

✓ Să exersăm!

Activitate în perechi

Împreună cu un coleg, realizează un dialog despre un vestitor al primăverii.

1. Compune un dialog format din patru replici, între un fluture și o floare.
2. Scrie un text creativ cu începutul de mai jos, în care să-ți imaginezi dialogul dintre vântul de primăvară și un ghiocel. Alege și un titlu potrivit!

*În primele zile ale lunii martie, stăpânirea iernii asupra naturii se apropie de sfârșit. Un vânt calduț colindă prin poieni și pe poteci, uscând urmele iernii umede și reci.
O rază de soare...*

Am aflat!

Folosirea **dialogului** într-un text creativ are scopul de a lăsa cititorului impresia că este prezent la întâmplarea relatată.

Familia de cuvinte

Să descoperim!

Precizați cuvintele înrudite cu cele din prima coloană și eliminați-le pe cele nepotrivite.

Cuvânt de bază	Cuvinte înrudite
frunză	a frunzări, copac, desfrunzit, fructifer, frunzos, înfrunzit
floare	florăreasă, buchet, a înflori, ghiocel, florică, florărie

Să reținem!

Familia de cuvinte reprezintă totalitatea cuvintelor înrudite ca sens și ca formă, pornind de la același cuvânt de bază.

Exemplu: copil → copilărie, copilăros, copilăresc, a copilări, copilaș etc.

Să exersăm!

1. Scrie familia de cuvinte pentru: *primăvară*, *pădure*, *a cânta*, *bun*.
2. Scrie cuvântul de bază al fiecărei familii din care fac parte cuvintele:
  - a) grădiniță, grădinărie, grădinărit, a grădinări, grădinăreasă, grădinărește;
  - b) băiețel, băiețaș, băiețandru, băietan, băiețesc, băiețește, băiețoi;
  - c) pădurar, pădurice, păduros, a împăduri, a reîmpăduri.

3. Grupează cuvintele de mai jos pentru a forma familii de cuvinte:

vrăjit, încurajat, nedreptate, vrăjitoare, îndreptățit, drept, curaj, vrajă, îndreptat, încurajator, descurajat, îndreptare, vrăjitorie, curajoasă, a vrăji, dreptate

Joc - concurs pe echipe

Împărțiți în două grupe, ordonați cuvintele de mai jos pentru a forma familii de cuvinte.

Câștigă echipa care grupează cuvintele cel mai rapid: *dar, aripă, sănătate, român, înaripat, a dăru, românește, dăruit, însănătoșire, darnic, aripioară, româncă, darnicie, nesănătos, România, însănătoșit, româncuță.*

Recapitulare

De pe-o „bună-dimineață”

de Otilia Cazimir

De pe-o **bună-dimineață**
 Cu tulpină de cârcel,
 A sărit un gândăcel
 Cu mustățile de ață.

Alți gândaci, mărunți și roșii,
 Care-și poartă fiecare
 Ochelarii pe spinare,
 Dorm la soare, somnoroșii!

Iar pe-un fir de pădădie,
 Ce se-nalță, drept, din iarbă,
 Suie-un **cărăbuș** cu barbă,
 În hăinuță aurie.

Suie, mândru și grăbit,
 Să vestească-n lumea mare:
 – Preacinstită adunare,
 Primăvara a sosit!

● Rezolvă cerințele de mai jos:

1. Citește poezia și completează enunțurile.

- a) Titlul poeziei este ... .
- b) Personajele întâlnite sunt ... .
- c) Poezia are ... strofe.
- d) Cărăbușul vestește că ... .

2. Identifică părțile principale de propoziție și precizează prin ce părți de vorbire sunt exprimate.

- Gândăceii somnoroși dorm la soare.
- Cărăbușul grăbit vestește sosirea primăverii.

3. Transformă propozițiile simple date în propoziții dezvoltate.

Soarele strălucește.

Pădădia înflorește.

Primăvara a sosit.

4. Formulează enunțuri în care să introduci expresiile subliniate în poezie.

5. Găsește alte sensuri decât cele din text ale cuvintelor: *adunare*, *poartă*, *fir*. Alcătuieste câte un enunț cu fiecare.

VOCABULAR

bună-dimineață: floare denumită și zorea
cărăbuș: insectă de culoare roșiatică, având
 pete maronii sau negre pe aripi

6. Identifică subiectele și predicatele din enunțurile de mai jos.

Gândacii mărunți ies la soare.
Veverița sare din creangă în creangă.
El ascultă concertul păsărilor.

Păpădia vestește primăvara.
Dumneaei admiră cărăbușul.
Ana merge la pădure.

7. Realizează acordul dintre subiecte și predicate.

Soarele (a străluci) pe bolta cerului.
Fluturile (a colinda) prin flori.
Cireșii (a înflori) în luna aprilie.

Dumnealui (a sosi) ieri.
Dânșii (a veni) peste o oră.
Ea (a merge) la bunici.

Știu-Vreau să știu-Am învățat!

Completează primele două rubrici ale organizatorului cu ceea ce știi și vrei să afli despre **rândunică**. Completează ultima coloană după citirea textului.

Știu	Vreau să știu	Am învățat
...	...	...

Primăvara sosește cu adevărat, atunci când sosesc rândunelele. Ființe inteligente, ele își planifică exemplar călătoria spre țările calde toamna și înapoi la cuiburi, primăvara, fără să rătăcească drumul în zbor.

Sunt păsări harnice și pricepute, care își construiesc cuibul cu măiestrie. În cuib, rândunica depune trei-patru ouă din care ies puișorii. Rândunelele fac două rânduri de pui pe an și părinții trebuie să prindă zilnic vreo 8 000 de insecte, pentru a-și hrăni patru pui.

O rândunică are corpul în formă aerodinamică. Aripile sunt lungi și subțiri.

Picioarele rândunicilor sunt foarte scurte, de aceea nu se pot sprijini pe ele. Rândunicile au învățat să facă totul din zbor: să bea apă, să mănânce, să-și hrănească puii, să-și formeze cuibul.

O rândunică are o greutate de numai 20 de grame.

9. Redactează un text creativ, în care să introduci dialogul, pornind de la imaginea dată.

Alege un titlu potrivit!

În redactarea textului, vei urmări:

- respectarea părților unui text creativ;
- legătura conținutului cu titlul;
- folosirea dialogului;
- succesiunea logică a ideilor;
- respectarea normelor de ortografie și de punctuație;
- așezarea corectă a textului în pagină.

Evaluare

Meserii fermecate

după Charles Perrault

A fost odată un om care avea trei fii. Când s-au făcut mari, tatăl lor le-a spus:

– Fiii mei, trebuie să plecați în lume, să învățați o meserie și să vă faceți un rost!

– Așa vom face, tată!

Cei trei băieți își luară bun-rămas de la tatăl lor și porniră la drum. Curând ajunseră la o răscruce, din care plecau trei poteci. Fiecare apucă pe un drum diferit. Și nu trecu mult până când primul întâlni un om care îi promise că o să-l învețe propria meserie, știința **astronomiei**. Deveni un astronom desăvârșit. Când se despărți de profesorul său, acesta i-a dat un **telescop**, zicând:

– Cu telescopul vei putea să vezi tot ce se întâmplă pe cer și pe pământ.

Cel de-al doilea frate a avut ca profesor un vânător. Când își luă rămas-bun de la învățătorul lui, acesta îi înmână o pușcă de vânătoare și îi spuse:

– Unde vei privi, acolo se va duce glonțul. Niciodată nu vei rata o țintă.

În final, fratele cel mai mic întâlni un croitor, care îl învăță meseria sa, iar la despărțire îi dădu un ac și îi spuse:

– Cu acest ac vei putea coase tot ce îți cade în mâini. Chiar dacă materialul este la fel de tare ca oțelul, se va uni atât de bine, încât nici nu se va cunoaște cusătura.

După trei ani, frații se întâlniră și o luară spre casa tatălui lor.

– O să vă supun unei probe, le spuse tatăl.

Privi spre coroana unui copac și, făcându-i semn primului fiu, adăugă:

– În acest copac, între două ramuri, e un cuib de **cinteze**. Spune-mi câte ouă au!

Astronomul se uită cu telescopul spre cuib și răspunse că au cinci ouă.

Tatăl luă ouăle din cuib, le așeză pe masă și îi spuse vânătorului:

– Trebuie să spargi în două cele cinci ouă, dintr-o singură împușcătură.

Băiatul ținti cu pușca și sparse ouăle întocmai cum voia tatăl său.

– Acum tu, croitorule, coase-le!

– Imediat voi coase ouăle, spuse fiul cel mic.

Tatăl, mulțumit și mândru de fiii săi, îi felicită pentru ceea ce învățaseră.

Într-o zi, fiica regelui a fost răpită de un dragon. Regele dădu sfoară-n țară că, acela care o va aduce înapoi pe prințesă, va fi răsplătit.

Frații hotărâră să o salveze. Astronomul căută cu telescopul și găsi prințesa pe o insulă foarte îndepărtată. El și frații lui plecară să o salveze.

Când ajunseră, se apropiară tiptil și o luară pe tânără fără ca dragonul să simtă. Alergară toți spre barcă, dar dragonul porni pe urmele lor. Când era foarte aproape și răsuflarea lui pârjolea pământul, vânătorul trase un glonț care îl răni.

Dar împuşcătura a fost atât de puternică, încât barca se sfărâmă, iar prinţesa şi cei trei fraţi se agăţară de scânduri, să nu se înece. Fratele croitor îşi scoase acul fermecat şi cusu cu mare grijă scândurile, până reconstrui barca.

Regele a fost mulţumit când îi văzu pe flăcăi întorcându-se cu fiica sa şi le spuse:

– Toţi aveţi dreptul de a fi răsplătiţi. Fiecare va primi o parte din regatul meu.

Toţi fraţii şi-au primit răsplata şi au trăit mulţi ani fericiţi alături de tatăl lor.

VOCABULAR

astronomie: ştiinţa despre corpuri cereşti

telescop: instrument pentru studierea corpurilor cereşti

cinteză: pasăre cântătoare

● Rezolvă cerinţele de mai jos:

Cadranele

1. Efectuează sarcinile din fiecare cadran.

I

Ce meserii au învăţat cei trei fii?

III

Describe printr-un enunţ fiecare meserie întâlnită în text.

II

Scie motivul pentru care împăratul i-a răsplătit pe cei trei fii.

IV

Alcătuieşte un enunţ în care cuvântul **apucă** să aibă alt sens decât cel din propoziţia de mai jos.
Fiecare apucă pe un drum diferit.

Model: El se **apucă** târziu de teme.

2. Alcătuieşte câte o propoziţie în care cuvintele *astronom*, *cinteză*, *ei* să aibă rol de subiecte.

3. Precizează părţile principale de propoziţie subliniate în textul *Meserii fermecate* după Charles Perrault, menţionând:

- prin ce părţi de vorbire sunt exprimate;
- felul, numărul şi genul substantivului;
- numărul, persoana şi genul pronumelui personal;
- numărul, persoana şi timpul verbului.

Model: Omul avea trei fii.

omul - subiect exprimat prin substantiv comun, numărul singular, genul masculin

4. Realizează acordul predicatului cu subiectul.

- Astronomul (cercetăm) cerul.
- Fratele cel mic (întâlnisem) un croitor.
- Tatăl i-(au felicitat) pe fii.

5. Alcătuieste trei propoziții simple despre mamă.

6. Alcătuieste trei propoziții dezvoltate despre meseria preferată.

7. Alcătuieste un text creativ cu titlul *Minunea din fagure*. Folosește dialogul, cuvintele și expresiile date: *mișună cu miile, miros îmbătător, dis-de-dimineață, fabuloase, harnice*.

Itemi	Suficient	Bine	Foarte Bine
1	Completează un cadran.	Completează două - trei cadrane.	Completează patru cadrane.
2	Alcătuieste o propoziție.	Alcătuieste două propoziții.	Alcătuieste trei propoziții.
3	Analizează unu - două cuvinte	Analizează trei - patru cuvinte	Analizează cinci - șase cuvinte
4	o propoziție	două propoziții	trei propoziții
5	Alcătuieste o propoziție.	Alcătuieste două propoziții.	Alcătuieste trei propoziții.
6	Alcătuieste o propoziție.	Alcătuieste două propoziții.	Alcătuieste trei propoziții.
7	Îndeplinește următorii descriptori cu trei-patru omisiuni: - alcătuirea propozițiilor într-un text, folosind cuvintele și expresiile date; - prezența elementelor textului creativ (introducere, cuprins, încheiere); - introducerea dialogului în textul creativ, în mod logic; - exprimare corectă din punct de vedere gramatical și ortografic; - așezarea corectă a textului în pagină; - complexitate/ originalitate.	Îndeplinește următorii descriptori cu una-două omisiuni: - alcătuirea propozițiilor într-un text, folosind cuvintele și expresiile date; - prezența elementelor textului creativ (introducere, cuprins, încheiere); - introducerea dialogului dat în textul creativ, în mod logic; - exprimare corectă din punct de vedere gramatical și ortografic; - așezarea corectă a textului în pagină; - complexitate/ originalitate.	Îndeplinește următorii descriptori fără omisiuni: - alcătuirea propozițiilor într-un text, folosind cuvintele și expresiile date; - prezența elementelor textului creativ (introducere, cuprins, încheiere); - introducerea dialogului dat în textul creativ, în mod logic; - exprimare corectă din punct de vedere gramatical și ortografic; - așezarea corectă a textului în pagină; - complexitate/ originalitate.

Autoevaluare

* Sarcinile de lucru au fost realizate: **integral**/ **parțial**/ **deloc**.

* Prin rezolvarea sarcinilor am învățat: ...

* Dificultățile pe care le-am întâlnit au fost: ...

* Performanța mea va fi îmbunătățită dacă ...

* Mă simt

Penelul naturii

Conținuturi

- Relatarea orală și scrisă a unei întâmplări imaginate pe baza unor întrebări de sprijin
- Felurile propozițiilor după aspectul predicatului
- Textul creativ după un plan propriu de idei
- Prezentarea unui proiect și a rezultatelor acestuia
- Comunicarea nonverbală
- Formularea de solicitări formale și informale
- Proiectul de documentare
- Afișul
- Cartea poștală
- Exprimarea propriilor opinii
- Textul creativ liber
- Povestirea orală și scrisă a unei întâmplări trăite
- Mesajul-text
- E-mailul

Amintește-ți! În Unitatea de învățare **Penelul naturii**, vei fi evaluat de către cadrul didactic și pe baza fișei de observare sistematică a activității și a comportamentului elevului, prezentată la pagina 8.

Bambi cunoaște câmpia

după Felix Salten

Un pui de căprioară mergea în spatele mamei lui pe cărarea îngustă, care trecea chiar prin mijlocul tufișurilor. Ce plăcut era să umbli pe aici!

Bambi era vesel și avea chef să se abată de la drum, dar se ținu totuși cuminte în urma mamei.

Își continuă drumul. Odată se luminează totul în fața lor. Încurcătura tufelor verzi se terminase, iar poteca, de asemenea. Doar câțiva pași, apoi treceau în locul luminat și liber, care se întindea în fața lor. Bambi a vrut să facă un salt într-acolo, dar mama se opri.

– Ce-i asta? strigă el nerăbdător și deja fascinat.

– Câmpia, răspunse mama.

– Ce este aceea o câmpie? insistă Bambi. Mama îi reteză vorba.

– Asta o să vezi tu singur. Deveni serioasă și atentă. Nu e atât de simplu să mergi pe câmpie, e un lucru dificil și periculos. Nu întreba de ce. O să-ți dai tu seama mai târziu. Și acum, urmărește-mă cu atenție. Vrei?

– Da, promise Bambi.

– Ei bine, o să ies singură acum, pentru început. Stai aici și așteaptă! Uită-te **necon-**
tenit la mine, nu mă scăpa din ochi! Dacă vezi că fug înapoi, atunci faci cale-ntoarsă și alergi cât poți de repede. O să te ajung eu din urmă. Fugi... chiar dacă s-ar întâmpla ceva... chiar dacă vezi că mă prăbușesc la pământ... nu lua în seamă! Tu mă înțelegi?...

Orice ai vedea sau auzi, fugi de aici cât de repede poți! Îmi promiți asta?

– Da, zise Bambi încet.

– Dar, dacă te chem, continuă mama, poți veni. Afară, pe câmpie, ai voie să te joci. E frumos afară și o să-ți placă. Dar... trebuie să-mi promiți și asta... la primul meu strigăt, trebuie să fii alături de mine. Neapărat! Auzi?

– Da, spuse Bambi și mai încet. Mama vorbea atât de serios!

Ea ieși în poiană. Bambi, care n-o scăpa din ochi, vedea cum mama lui înainta încet, cu pași înalți. Plin de așteptare, de teamă și curiozitate, stătea aici. Vedea cum mama își **ciulea** urechile în toate părțile, o vedea tresărind și tresări și el, pregătit să sară înapoi, în desiş.

După aceea, mama se liniști din nou, iar după un minut deveni veselă. Privi spre locul unde se afla Bambi și strigă:

– Haide!

Bambi sări afară. Îl cuprinsese o bucurie ce nu avea margini, atât de puternică, încât uită de teamă. În desiş văzuse doar vârfurile verzi ale copacilor și pe alocuri, deasupra lor, pete albastre răzlețe. Acum vedea întregul **azur** al cerului, înalt și depărtat, și asta îl ferece fără să știe de ce.

Căprioara se sprijini pe picioarele din față, se lăsă în jos și se întinse, îi răsă în față lui Bambi timp de o secundă, după care o zbughi de acolo, desenând cercuri tot mai mari prin iarbă.

– Haide, prinde-mă!

Și a ieșit ca din pușcă. Bambi era uluit. Ce să însemne asta? Ce se întâmplase cu

mama dintr-odată?

Puiul se luă după ea, câțiva pași. Dar în curând pașii deveniră ușoare salturi. Alerga, schimbând direcția, se întorcea descriind un cerc și o lua din nou la goană. Întreaga suprafață, întinsă și verde, era acoperită cu margarete albe, cu capetele pline, **violacee** și roșiatice ale trifoiului înflorit și cu **măciuliile** aurii ale pădăriei, care se ridicau prin iarbă.

– Uite, mamă, strigă Bambi, o floare care zboară!

– Nu-i o floare, îi zise mama, e un fluture. Fluturile se oprise pe un fir de iarbă și își mișca încet aripile.

– Vă rog, nu vă mișcați de acolo! i se adresă Bambi.

– De ce să stau nemișcat? Doar sunt fluture, răspunse acesta mirat.

– Vă rog frumos, rămâneți doar pentru o clipă! se rugă Bambi. Mi-am dorit de mult să vă pot vedea din apropiere. Fiți amabil!

– Fie, zise fluturile, dar n-o să stau mult.

Bambi se postă în fața lui.

– Cât de frumos sunteți, strigă el entuziasmat, minunat de frumos! Ca o floare!

– Ce? Fluturile dădea din aripă. Ca o floare? Păi, în cercurile mele domnește părerea

unanimă că noi suntem mai frumoși ca florile.

Bambi era derutat.

– Bineînțeles, se bâlbâi el, mult mai frumoși... scuzați-mă... am vrut doar să spun...

– Nu mă prea interesează ce ați vrut să spuneți, îi replică fluturile.

Bambi îl privea fermecat.

– Cât de grațios sunteți, spuse el, cât de fin și de grațios! Și aripile astea albe, ce po-doabă!

Fluturile își depărtă aripile, după care le ridică, astfel încât, uitându-te la ele, aveai impresia că sunt pânze de corăbii.

– O, exclamă Bambi, acum înțeleg că sunteți mai frumos ca florile. Și, în afară de asta, dumneavoastră puteți zbura, ceea ce florile nu pot... din cauză că au rădăcini.

Fluturile se ridică.

– Destul, zise el. Acum plec!

Se ridică atât de ușor! Aripile lui albe se mișcau lin, pline de grație. Iată-l plutind deja în aerul însoțit.

– Doar de dragul dumneavoastră am rămas atât de mult, zise el mișcându-se în sus și în jos în fața lui Bambi, dar acum o să-mi iau zborul.

Asta era câmpia. Frumoasă, dar plină de primejdii atunci când vin vânătorii.

VOCABULAR

neconținut: fără întrerupere, continuu, neîncetat

a ciuli: a ridica urechile pentru a auzi mai bine

azur: culoare albastru-deschis; albastrul cerului

violacee: care are nuanțe de violet

măciulie: capăt îngroșat și rotunjit al unor obiecte; gămălie

unanim: acceptat, împărtășit de toți; care exprimă un acord total

Felix Salten

(1869-1945) a fost autor austriac și critic literar. Cea mai faimoasă lucrare a sa este romanul *Bambi*. Din opera scriitorului fac parte și alte scrieri cunoscute în multe țări.

Să explorăm textul!

1. Cine este Bambi?
2. Alege răspunsurile corecte:
  - Căprioara îl duce pe Bambi în câmpie:
    - a) deoarece era un loc frumos;
    - b) ca să-l învețe să se ferească de pericole;
    - c) fiindcă putea să se joace liniștit;
    - d) pentru a-și face noi prieteni.

Rețeaua discuțiilor

- Precizează personajele textului.
- Ai aflat, din text, dorința căprioarei. Citește sfaturile înțelepte pe care Bambi le primește de la mama sa. Explică unul dintre acestea.
- Bambi a aflat că este fericit pe câmpie. Argumentează de ce are această trăire.
- Ce te-a impresionat cel mai mult din text? De ce?

Joc de rol

Interpretați rolurile personajelor Bambi și fluturele.

Exprimă-ți părerea!

Describe comportamentul fiecărui personaj din text. Argumentează-ți răspunsul!

Fii activ cu creionul în mână!

Dacă dorești să afli mai multe despre viața lui Bambi, citește volumul cu același titlu de Felix Salten.

În timpul lecturării, vei scrie pe o fișă, împreună cu prietenul tău, **creionașul Liro**: *titlul, autorul, personajele și mesajul* transmis.

Relatarea orală și scrisă a unei întâmplări imaginate pe baza unor întrebări de sprijin

1. Imaginează-ți un alt final al povestirii *Bambi cunoaște câmpia* după Felix Salten, conform răspunsurilor la următoarele întrebări. Relatează acest final.

Întrebări de sprijin					
Cine?	Când?	Ce a făcut?	Cum?	De ce?	Unde?

2. Presupune că te întâlnești într-o poiană cu un pui de căprioară. Povestește întâmplarea potrivit întrebărilor de sprijin de la exercițiul 1.

3. Exercițiu de imaginație

Imaginează-ți că îl însoțești pe Bambi în drumul său spre a cunoaște câmpia. Răspunde la următoarele întrebări:

- Ce poți vedea?
- Ce poți mirosi?
- De ce se întâmplă?
- Ce poți auzi?
- Ce se întâmplă?
- Care este finalul?
- Ce poți simți?

Cu ajutorul răspunsurilor date la întrebările de mai sus, relatează oral o întâmplare imaginată.

Lucrează în echipă!

Împărțiți în echipe de câte patru elevi, scrieți un text creativ după o temă liber aleasă, respectând următoarele etape:

- propune câte trei idei despre tema textului creativ;
- selectați ideile care vi se par cele mai interesante;
- construiți firul narativ (relatați întâmplările în ordinea cronologică);
- reveniți asupra textului creat, pentru a-l redacta în forma finală.

Reprezentantul echipei va citi textul creativ de pe *scaunul povestitorului*.

Felul propozițiilor după aspectul predicatului

Să descoperim!

1. Citește propozițiile, apoi compară predicatele din cele două coloane.

Bambi **mergea** în spatele căprioarei. → Bambi **nu mergea** în spatele căprioarei.

Fluturile **zbura** în aerul însoțit. → Fluturile **nu zbura** în aerul însoțit.

El **se opri** pe un fir de iarbă. → El **nu se opri** pe un fir de iarbă.

- Care este cuvântul ce însoțește predicatele din a doua coloană?

Să reținem!

După aspectul predicatului, propoziția poate fi:

- **afirmativă** - când se afirmă anumite aspecte;
- **negativă** - când se neagă anumite aspecte, înaintea predicatului aflându-se cuvântul **nu**.

Jurnalul dublu

1. Transformă propozițiile negative în propoziții afirmative, după model.

Propoziții negative	Propoziții afirmative
Octavian nu păstrează cu grijă cartea.	Octavian păstrează cu grijă cartea.
Grădina școlii nu este frumoasă.	
Grădinarul nu cosește iarba.	
Pomii nu au înflorit.	
Zăpada nu s-a topit.	

2. Scrie cinci propoziții afirmative din textul *Bambi cunoaște câmpia* după Felix Salten, apoi transformă-le în propoziții negative.

3. Activitate în echipă

Împărțiți în echipe, alcătuiți câte două propoziții după următoarele cerințe:

- propoziții simple, afirmative;
- propoziții dezvoltate, afirmative;
- propoziții simple, negative;
- propoziții dezvoltate, negative.

Câștigă echipa care a alcătuit corect toate propozițiile.

Umbrela roșie

după Titel Constantinescu

Fetița e foarte fericită. Mama i-a dat umbrela ei roșie. Doar e fiica ei cea dragă.

Dar nu plouă. Dacă ar ploua, fetița ar fi la plimbare cu umbrela deschisă. Și nici arșiță nu-i. Dacă ar fi arșiță, fetița s-ar plimba tot cu umbrela deschisă.

Când treci prin fața casei, să nu te miri că la fereastră stă o umbrelă și, sub umbrelă, fetița. Stă singură la fereastră și așteaptă să plouă.

Copacii sunt liniștiți. Frunzele abia șoptesc între ele, semn că vântul nici n-are de gând să vină.

– Ce faci, fetița de sub umbrelă? întreabă un trecător de pe alee.

– Aștept să vină ploaia. Nu a mai plouat de mult timp.

Dar nu plouă. Niciun zgomot, cât de mic, nu părea să deranjeze liniștea naturii.

Deodată însă, pic, pic, pic!

Da, într-adevăr, a început să plouă. Au venit, pe negândite, nori negri, au acoperit cerul și ziua s-a întunecat puțin. Cad picături din ce în ce mai mari și vântul a pornit să adie printre copaci.

Umbrela roșie a dispărut de la fereastră. E acum pe scări. Acum, e la poartă. Acum, deschide poarta. Plouă, plouă, plouă...

O umbrelă roșie se plimbă pe trotuar. Singură? Cine știe? Cine are idee? Pentru că de la fereastra etajului doi nu se zăresc decât o umbrelă roșie și doi pantofi. Și o mână care se întinde, din când în când, parcă tot temându-se să nu treacă ploaia. Dar ploaia nu trece. Fetița de sub umbrelă e cea mai veselă fetiță de pe lume. Ah, de-ar vedea-o și prietenele ei!

Din capătul celălalt al străzii vin în fugă o fetiță și un băiețel. I-a prins ploaia în parc, și acum nu știu cum să ajungă mai repede acasă. Ploaia le-a udat părul, hăinuțele, pantofii. Fetița de sub umbrelă se face că nu-i vede, dar zărește o rochie albă, cu volanele ude de ploaie, o fundă albastră gata desfăcută de atâta fugă și haina de catifea a băiatului, mai-mai să nu crezi că azi a fost îmbrăcată prima oară.

Fetița și băiatul trec în fugă pe lângă umbrela roșie. De sub umbrelă, fetița îi privește depărtându-se și parcă îi pare rău de funda albastră, de volanele albe și de haina de catifea.

– Stați! Stați! Veniți sub umbrela mea!

Și cei doi copii intră sub umbrelă. Dar nu încap bine toți. Fetița întinde umbrela băiatului.

Băiatul încuviințează și ține umbrela mai sus. Pe el nu-l plouă deloc. Pe fetița cu fundă albastră, însă, o plouă puțin pe umărul drept. Pe stăpâna umbrelei o picură pe umărul stâng. Dar nu se supără prea tare. Puțină ploaie nu-i cine știe ce! Important e că băiatul e bine-crescut și se străduiește să le ferească de ploaie.

Umbrela roșie se depărtează. Sub ea, un băiat și două fetițe se adăpostesc de ploaia care cade neconținut.

Când cei doi copii ajung acasă, îi mulțumesc fetiței și își iau la revedere.

În acel moment, la celălalt capăt al străzii... Se vede bine, da, la celălalt capăt al străzii, uzi learcă, vin trei copii. Fetița îi știe de anul trecut, când erau și ei în clasa a IV-a, cum este ea acum. Copiii au ieșit de la ore și i-a prins ploaia în drum spre casă. Sunt două fetițe și

un băiat. Aleargă, sar peste băltoace și se apără de picăturile grele cu un bloc pentru desen ținut deasupra capului. Ajunși în dreptul fetei, se opresc și privesc umbrela roșie, imensă, de sub care se vede o **mogâldeată** zâmbitoare.

– Vai, ce umbrelă frumoasă! observă una dintre fete.

– Pofțiți! Pofțiți sub umbrela mea! îi invită fetița, mândră de darul primit de la mama ei.

Și, fiindcă nu încap toți patru, fetița le întinde umbrela și ea rămâne în urma lor cu stropii de ploaie jucându-se în părul ei, curgându-i pe umeri, pe gene. Își trage gluga de la geacă pe cap și admiră cadoul de la mama.

– Ce umbrelă frumoasă am! spune fetița, mergând în spatele colegilor ei.

Copiii grijulii se opresc din când în când, o așteaptă pe fetiță și o trag sub umbrelă. Dar atunci ploaia îl udă pe altul dintre ei.

Se adăpostesc sub un balcon și decid ca băiatul să ducă mai întâi acasă o singură fetiță. Se întoarce apoi și o ia pe cealaltă.

După ce se despart, fetița se întoarce spre casă, cântând. În ciuda vremii de afară, ea este veselă. În stația de autobuz, se întâlnește cu două vecine care vin de la serviciu și le oferă bucurioasă umbrela ei roșie, spunându-le cu mândrie că e cadou de la mama ei. Ele o admiră, o iau pe fetiță de mână și pleacă împreună spre casă.

Dar, din când în când, fetița se oprește să privească umbrela ei roșie, care se îndepărtează încet.

În urma ei, fără să simtă ploaia, merge o fetiță veselă.

VOCABULAR

mogâldeată: (aici) ființă care apare nedeslucită și nu poate fi identificată din cauza ceții, a întinericului sau a depărtării

Să explorăm textul!

1. Ce fenomen al naturii apare în text?
2. Citește fragmentul în care este descris începutul ploii.
3. Scrie cel puțin trei trăsături morale ale fetei cu umbrela roșie, apoi justifică răspunsurile.
4. Explică, în trei-cinci enunțuri, ce ai fi făcut dacă erai în locul fetei.

Explozia stelară

Formulează întrebări și răspunsuri legate de conținutul textului *Umbrela roșie* după Titel Constantinescu.

Exprimă-ți părerea!

- Scrie un mesaj adresat fetei din text.
- Consideri că teama unor copii față de tunetele și fulgerele care pot apărea în timpul ploilor este justificată? Argumentează-ți răspunsul!

Titel Constantinescu

(1927-1999) a fost actor român de teatru și de film, regizor și scriitor.

A debutat în anul 1942 în revista *Universul copiilor*.

A scris cărți de literatură pentru copii precum: *Abecedarul din iarbă*, *Dacă deschid ușa*, *Fetița*, *soarele și cocostârcul*, *Peștii în copac* etc.

Cine?

Ce?

Când?

Umbrela roșie
după Titel
Constantinescu

De ce?

Unde?

Textul creativ după un plan propriu de idei

1. Redactează un plan propriu de idei pentru un text creativ, în care vei relata o întâmplare petrecută de tine într-o excursie. Stabilește:
  - informațiile din introducere (locul, timpul, unele personaje și cine povestește);
  - întâmplările în ordinea desfășurării în timp;
  - finalul.
2. Alcătuiește un text creativ după un plan propriu de idei.

Am aflat!

Când povestitorul nu ia parte la acțiune, în povestire se folosesc **verbe la persoana a III-a**.

Când cel care povestește este și personaj care participă la acțiune, se folosesc **verbe la persoana I**.

Joc de rol

Imaginează-ți un dialog între soare și ploaie, în care fiecare își susține opinia cu privire la beneficiile aduse naturii și oamenilor. Interpretează acest dialog cu un coleg!

Portofoliu

Caută curiozități despre fenomene ale naturii și notează-le pe o fișă.

Fii activ cu creionul în mână!

Citește poezia *Furtuna* de Ștefan Octavian Iosif și memorează strofa care ți-a plăcut cel mai mult!

În timpul lecturării, vei scrie pe o fișă, împreună cu prietenul tău, **creionașul Liro**: *titlul, autorul, personajele și mesajul transmis*.

Să scriem corect!

1. Comentatorul sportiv vorbește **întruna**.
2. O să vin în vizită **într-una** din aceste zile.

**întruna
într-una**

- Se scrie **întruna** când cuvântul are sens de **mereu, continuu, neîncetat**.
- Se scrie **într-una** când sunt două cuvinte diferite care se rostesc împreună, având înțelesul „în una dintre”.

1. Înlocuiește cuvintele *mereu* și *continuu* cu alte cuvinte cu sens asemănător.
  - Doamna învățătoare ne recomandă să citim *mereu*.
  - Bunica ne zâmbește *continuu*.
  - *Mereu* îmi spunea să scriu frumos.
  - De ieri plouă *continuu*.
2. Alcătuiește câte două enunțuri în care să introduci cuvintele **întruna** și **într-una**.

Prezentarea unui proiect și a rezultatelor acestuia

Să reținem!

Proiectul este un plan de organizare sau desfășurare a unei activități.

Activitățile din cadrul acestuia au un scop precis.

Un proiect trebuie să răspundă la întrebările: **De ce?** (scopul), **Cine?** (subiectul), **Cum?** (căile de realizare), **Cine face?** (repartizarea sarcinilor), **Cu ce?** (resursele materiale), **Când?** (fixarea termenelor), **Ce fel de rezultate?** (utilitatea proiectului).

1. Alege un proiect din cele desfășurate de-a lungul anului școlar la disciplina *Limba și literatura română* sau la alte discipline.

Prezintă proiectul ales, parcurgând următoarele *etape*:

- anunțarea temei sau a titlului proiectului;
- specificarea perioadei și a locului în care s-a derulat proiectul;
- precizarea scopului pentru care s-a desfășurat proiectul;
- prezentarea membrilor echipei care au desfășurat proiectul;
- enumerarea materialelor necesare pentru derularea proiectului;
- menționarea pe scurt a activităților desfășurate în cadrul proiectului;
- expunerea rezultatelor proiectului.

2. Lucrează în echipă!

Împărțiți în echipe, stabiliți câte un proiect pe care ați dori să îl desfășurați în viitor. Elaborați proiectul, dezvoltând fiecare etapă de la exercițiul 1, apoi prezentați-l în fața colegilor. Desemnați-l pe cel mai bine realizat!

Comunicarea nonverbală

Să ne amintim!

Comunicarea nonverbală este comunicarea fără cuvinte, care se realizează prin gesturi, prin mimică, prin poziția corpului, prin poziția mâinilor, prin sunete, prin culori și prin imagini simbolice.

1. Ce exprimă cei doi copii din imagini prin gesturi și prin mimică?

2. Realizează un dialog între doi prieteni care discută despre desenele lor pe nisip. Arată ce gesturi au făcut aceștia, pentru a-și întări mesajul.

3. Ne jucăm!

Exprimați, prin mimică și prin gesturi, diferite mesaje. Evidențiați cel mai expresiv și cel mai convingător mesaj.

Formularea de solicitări formale și informale

Să ne amintim!

Când formulăm o **solicitare** (cerere), aceasta trebuie să fie clară și corectă.

1. Formulează o solicitare către prietenul tău, pe care l-ai întâlnit în parc.
2. Formulează o solicitare către doamna/ domnul învățător.

Să descoperim!

1. Unde se petrece acțiunea prezentată în imagini?
2. Cum se adresează copilul doamnei doctor?
  - a) politicos
  - b) familiar
3. De ce se prezintă copilul în cabinetul doamnei doctor?
  - a) să anunțe un eveniment
  - b) să facă o solicitare
  - c) să îi înmâneze o invitație

Bună ziua,
doamna doctor!
Îmi permiteți
să intru?

Da! Intră, te rog!

Mă numesc Ștefan Ionescu și sunt pacientul dumneavoastră. Vă rog să-mi eliberați o adeverință din care să rezulte că sunt sănătos și că pot participa la orele de educație fizică! Solicit această adeverință, deoarece îmi este necesară la școală.

Desigur! Părinții tăi pot veni la cabinet pentru a ridica adeverința mâine după-amiază.

Să reținem!

În funcție de conținutul ei și de context, solicitarea este:

- **formală** - când ne adresăm în context oficial (către o instituție sau către o persoană cu o anumită funcție: director, bibliotecar, secretar, cadru didactic etc.);
- **informală** - când ne adresăm în contexte familiare.

Atât solicitarea formală, cât și cea informală sunt orale sau scrise.

Să exersăm!

1. Alcătuieste replici potrivite fiecărui rol pentru una dintre următoarele situații de comunicare: la bibliotecă, la magazinul de jucării, în cabinetul domnului director.

Am aflat!

Când formulăm o **solicitare formală** trebuie să folosim formulele de politețe: **vă rog, îmi permiteți, îmi acordăți, vă mulțumesc** etc.

Când formulăm o **solicitare informală**, putem folosi atât formule de politețe, cât și formule de adresare familiară: **te rog, vă rog, dorești să** etc.

Legenda Privighetorii

Demult, tare demult, trăia un împărat al păsărilor nespus de bogat. Palatul lui, construit în totalitate numai din **portelanuri** fine, era considerat cel mai frumos din lume. Acesta era împrejmuit de grădini întinse, pline de flori rare, care îi sporeau frumusețea, iar de jur-împrejurul acestor grădini se întindea o pădure de pini ce adăpostea toate păsările pământului.

Într-o dimineață, împăratul păsărilor a fost foarte voios și bine dispus și, voind să știe care dintre supușii săi cânta cel mai frumos, mai plăcut și mai fermecător, a dat poruncă în toată împărăția, ca de îndată, să se adune la curtea împărătească cei mai vestiți cântăreți ca să-i cânte la masă.

Cum auziră păsările de această poruncă a împăratului, îndată s-au adunat toate la un loc, au ținut o ședință și au ales apoi din mijlocul lor trei reprezentanți. Pe aceștia i-au trimis la curtea împărătească. Au fost alese următoarele păsări: grangurul, mierla și privighetoarea. Cele alese nu au stat mult pe gânduri să se sfătuiască, ci se porniră în grabă spre curțile împărătești, fiindcă timpul când trebuia să se prezinte împăratului se apropiase.

Grangurul, ca unul care are îmbrăcămintea cea mai aleasă și cea mai frumoasă, fiind acoperit cu pene aurii, care strălucesc foarte frumos la lumina soarelui, a fost lăsat să meargă înainte. Dar, nu doar că îl lăsară, el singur se puse în fruntea celorlalte două păsări și pe niciuna n-o lăsa de fel să meargă înaintea lui.

Mierla mergea tot în urma lui, zicând că ea, ca una care are ciocul auriu, ca și penele grangurului, și îmbrăcămintea neagră și strălucitoare ca mătasea, trebuie să meargă mai pe urmă.

Privighetoarea, însă, fiind mai mică la făptură și având îmbrăcămintea cea mai simplă, ramase în urmă și mergea cu capul plecat, umilă, spre curtea împăratului.

Cum ajunse grangurul la curtea împărătească și intră acolo, împăratul, văzându-l că e așa de frumos aranjat și că are o statură impunătoare, îl primi cu cea mai mare cinste, îl puse apoi în fruntea mesei și-l pofti să cânte. Grangurul plin de fală, începu a cânta. Împăratul era foarte mulțumit de graiul lui și-l laudă.

Intră apoi mierla. Împăratul, cum o văzu și pe aceasta, îndată îi întinse și ei un scaun, poftind-o să stea lângă masă și să cânte. Începând să cânte, mierla impresionează mult mai plăcut și cântă mult mai frumos decât grangurul.

La urmă sosi și privighetoarea și se plecă, plină de umilință, până la pământ, înaintea împăratului. Văzând-o că e atât de mică, de firavă, de umilă și nebagată în seamă, împăratul se miră de ce a venit la curtea lui și de aceea o întrebă, cam răstit, cu ce treburi a venit, fără să o poftască să stea, cum făcuse cu ceilalți doi oaspeți care intraseră înaintea ei.

– Înălțate Împărate, zise privighetoarea umilă, de lângă ușa, unde rămăsese de când ajunse înăuntru, să nu vă fie cu mare supărare și nici să nu mi-o luați în nume de rău, sunt aleasă și trimisă de către neamurile mele la Înălțimea Voastră, ca și eu să vă cânt un cântec.

– Cântă-mi atunci, zise împăratul zâmbind, să te văd și pe tine ce poți!

Privighetoarea, necutezând măcar să-și îndrepte privirea spre împărat, își dresă mai

Întâi glasul și apoi începu a cânta cum știe ea să cânte, nu cum cântaseră celelalte ...

Împăratul, când o auzi cântând, rămase uimit de frumusețea cântecului ei. Un glas așa duios, dulce, plăcut și fermecător n-a mai auzit de când s-a trezit el pe lumea aceasta.

Privighetoarea, prin cântecul ei, **a băgat sub covată** pe ceilalți doi cântăreți de mai înainte.

După ce a sfârșit ea acum de cântat, împăratul nu a mai lăsat-o să stea la ușă, ci o puse pe dânsa în locul grangurului, în fruntea mesei, îndată și *prima*, adică darul cel mai mare, mai frumos și mai prețios, care era menit pentru cel mai bun cântăreț. Iar după ce s-a sfârșit atunci masa, după ce toți oaspeții s-au ridicat de la dânsa, ea - privighetoarea a fost aceea care a pornit prima în fruntea celorlalți doi cântăreți, chiar dacă îmbrăcămintea ei cenușie este cu mult mai simplă decât a grangurului și a mierlei.

Mierla, care cântase ceva mai frumos decât grangurul, s-a dus în urma privighetorii. Grangurul, însă, cu toată statura lui cea domnească, cu toată frumusețea îmbrăcămintei sale, rămase îndărăt și, ieșind umilit și rușinat de la împărat, ajunse acum cel din urmă.

Și de atunci, de când au fost aceste trei păsări la împăratul lor ca să-i cânte la masă, a rămas privighetoarea cea mai renumită și măiastră cântăreață dintre toate neamurile păsărilor. În fiecare seară ea cânta la curte, iar curtenii erau vrăjiți de cântecele ei minunate.

Fiecare pasăre cântătoare trebuie să-și plece capul și să se închine înaintea privighetorii.

Să explorăm textul!

1. Răspunde la întrebări.

- Ce păsări au fost alese ca să meargă la curtea împăratului?
- Cum era îmbrăcămintea grangurului? Dar a mierlei și a privighetorii?
- Care pasăre l-a uimit pe împărat cu vocea sa?
- Cum a fost răsplătită aceasta?
- Care este învățătura textului?

2. Alcătuiește planul dezvoltat de idei al textului.

3. Povestește textul, urmând planul de idei alcătuit la exercițiul 2.

4. Întâmplările povestite în acest text sunt reale sau imaginare? Argumentează-ți răspunsul!

Scheletul de recenzie

(prezentarea pe scurt a textului)

- Scrie, într-o propoziție, care este mesajul textului.
- Redă, într-o expresie, ceea ce conține textul.
- Scrie un cuvânt-cheie pentru conținutul textului.
- Redactează cea mai importantă idee din text.

VOCABULAR

legendă: povestire care conține elemente fantastice, prin care se explică apariția unui lucru sau a unei ființe

porțelan: produs ceramic fin, rezistent, de culoare albă, întrebuițat, mai ales, la confecționarea veselei și a articolelor de artizanat

a băga sub covată: (aici) a întrece (pe cineva), a-l învinge, a-l birui

Proiectul de documentare

Să descoperim!

Ai aflat, din text, despre glasul minunat al privighetorii și despre modestia ei. Documentându-ne (informându-ne) despre privighetoare și din alte surse, mai putem afla amănunte referitoare la: specii, descriere, condiții de viață, hrană și alte aspecte interesante.

Să reținem!

Pentru a realiza un **proiect de documentare** este indicat să parcurgem următoarele etape:

- alegerea subiectului despre care dorim să ne documentăm;
- stabilirea surselor de documentare din care ne vom informa;
- documentarea propriu-zisă;
- selectarea informațiilor relevante pentru subiectul despre care ne documentăm;
- organizarea logică a informațiilor și redactarea acestora;
- valorificarea informațiilor obținute prin documentare.

Să exersăm!

1. Documentează-te din enciclopedii și de pe Internet despre *grangur*. Selectează informațiile importante, organizează-le într-un text scurt, apoi prezintă-le în fața clasei.
2. Realizează un proiect de documentare despre *Delta Dunării*. Prezintă-l altor colegi din școală.

Am aflat!

Sursele de documentare pot fi: cărți și reviste de specialitate, dicționare, emisiuni televizate, Internet, prezența la fața locului, profesori și alte persoane care pot oferi informații etc. Aceste surse trebuie menționate la finalul proiectului.

Lucrează în echipă! - Interevaluare

Împreună cu un coleg, realizează un proiect de documentare despre viața și opera unui scriitor preferat. Folosește ilustrații sau desene. Leagă filele într-o carte, confectionându-i coperte. Prezintă-o colegilor și apreciați-vă reciproc munca!

Portofoliu

Realizează un proiect de documentare despre Munții Carpați, însoțit de imagini/ desene sugestive.

Afișul

Să ne amintim!

Afișul este o înștiințare imprimată (scrisă), expusă public, prin care se transmit anumite informații referitoare la diverse evenimente.

Am aflat!

Comunicările din afișe trebuie să fie scurte, convingătoare și atractive. Pe afișe se folosesc desene și fotografii relevante.

Să exersăm!

1. Extrage informații referitoare la evenimentul prezentat în afiș.

- Ce instituție organizează evenimentul?
- Care este locul desfășurării evenimentului?
- În ce dată și la ce oră se desfășoară evenimentul?
- Ce sugerează imaginea?

2. Transcrie doar enunțurile adevărate.

- Un afiș trebuie să conțină multe expresii.
- Poți trimite afișul prin poștă.
- Un afiș trebuie să conțină imagini pentru a fi atractiv.
- Pe afiș sunt precizate data, ora, locul, denumirea evenimentului și organizatorii.

Activitate practică

Realizați o expoziție cu afișe pentru activitățile de mai jos.

un concurs de șah

un spectacol de circ

o serbare școlară

Exprimă-ți părerea!

Observă cu atenție un afiș expus într-un loc public. Exprimă-ți părerea în legătură cu elementele care ți-au plăcut și cu cele care nu ți-au plăcut.

Cartea poștală

Să ne amintim!

Cartea poștală (vederea) este o bucată de hârtie sau de carton, ilustrată pe o parte, iar pe cealaltă existând un spațiu pentru scrierea unui mesaj scurt și pentru adresa destinatarului.

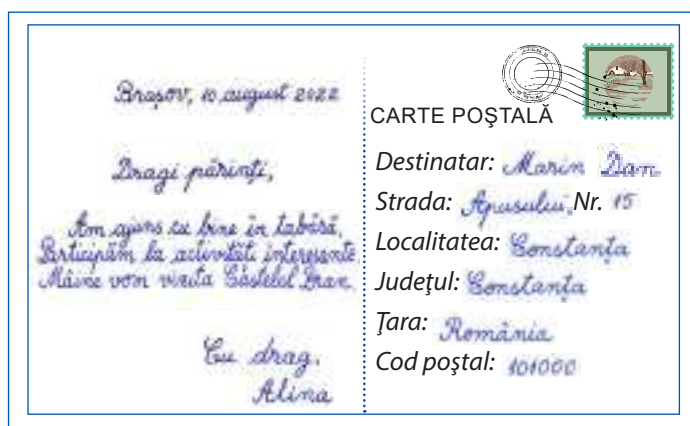
Destinatarul este persoana care primește cartea poștală. Pentru a fi expediată, cartea poștală are nevoie de **timbru**. Aceasta se expediază prin poștă.

✓ Să exersăm!

1. Transcrie textul cărții poștale expediate de Alina, apoi răspunde la întrebări.

- Cui îi este destinată cartea poștală?
- Din ce localitate trimite Alina cartea poștală? La ce dată?
- Cum se adresează fetița părinților?
- Ce informații le transmite?
- Care este formula de încheiere folosită de către Alina?

2. Realizează o carte poștală adresată unui prieten. Scrie textul și adresa destinatarului.

Exprimarea propriilor opinii

✓ Să exersăm!

1. Exprimă-ți opinia în legătură cu evenimentul public *Festivalul primăverii*, prezentat în afișul anterior.
2. Cunoaștem faptul că unii oameni poluează mediul înconjurător. Exprimă-ți opinia în legătură cu acest fapt.
3. Povestește o întâmplare trăită, apoi exprimă-ți opinia în legătură cu aceasta, folosind formulările:

cred că..., deoarece..., părerea mea este..., pentru că..., în opinia mea,..., fiindcă...

Fii activ cu creionul în mână!

Mergeți la bibliotecă și selectați ghicitori, proverbe, zicători, legende despre prietenie. Prezentați-le în cadrul unei șezători literare!

Textul creativ liber

Să descoperim!

1. Discută în clasă despre lecturile citite.
2. Propune subiecte preferate despre care toți ați dori să realizați un text creativ.
3. Alege unul dintre aceste subiecte.
4. Selectează expresii deosebite în legătură cu subiectul ales.
5. Întocmește un plan de idei adecvat subiectului.
6. Redactează un text creativ după planul de idei întocmit, apoi dă-i un titlu potrivit.

Am aflat!

Când ne exprimăm **părea**, este recomandat să o susținem cu **argumente**.

Să reținem!

Textul creativ liber este lucrarea în care se pot imagina orice fel de întâmplări la care pot participa personaje cu trăsături și calități.

Pentru a realiza un text creativ liber, se respectă următoarele etape:

- stabilirea subiectului;
- selectarea unor expresii deosebite;
- întocmirea planului dezvoltat de idei;
- redactarea textului creativ;
- stabilirea titlului (se poate face fie la final, fie după alegerea subiectului).

Să exersăm!

Interevaluare

1. Realizează un text creativ liber, respectând etapele enumerate la rubrica **Să reținem!**

Indicații

- Vei citi textul creativ de pe *scaunul autorului*.
- Vei identifica punctele tari și punctele slabe ale textelor creative citite de către colegi.
- Vei recomanda colegilor evitarea anumitor greșeli de exprimare sau de scriere.
- Vei felicita colegii care au participat la activitate.

Puncte tari	Puncte slabe
În textul tău creativ cel mai mult mi-a plăcut ...	Mi s-a părut mai dificil de înțeles ...
Recomandări	Felicități
Îți recomand să ...	Te felicit pentru realizarea textului creativ!

2. Redactează un text creativ în care personajul principal ești tu, călătorind în cosmos.

Am aflat!

Respectă **părțile** unui text creativ! Între titlu și conținutul textului creativ trebuie să existe o legătură logică.

Doi ani de vacanță

după Jules Verne

Odată înțeleși, la opt și jumătate porniră toți patru printre **dunele** ierboase .

Tinerii străbătură vreo zece **mile**, dar nu întâlniră niciun localnic, nici animale, totul era pustiu... afară de niște vietăți necunoscute.

– Sunt struți, declară Service.
– Cam mici, zise Doniphan.
– De-ar fi struți, începuse să spună Briant, și de ne-am afla pe un continent!

– Tot te mai îndoiești? îi zise batjocoritor Doniphan.
– ...atunci ne aflăm pe continentul american, unde păsările astea sunt în număr mare, zise Briant.

La șapte seara poposiră. În ziua următoare aveau să se înapoieze la Slough-bay, golful unde a avut loc **naufraziul**.

Să fi fost șapte dimineața când Briant își trezește camarazii. În vreme ce Service ronțăia un biscuit, ceilalți merseară să observe ținutul de dincolo de râu.

– Mare noroc că n-am trecut aseară râul! Nimeream drept în mlaștini! strigă Wilcox.
– Într-adevăr! se minună Briant.
– Câte cânduri de rațe, lișițe și **becațe**! N-am avea grijă de mâncare la iarnă!
– la priviți, o îngrămădire de pietre, așezate asemenea celor din pădure, și care formau un fel de dig, exclamă Wilcox, când ajunse la poalele falezei.

Văzură apoi rămășițele unei bărci putrezite. Printre ele părea să fie o piesă de lemn de la îmbinarea bărcii și un **belciug** de fier ruginit.

– Un belciug! strigă Service.

Nemișcați, se uitară după stăpânul bărcii, care ar fi trebuit să apară. Dar nimeni! Câți ani or fi trecut de când barca fusese părăsită!

E ușor de închipuit emoția celor patru în fața unor asemenea mărturii de trai omenesc. Câinele, Phann, simțise ceva, căci se agita printre ierburile înalte.

– Ce-o fi cu Phann? rosti Service.

– A simțit el ceva! răspunse Doniphan.

Phann a fugit spre un desiș de copaci de la piciorul falezei lacului. Briant și ceilalți îl urmăriră până în fața unui fag bătrân, pe a cărui scoarță erau săpate două litere și o dată. Briant, Doniphan, Service și Wilcox ar fi rămas înmărmuriți în fața inscripției, dacă Phann nu fugea.

– Aici, Phann! strigă Briant.

Câinele, nici gând să vină. Lătra întruna.

– Atenție! spuse Briant. Să rămânem împreună și cu ochii în patru!

Băieții o luară pe lângă piciorul falezei, pe malul îngust al râului. N-apucară să facă vreo douăzeci de pași, că Doniphan se aplecă să ridice un obiect de jos. Era o sapă, al cărei fier abia se mai ținea de coada aproape putredă - o sapă americană ori europeană, în niciun

caz o unealtă grosolană făcută de sălbaticii **polinezieni**. Ca și belciugul bărcii, era foarte ruginită, sigur zăcea de mulți ani acolo.

Deodată un lătrat sfâșie aerul. Phann se înapoie în goană. Dădea întruna târcoale, alerga spre băieți, cu ochii țintă în ochii lor, părând că-i cheamă să-l urmeze.

– Hai, după el! zise Doniphan.

După câțiva pași, Phann se opri în fața unui hățiş cu ramuri încâlcite, de la poalele falezei.

Briant se duse să cerceteze dacă sub el era vreun cadavru de animal ori de om și, dând la o parte rămurișul, zări o văgăună.

– Să fie cumva vreo peșteră? strigă Briant.

– Poate, spuse Doniphan. Dar ce să fie în ea?

– Vom vedea, zise Briant.

Și începu să taie crengile care astupau intrarea. Apoi aplecase urechea, dar nu auzi nimic suspect.

Între timp, Service se pregătea să intre în văgăună, dar Briant spuse:

– Ia să vedem mai întâi ce face Phann?

Dar câinele continua să scheune înfundat, fapt care le sporea neliniștea. Oricum, dacă vreo vietate s-ar fi ascuns acolo, ar fi ieșit până acum!...

Ca să afle dacă în peșteră aerul este irespirabil, Briant aprinse un mănunchi de ierburi și-l aruncă în gura peșterii. Ierburile ardeau, dovadă că aerul era curat.

– Intrăm? întrebă Wilcox.

– Intrăm, spuse Doniphan.

– Stați, să vedem pe unde mergem, zise Briant.

Băiatul tăie o ramură dintr-un pin, îi dădu foc și apoi, urmat de ceilalți, își făcu loc printre tufe. ...

Intrând, Wilcox lovi un scaun de lemn din fața unei mese cu obiecte puse pe ea: un **urcior** de lut, câteva cochilii mari de scoici în loc de farfurii, un cuțit cu lama ruginită, două-trei undițe de prins pește, o ceașcă de tablă, goală ca și urciorul.

Lângă peretele din spate se găsea o ladă din scânduri grosolan îmbinate, în care erau câteva haine zdrențuite.

Așadar, peștera fusese locuită. Dar când și de cine? Oare biata ființă ce viețuise acolo va fi putrezită cumva prin vreun colț?

În spate era un sărman culcuș acoperit cu o pătură zdrențuită. Pe o **laviță** se aflau încă o ceașcă și un sfeșnic de lemn, cu o lumânare arsă în el.

Băieții se cutremurară la gândul că sub pătură ar putea fi un schelet. Briant, călcându-și pe inimă, o ridică. Nu era nimic. Adânc impresionați, ieșiră toți patru. Phann rămăsese afară, neliniștit.

Coborau malul râului când, la o mică depărtare, rămaseră locului, curioși: jos, printre rădăcinile unui fag, zăceau pe pământ rămășițele unor haine bărbătești. Așadar, acestea erau hainele exploratorului care trăise în peșteră ani de-a rândul.

VOCABULAR

dună: formă de relief cu aspectul unor coame situate pe țărmurile apelor sau în deșert
milă: (aici) unitate de măsură pentru distanțe terestre

becațe: păsări călătoare având ciocul lung, care trăiesc în regiuni mlăștinoase

naufragiu: accident al unei nave care o pune în imposibilitatea de a-și continua drumul

belciug: inel de metal fixat de un obiect, de care se prinde un lacăt sau un lanț

polinezieni: persoane care fac parte din populația Polineziei

urciur: vas de lut smălțuit, cu gâtul strâmt, cu una sau cu două toarte

laviță: scândură lată pe care se stă, fixată de-a lungul unui perete în casele țărănești

Să explorăm textul!

Activitate în echipă

Se împarte clasa în patru echipe. Fiecare echipă va rezolva câte o sarcină.

• Precizează personajele, timpul și locul acțiunii.

• Identifică momentul de maximă tensiune.

• Stabilește cauza care declanșează acțiunea.

• Povestește finalul textului.

1. Formulează ideile principale ale textului, folosind întrebările de mai jos.

- Cine a explorat dunele ierboase?
- Când au pornit personajele căutările?
- Ce vietăți au descoperit prima dată?
- Pe ce continent a crezut Briant că au naufragiat?
- Ce obiecte au descoperit băieții în golful Slough-bay?
- De ce se agita Phann?
- Ce ascundea peștera descoperită?
- Unde au găsit băieții rămășițele unor haine bărbătești?

Exprimă-ți părerea!

Crezi că inscripția descoperită pe scoarța copacului indică inițialele numelui persoanei care a trăit în peșteră sau sunt ale altui naufragiat?

Povestirea orală și scrisă a unei întâmplări trăite

Să descoperim!

1. Pe baza textului *Doi ani de vacanță* după Jules Verne, povestește oral, apoi în scris, întâmplările trăite de cei patru exploratori.
2. Amintește-ți o întâmplare trăită într-o vacanță și povestește-o! Inspira-te din imaginea alăturată.

Să reținem!

Povestirea unei întâmplări trăite presupune relatarea faptelor sau a evenimentelor personale petrecute într-o succesiune logică.

Să exersăm!

1. Amintește-ți ultima întâmplare amuzantă trăită într-o călătorie și povestește-o în scris!
2. Relatează și scrie o întâmplare neobișnuită din viața ta, în care să folosești cel puțin două propoziții afirmative, două propoziții negative și două propoziții simple. Evidențiază-le!

Fii activ cu creionul în mână!

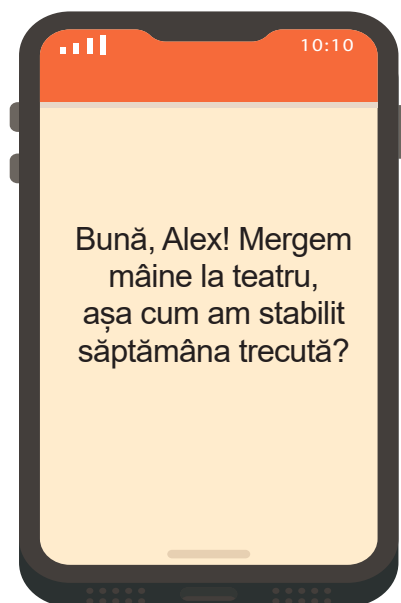
Descoperă și alte aventuri imaginate de Jules Verne, citind *Ocolul Pământului în optzeci de zile*.

În timpul lecturării, vei scrie pe o fișă, împreună cu prietenul tău, **creionașul Liro**: *titlul, autorul, personajele și mesajul* transmis.

Mesajul-text**Să ne amintim!**

Comunicarea poate fi verbală, scrisă, non-verbală, prin imagini etc.

Comunicarea scrisă presupune transmiterea unui mesaj scris, atunci când nu sunt posibile celelalte forme ale comunicării.

Să descoperim!

1. Cum poți transmite mesaje scrise?
2. În afară de telefon, ce alte mijloace de comunicare mai poți folosi pentru a trimite mesaje?

Să reținem!

Mesajul-text transmis prin intermediul telefonului trebuie să fie formulat corect, clar, scurt și adecvat destinatarului, pentru a fi ușor de citit și de înțeles.

Este indicat să evităm folosirea cuvintelor inventate pentru prescurtarea unor expresii și cuvinte (de exemplu: *cf?* pentru *ce faci?*).

1. Transcrie mesajul text care este scris corect:

- Vi în parc la 8 sami aduci costumu de carnaval
O sa fie parti lol
- Vii mâine la ora 20 să-mi aduci costumul de carnaval?
Va fi petrecere.

2. Redactează un mesaj-text pe care l-ai trimite mamei de pe telefon sau prin poștă electronică, pentru a anunța că programul antrenamentului se va prelungi.

E-mailul

Să ne amintim!

Mesajele scrise pot fi trimise și electronic, prin **e-mail** (poștă electronică).

Să exersăm!

1. Formulează un mesaj pe care l-ai trimite prin e-mail domnului/ doamnei profesor de limba engleză, prin care îi soliciți permisiunea de a realiza proiectul dat împreună cu Andrei, colegul tău.
2. Redactează un mesaj electronic, prin care să-l anunți pe Andrei că veți face împreună proiectul de la limba engleză.

Joc de cuvinte

Alcătuiește propoziții în care vei folosi cuvintele: *web, blog, chat*.

Evaluare

Investigație

Investigația se realizează printr-o cercetare amănunțită, desfășurată în mod organizat, cu scopul de a face unele descoperiri cu referire la o temă dată.

Cărțile sunt nelipsite din educația copiilor. Până să ajungă în mâinile noastre, cărțile parcurg un drum lung, dificil, dar în același timp, foarte frumos.

Investighează cum ia naștere o carte, parcurgând următorii pași:

1. Identificarea surselor de informare (*Internet, tipografie, bibliotecă, persoane diverse etc.*) despre fabricarea cărților;
2. Căutarea informațiilor și organizarea lor într-un tabel asemănător celui de mai jos;

	Etapele apariției	Persoane implicate
Cum ia naștere o carte (de povești)?	- concepe/ gândește povestea manuscrisului - citește manuscrisul și hotărăște publicarea lui	- autor/ scriitor - redactor - grafician - tehoredactor - tipografi - legători - librar/ bibliotecar - cititori

- **manuscris:** lucrare, scriere, text (scris de mână), document
- **grafician:** desenator, ilustrator
- **redactor:** persoană care lucrează într-o editură, purtând răspunderea lucrărilor care se tipăresc
- **tipograf:** muncitor specializat în lucrările de tipar

3. În urma informațiilor aflate, formulează un mesaj de apreciere adresat persoanelor care muncesc pentru apariția cărților.

Joc de rol

Imaginează-ți că ești un bun cunosător al navigării pe Internet. Formulează un set de reguli pentru utilizarea în siguranță a Internetului de către copii. Distribuie acest set de reguli colegilor prin intermediul e-mailului.

Am aflat!

În redactarea unui mesaj ce va fi trimis prin **e-mail** trebuie să folosim formule de adresare potrivite, în funcție de persoana căreia îi scriem. Vom încheia mesajul cu o formulă politicoasă, apoi ne scriem numele și/ sau prenumele.

Evaluarea rubricii de *Lectură* - *Fii activ cu creionul în mână!*

Dragul nostru cititor, ne bucurăm că te-ai aventurat în magica lume a lecturilor. Tu și cadrul didactic sunteți în măsură să apreciați dacă timpul dedicat lecturii a dat rezultate.

Fișele de lectură completate vor fi evaluate după următoarele criterii:

Autoevaluare

- * Citind textul, am aflat ...
- * Lectura cea mai interesantă a fost ...
- * Cel mai mult mi-a plăcut personajul ...
- * Mai puțin atractiv a fost ...
- * Părerile mele sunt: ...

Evaluarea elevului de către cadrul didactic

- A îndeplinit integral sarcinile;
- Originalitate, complexitate;
- Aspectul general al fișelor de lectură.

Felicitări pentru finalizarea acestui proiect!

Evaluarea rubricii *Portofoliu*

A sosit timpul să îți prezinți materialele (cartea de vizită) pentru a fi evaluate.

Criterii de evaluare:

A efectuat integral și la timp sarcinile?	DA/ NU
A refăcut lucrările mai puțin reușite?	DA/ NU
Portofoliul respectă structura indicată?	DA/ NU
(coperte, pagina de titlu, materiale, cuprins)	DA/ NU
A dovedit originalitate, imaginație în organizarea portofoliului?	DA/ NU
I-a plăcut să lucreze la redactarea lui?	DA/ NU
Portofoliul merită calificativul ... , pentru că ...	DA/ NU

Recapitulare

O, rămâi...

de Mihai Eminescu

O, rămâi, rămâi la mine,
Te iubesc atât de mult!
Ale tale doruri toate
Numai eu știu să le-ascult;

În al umbrei întuneric
Te asemăn unui prinț,
Ce se uit-adânc în ape
Cu ochi negri și cuminiți;

Și prin **vuietul** de valuri,
Prin mișcarea naltei ierbi,
Eu te fac s-auzi în taină
Mersul **cârdului** de cerbi;

Eu te văd răpit de farmec
Cum îngâni cu glas domol,
În a apei strălucire
Întinzând piciorul gol;

Și privind în luna plină
La **văpaia** de pe lacuri,
Anii tăi se par ca clipe,
Clipe dulci se par ca veacuri.

Astfel zise lin pădurea,
Bolți asupra-mi clătinând;
Șuieram l-a ei chemare
Ș-am ieșit în câmp râzând.

Astăzi chiar de m-aș întoarce
A-nțelege n-o mai pot...
Unde ești, copilărie,
Cu pădurea ta cu tot?

VOCABULAR

vuiet: vâjâit, freamăt, foșnet

cârd: grup mare de animale; turmă, cireadă

văpaie: flacăra mare

bolță: (aici) cer

a șuiera: (aici) a răspunde la chemarea pădurii, cu bucurie

Mihai Eminescu

(1850 - 1889) a fost poet, prozator și jurnalist român.

Este numit *Luceafărul poeziei românești*.

La vârsta de 16 ani a publicat primul poem dedicat profesorului său de limba română, *La mormântul lui Aron Pumnul*. După moartea sa, a fost ales membru al Academiei Române.

• Rezolvă cerințele de mai jos:

1. Care sunt personajele poeziei?
2. Autorul participă la dialog? Argumentează-ți răspunsul!

Jurnalul dublu

- Completează un jurnal dublu, asemănător celui de mai jos.

Versuri	Explicație
Eu te văd răpit de farmec	Copilul era încântat de natura minunată.
Anii tăi se par ca clipe, Clipe dulci se par ca veacuri.	...
Șuieram l-a ei chemare Ș-am ieșit în câmp râzând.	...
Astăzi chiar de m-aș întoarce A-nțelege n-o mai pot... .	...

3. Ai aflat, din poezie, că între pădure și poet are loc un dialog imaginar. Exprimă-ți opinia în legătură cu acest aspect. Compară viața unui om cu aceea a unui copac!

4. Transformă propozițiile negative în propoziții afirmative.

Eu nu regret trecerea timpului.

Ciripitul păsărilor nu se aude în pădure.

Cerul înstelat nu alungă norii.

Înmugurirea nu trezește pomii la viață.

Florile de primăvară nu au miros îmbietor.

Copiii nu îndrăgesc jocurile.

5. Relatează o întâmplare imaginară în care să formulezi solicitări formale și informale. Folosește, ca suport, răspunsurile la următoarele întrebări:

- Cine?
- Ce a făcut?
- Unde?
- Când?
- De ce?

6. Redactează un text creativ după un plan propriu de idei, în care să relatezi o întâmplare trăită de tine într-o pădure.

7. Realizează un proiect de documentare despre *Mihai Eminescu*. Folosește ca surse de informare cărți de la biblioteca școlii. Prezintă proiectul în fața clasei!

8. Scrie o carte poștală al cărei conținut să aibă legătură cu una dintre imaginile de mai jos.

Vei avea în vedere: *scrierea datei, formula de adresare, conținutul mesajului, formula de încheiere, completarea cu adresa și numele destinatarului.*

Ne jucăm!

Transmiteți câte un mesaj colegilor, folosind, pe rând, gesturile, mimica și postura corpului. Evidențiați cea mai convingătoare reprezentare!

Lucrați în echipă!

Împărțiți în echipe de câte trei elevi, realizați câte un afiș în care să faceți cunoscută data în care va avea loc concursul de cultură generală *Din tainele naturii*. Realizați o expoziție cu aceste afișe!

Evaluare

Sarea în bucate

după Petre Ispirescu

A fost odată un împărat **aprig**, curajos și priceput, care avea trei fete. Într-una din zile, împăratul întrebă pe fata cea mai mare:

– Fata mea, cum mă iubești tu pe mine?

– Eu te iubesc ca mierea!

– Dar tu, cum mă iubești pe mine, fata mea? o întrebă pe cea mijlocie.

– Ca zahărul, tată!

Împăratul se bucură mult când auzi de la fetele lui cele mai mari cât îl iubesc.

– Cum mă iubești tu, fata mea? o întrebă pe cea mică.

– Ca sarea în bucate, tată! răspunse ea, zâmbind cu dragoste.

Când auziră surorile ei răspunsul, au râs, iar tatăl lor se încruntă și, supărat, zise:

– Să te duci de la mine cu sarea ta cu tot!

Când auzi fata cea mică acestea, se mâhni și zise:

– Să mă ierți, tată! Eu am socotit că dragostea mea pentru tine nu e mai presus decât a surorilor mele, dar nici mai prejos decât mierea și zahărul.

Fata cea mică a împăratului se hotărî să plece și ajunse la curtea unui împărat, unde rămase **slujnică**. Pentru că era foarte frumoasă, cuminte, vrednică și isteată, împărăteasa a îndrăgit-o. Fata de împărat era sinceră, iar în ochii ei mari și frumoși se citea bunătatea. Ajunsese a fi nedespărțită de împărăteasă și aceasta, deși avea un fecior, o iubea ca pe copilul ei. Blândețea, înțelepciunea fetei și **smerenia** ei îl făcură și pe fiul de împărat să o iubească. Îi admira gingășia și părul auriu împletit în cozi cu flori. Curând au început să facă poftirile la nuntă.

Fata de împărat l-a invitat și pe tatăl ei, fără să spună cuiva că este fiica celui împărat.

În ziua nunții se întinse o masă împărătească, având tot felul de mâncăruri, băuturi, plăcinte și alte bunătăți. Mireasa găti cu mâna ei toate felurile de mâncare pentru tatăl ei. Toți musafirii mâncau și se veseleau, numai tatăl miresei nu prea mânca. Unul dintre meseni îi spusese acestuia că mâncarea este foarte gustoasă. Curios, împăratul gustă din farfuria vecinului și își dădu seama că bucatele lui nu erau la fel de gustoase. În cele din urmă, zise cu glas tare:

– Bine, împărate, m-ai chemat la nunta fiului tău să-ți bați joc de mine?

– Vai de mine, Măria-Ta! Cum se poate să-ți treacă prin gând una ca aceasta?

– Bucatele tuturor mesenilor sunt bune de mâncat, numai ale mele nu sunt sărate!

Atunci se ridică mireasa și zise împăratului socru:

– Eu am gătit bucatele pentru acest împărat, care este tatăl meu. Am vrut să-i dovedesc că, fără miere și fără zahăr, omul poate să trăiască, dar fără sare nu poate trăi.

Atunci, tatăl mărturisi că n-a știut să prețuiască înțelepciunea fetei sale și i-a cerut iertare.

Au petrecut și s-au veselit, de s-a dus vestea în toată lumea.

VOCABULAR

aprig: iute, înfocat, nestăpânit

smerenie: atitudine umilă și supusă

slujnică: femeie angajată pentru treburi casnice; servitoare

Penelul naturii

1. Ai aflat, din text, despre felul cum s-a purtat împăratul cu fetele sale. Tu ce crezi despre acest comportament? Argumentează-ți răspunsul, în trei-cinci rânduri.

2. Imaginează-ți ce s-ar fi întâmplat dacă la nuntă împăratul nu ar fi gustat din bucatele vecinului. Relatează întâmplarea, în maximum cinci rânduri, potrivit următoarelor întrebări de sprijin: **Cine?**, **Ce a făcut?**, **Cum?**.

3. Transcrie enunțurile, alegând forma corectă a cuvintelor evidențiate.

• În cameră pereții sunt văruiți cu **var/ v-ar**.

• **V-ar/ var** prinde bine o excursie.

• **Întruna/ Într-una** dintre zile a plouat **întruna/ într-una**.

4. Scrie un dialog, de maximum cinci rânduri, în care să formulezi o solicitare către doamna/ domnul bibliotecar.

5. Alcătuiește trei propoziții afirmative și trei propoziții negative.

6. Alege răspunsurile corecte:

- Afișul este:
- un text informativ;
  - trimis prin poștă;
  - o înștiințare scrisă;
  - expus public.

7. Găsește trei sensuri diferite pentru cuvântul **sare**.

Itemi	Suficient	Bine	Foarte bine
1	Îndeplinește următorii descriptori cu două - trei omisiuni: - formularea corectă din punct de vedere gramatical; - corelarea răspunsului cu întrebarea; - argumentarea opiniei; - respectarea spațiului indicat.	Îndeplinește următorii descriptori cu una - două omisiuni: - formularea corectă din punct de vedere gramatical; - corelarea răspunsului cu întrebarea; - argumentarea opiniei; - respectarea spațiului indicat.	Îndeplinește următorii descriptori fără omisiuni: - formularea corectă din punct de vedere gramatical; - corelarea răspunsului cu întrebarea; - argumentarea opiniei; - respectarea spațiului indicat.
2	Îndeplinește următorii descriptori cu două omisiuni: - exprimarea corectă din punct de vedere gramatical și ortografic; - întâmplarea relatată să fie corelată cu situația dată; - respectarea spațiului indicat.	Îndeplinește următorii descriptori cu o singură omisiune: - exprimarea corectă din punct de vedere gramatical și ortografic; - întâmplarea relatată să fie corelată cu situația dată; - respectarea spațiului indicat.	Îndeplinește următorii descriptori fără omisiuni: - exprimarea corectă din punct de vedere gramatical și ortografic; - întâmplarea relatată să fie corelată cu situația dată; - respectarea spațiului indicat.
3	un enunț corect	două enunțuri corecte	toate enunțurile corecte
4	Îndeplinește următorii descriptori cu trei omisiuni: - prezența elementelor specifice dialogului; - exprimarea corectă din punct de vedere gramatical și ortografic; - utilizarea formulelor de adresare și de solicitare adaptate situației; - respectarea spațiului indicat.	Îndeplinește următorii descriptori cu una - două omisiuni: - prezența elementelor specifice dialogului; - exprimarea corectă din punct de vedere gramatical și ortografic; - utilizarea formulelor de adresare și de solicitare adaptate situației; - respectarea spațiului indicat.	Îndeplinește următorii descriptori fără omisiuni: - prezența elementelor specifice dialogului; - exprimarea corectă din punct de vedere gramatical și ortografic; - utilizarea formulelor de adresare și de solicitare adaptate situației; - respectarea spațiului indicat.
5	două - trei propoziții	patru - cinci propoziții	șase propoziții
6	un răspuns corect	două răspunsuri corecte	trei răspunsuri corecte
7	Găsește un sens.	Găsește două sensuri.	Găsește trei sensuri.

Autoevaluare

* Sarcinile de lucru au fost realizate: **integral/ parțial/ deloc**.

* Prin rezolvarea sarcinilor am învățat: ...

* Dificultățile pe care le-am întâlnit au fost: ...

* Performanța mea va fi îmbunătățită dacă ...

* Mă simt

Recapitulare finală

La scăldat

după Ion Creangă

Într-o zi, pe-aproape de Sânt-Ilie, se îngrămădisise o mulțime de treburi pe capul mamei. Ş-apoi, vorba ceea: *Nu şedea, că-ţi şede norocul*. Treabă era, căci venea **iarmarocul** de la Fălticeni. Şi mă scoală mama atunci mai de dimineaţă decât alte dăţi şi-mi zice cu toată inima:

– Nică, dragul mamei! Vezi că tată-tău e dus la coasă, căci se scutură ovăzul acela pe jos. Eu nu-mi văd capul de treburi. Tu mai lasă drumurile şi stai lângă mămuca, să legeni copilul. Îţi voi lua de la Fălticeni o pălărieuţă cu **tăsma** şi o cureluşă!

– Bine, mamă! dar, în gândul meu, numai eu ştiam.

Toate ca toate, la cusut şi **sărădui sumane** mă întreceam cu fetele cele mari, dar când auzeam de legănat copilul, nu ştiu cum îmi venea. Însă, ce era să faci când te roagă mama?

În ziua aceea, în care mă rugase ea să o ajut la treburi, era un senin pe cer şi așa de frumos şi de cald afară, că-ţi venea să te scalzi pe uscat, ca găinile. Văzând eu o vreme ca asta, am **şparlit-o** la baltă. Mama, crezând că sunt prin livadă undeva, iese afară şi începe a mă striga. Văzând ea că nu răspund, lasă toate la pământ şi se ia după mine la baltă, unde ştia că mă duc. Acolo, mă vede **tologit**, cu pielea goală pe nisip, apoi, în picioare, ținând la urechi câte-o **lespejoară** fierbinte de la soare, sărind când într-un picior, când în celălalt, spunând cuvintele:

*Auraş, păcuraş,
Scoate apa din urechi,
Că ți-oi da parale vechi.*

Toate acestea le privea biata mamă, de după un dâmb din **prund**, aproape de mine. Dar eu n-o vedeam pe dânsa. În sfârşit, mama vine tiptil, în vârful degetelor, îmi ia toate hainele frumuşel de pe mal şi mă lasă în pielea goală în baltă, zicându-mi cu supărare:

– Îi veni tu acasă, **coropcarule**, dacă te-a răzbi foamea, şi atunci vom avea altă vorbă!

Ei, ei! Ce-i de făcut, loane?! Fetele, care văzuseră asta, chicoteau pe socoteala mea. Iară eu intram în pământ de ruşine. Dar vorba aceea: Poţi opri vântul, apa şi gurile oamenilor?

Le-am lăsat şi eu pe fete să râdă, pândindu-le când pleacă acasă, şi o iau la sănătoasa. Şi așa fugeam de tare pe prund, de sareau pietrele. Şi fuga, şi fuga, fără să mă uit în urmă, până ce dau între **hudiţi**, pe drumul care ducea la noi acasă. Dar nu merg pe drum, de ruşine să nu întâlnesc vreun om, şi când aproape să ies din grădină, mă simt câinii lui Trăsnea. Ce-i de făcut? Auzisem eu din oameni că, dacă vrei să nu te muşte câinii şi să te lase în pace, cum îi vezi că sar la tine, **să te tupilezi** jos la pământ şi să-i laşi să te latre cât le place, fără să te urneşti din loc.

În sfârşit, după ce m-au lăsat câinii lui Trăsnea în pace, am sărit în răscrucea unui drum, iar de acolo, în grădină la noi. Atunci mi s-a părut că mă aflu în sânul lui Dumnezeu. Şi merg eu acum fără grijă prin **păpuşoi**, până în dreptul ogrăzii, mă uit prin gard şi văd pe mama cum se da în vânt după treburi, când în casă, când afară. Îmi era tare milă de dânsa, dar şi de **pântecele** meu cel **stocit** de apă îmi era milă. Vorba aceea: *Milă mi-e de tine, dar*

de mine mi se rupe inima... Și nemaiputând răbda de foame, încep a spune de după gard:

– Mămucă, iacătă-mă-s! Iartă-mă!

Ș-odată sar în ogradă, așa **chipos** cum eram, îi apuc mâna, o sărut și zic:

– Mamă, fă ce știi cu mine, numai dă-mi ceva de mâncare, că mor de foame!

Ea, atunci, cum e mama cu bunătate, se uită **galeș** la mine și zice oftând:

– Bine-ți stă, **să umbli lele** pe drumuri și să mă lași fără ajutor? Hai de mănâncă, dar să te porți de-acum tare bine, să mai fiu ceea ce-am fost pentru tine!

Și, văzând că m-am pus rău cu mama, îi promit eu că ce-am făcut n-oi mai face. Apoi nu ies din cuvântul ei, nici cu fapta, nici cu vorba, căci: *Vorba dulce mult aduce*. La treburi sunt hărnicuț cât se poate: măturam prin casă ca o fată mare, de n-avea mama grijă când se ducea undeva. Și-ntr-o zi o văd că mă sărută și-mi zice cu blândețe:

– Dumnezeu **să te înzilească**, Ionică, dragul mamei, și să-ți dea din toate darurile sale cele bogate dacă te vei purta cum văd că te porți de la o vreme încoace!

Atunci, eu am început a plânge. Și mai multă mustrare am simțit în mintea mea decât oricând. Și de m-ar fi bătut mama cu toate gardurile și de m-ar fi izgonit de la casă ca pe un străin, tot n-aș fi rămas așa de umilit în fața ei, ca atunci când m-a luat cu binișorul.

VOCABULAR

iarmaroc: târg

tăsma: tasma, panglică

sărăduț: cusut, împodobit cu fire negre de lână

suman: haina țărănească lungă

a o șparli: a pleca undeva pe neobservate, pe furiș

tologit: culcat

lespejoară: piatră

prund: (aici) mal, teren format din pietriș

coropcar: hoinar

hudiță: uliță, ulicioară

a se tupila: a se ascunde

păpușoi: porumb

pântece: pântec, stomac

stocit: golit

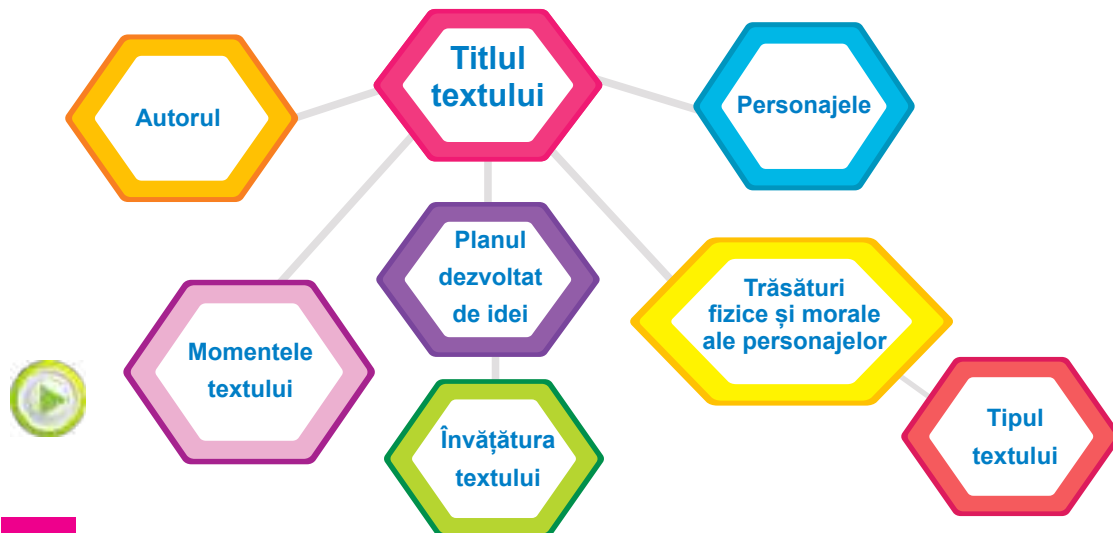
chipos: chipeș, frumos

galeș: drăgăstos, duios

a umbla lele: (aici) fără rost, brambura

a înzili: a face să trăiască mult

1. Completează harta textului.

Lucrați în echipă!

Grupați-vă în două echipe și formulați câte două argumente *pro* și *contra*, despre faptul că Smaranda, mama lui Nică, i-a luat hainele de pe mal. Prezentați-le colegilor!

PRO	CONTRA
...	...

2. Lucrați în perechi și completați organizatorul de mai jos:

Precizează cuvinte cu sens opus pentru: <i>jos, fierbinte, bunătate, a plânge.</i>	Precizează cuvinte cu sens asemănător pentru: <i>galeș, biata, coropcar, mustrare, străin.</i>
Realizează familia de cuvinte pentru: <i>frunză, tânăr, copil, frumos.</i>	Alcătuiește câte un enunț, folosind cuvintele: <i>ia/ i-a, sar/ s-ar, cei/ ce-i, mie/ mi-e.</i>

3. Identifică în textul *La scăldat* după Ion Creangă:

* un pronume personal de politețe;	* un verb la persoana a II-a, numărul singular, timpul viitor;
* un pronume personal, persoana a II-a;	* două substantive comune la numărul plural, genul feminin;
* două verbe la persoana I, numărul singular, timpul trecut;	* trei adjective la numărul singular, genul feminin.
* trei substantive proprii;	

4. Explică folosirea semnelor de punctuație din fragmentul:

Îmi ia toate hainele frumoșel de pe mal și mă lasă în pielea goală în baltă, zicându-mi:
– Îi veni tu acasă, coropcarule, dacă te-a răzbi foamea, și-atunci vom avea altă vorbă!
Ce-i de făcut, loane?

5. Realizează un text creativ în care să povestești o întâmplare amuzantă trăită de tine într-o vacanță la mare.

6. Realizează un afiș pentru sceneta *La scăldat* de Ion Creangă, care va avea loc sâmbătă, 4 iunie 2022, începând cu ora 12, la *Teatrul de Vară*.

Joc de rol

Interpretați rolul mamei și al lui Nică, conform dialogurilor din text. Adăugați încă trei replici pentru fiecare personaj.

Bivolul și coțofana

de George Topîrceanu

Pe spinarea unui bivol mare, negru, fioros,
Se plimba o coțofană
Când în sus și când în jos.
Un cățel trecând pe-acolo s-a oprit mirat în loc:
– Ah, ce mare dobitoc!
Nu-l credeam așa de prost
Să ia-n spate pe oricine...
Ia stai, frate, că e rost
Să mă plimbe și pe mine!

Cugetând așa, se trage **îndărăt** să-și facă vânt,
Se pitește la pământ
Și deodată - zdup! - îi sare
Bivolului în spinare...

Ce s-a întâmplat pe urmă nu e greu de-nchipuit.
Apucat cam fără veste, bivolul a tresărit,
Dar i-a fost destul o clipă să se scuture, și-apoi
Să-l răstoarne,
Să-l ia-n coarne
Și cât colo să-l arunce, ca pe-o zdreanță în trifoi.

– Ce-ai gândit tu oare, javră? Au, crezut-ai că sunt mort?
Coțofana, treacă-meargă, pe spinare o suport
Că mă apără de muște, de țăntari și de **tăuni**
Și de alte spurcăciuni...
Pe când tu, potaie proastă, cam ce slujbă poți să-mi faci?
Nu mi-ar fi rușine mie de viței și de **malaci**,
Bivol mare și puternic, gospodar cu greutate,
Să te port degeaba-n spate?...

VOCABULAR

a cugeta: a gândi profund

îndărăt: înapoi

tăun: insectă care înțeapă vitele pentru a se hrăni cu sângele lor

malac: pui de bivoliță

1. Răspunde la următoarele întrebări:
  - ✱ Care sunt personajele care apar în acest text în versuri?
  - ✱ Ce categorie de oameni reprezintă bivolul? Dar cățelul?
  - ✱ De ce accepta bivolul să plimbe coțofana în spinare?
  - ✱ Ce învățătură se desprinde din acțiunea personajelor?
2. Exprimă-ți opinia despre comportamentul bivolului, specificând cărei categorii de personaje îi aparține: pozitive sau negative.
3. Transformă enunțul de mai jos în propoziție dezvoltată negativă, respectiv interogativă.
O coțofană zburase.
4. Transcrie două subiecte și două predicate din prima strofă.
5. Scrie un cuvânt cu sens asemănător pentru cuvântul *mare*. Alcătuiește un enunț în care acesta are alt sens față de cel din text.

Album de școlar

1. Ce vom face?

- Vom realiza un album cu fotografii care au surprins momente din viața de școlar, de la clasa pregătitoare și până la clasa a IV-a.
- Vom redacta descrierea colegului de bancă/ a doamnei sau a domnului învățător.

2. De ce vom face?

- Realizarea acestui proiect are ca scop retrăirea celor mai frumoase momente din clasele primare, exersarea unor deprinderi și a unor abilități precum: spirit de echipă, inițiativă, creativitate, comunicare la nivel de grup etc.

3. Cum vom face?

- Vom stabili etapele de lucru din proiect:
  - * Fiecare elev alege fotografii/ imagini de la diverse activități ale clasei, apoi le organizează/ ordonează cronologic într-un album propriu.
- Elevii pot face schimb de fotografii.
- * Paginile albumului vor conține fotografii însoțite de o scurtă prezentare (clasa, numele activității etc.).
- * Albumul va avea câte o pagină dedicată colegului de bancă/ doamnei sau domnului învățător. Descrierile acestora vor fi redactate într-o notă originală.
- Elevii își vor prezenta albumele în fața clasei, apoi se va organiza o expoziție cu acestea.
- Albumul de școlar va fi păstrat ca amintire.

4. Cum vom evalua activitățile proiectului?

Autoevaluare

Criterii de apreciere	Da	Nu
Am desfășurat toate activitățile din proiect.		
Am rezolvat dificultățile apărute pe parcurs.		
Materialele/ lucrările proiectului sunt bine realizate.		

Evaluarea elevului de către cadrul didactic

Criterii de apreciere	Da	Nu
Îndeplinirea sarcinilor stabilite		
Calitatea materialelor/ a activităților realizate		
Colaborarea în cadrul grupului		
Spiritul de inițiativă		

5. Cum vom face cunoscut faptul că am desfășurat proiectul?

- Vom invita colegi de la alte clase să admire expoziția.

Evaluare finală

Puiul de elefant

după Rudyard Kipling

Pe vremuri, Elefantul nu avea trompă. Avea doar un nas negricios, pe care-l putea răsuci după voie; dar să ridice lucruri de jos cu el, nici vorbă. Tot atunci, trăia un pui de elefant plin de curiozitate, punând o mulțime de întrebări tuturor cunoscuților.

Într-o dimineață, pe la începutul primăverii, puiul puse o întrebare mai năstrușnică: *Ce mănâncă Crocodilul la prânz?* Atunci toată lumea a spus tare: *Ssst!* pe un ton amenințător.

Într-un târziu, elefantul cel mic dădu de pasărea Kolokolo, pe care o întrebă același lucru. Atunci, pasărea Kolokolo răspunse:

– Du-te la malurile râului Limpopo, pe unde cresc arborii de arșiță și descoperă singur.

Dimineața următoare, puiul plecă spre malurile râului Limpopo să afle ce mănâncă Crocodilul la prânz.

Puiul de elefant nu văzuse niciodată un crocodil și nu știa cum arată. Prima vietate peste care a dat a fost un Piton încolăcit pe o stâncă.

– Scuzați-mă, **n-ați** văzut cumva vreun Crocodil?

– Am văzut. Ce vrei să afli?

– Aș vrea să-mi spuneți ce mănâncă el la prânz?

Atunci, Pitonul **s-a** descolăcit de pe stâncă și **l-a** plesnit folosind coada lui solzoasă.

– Asta e ciudat, toți au aceeași reacție!

Își continuă drumul, călcând pe ceva ca un buștean.

Dar bușteanul era, de fapt, Crocodilul.

– Iertați-mă, ați văzut vreun Crocodil prin ținuturile acestea? Știți ce mănâncă el?

– Vino mai aproape, micuțule, eu sunt Crocodilul.

Și, ca să fie mai credibil, vărsă câteva lacrimi de crocodil.

Atunci, puiul emoționat zise:

– Vreți să-mi spuneți ce mâncați la prânz?

– Vino mai aproape, am să-ți șoptesc la ureche.

Puiul de elefant, naiv, se apropie de Crocodil, care îl prinse de năsuc.

– Am impresia că azi încep masa cu un pui de elefant!

– Tă-mi trumul! Mă toare!

Pitonul se târî acolo și zise:

– Tinere, dacă nu te tragi din toate puterile, te va înghiți cât ai zice pește.

Atunci, puiul de elefant se proptește în picioarele dinapoi și trage, și trage, și nasul începe să i se întindă. Crocodilul îi preschimbăse nasul în trompă. De atunci, toți elefanții au trompă.

1. Rezolvă cerințele de mai jos:

a) Enumeră personajele textului.

b) Scrie ce învățătură ai desprins din text.

c) Explică ce s-a întâmplat cu nasul elefantului.

2. Identifică, din text, *un substantiv*, precizându-i felul, numărul și genul; *un verb*, menționându-i numărul, persoana și timpul; *un pronume*, scriindu-i felul, numărul, persoana și genul, dacă este cazul; *un adjectiv*, precizându-i numărul și genul.
3. Explică sensul expresiei *lacrimi de crocodil* și alcătuiește o propoziție dezvoltată, negativă.
4. Precizează subiectele și predicatele, din enunțurile de mai jos, apoi scrie prin ce sunt exprimate.
 * Elefantul întreba pe oricine.   * Crocodilul prinde elefantul de năsuc.
5. Povestește, în scris, cauza care determină desfășurarea întregii acțiuni a textului.
6. Formulează câte o propoziție, folosind cuvintele evidențiate în text: *n-ați, s-a, l-a*.
7. Identifică, apoi transcrie o cerere politicoasă și una familiară din text.

Itemi	Suficient	Bine	Foarte bine
1	un răspuns	două răspunsuri	trei răspunsuri
2	una-două părți de vorbire analizate	trei părți de vorbire analizate	patru părți de vorbire analizate
3	Explică expresia, dar nu alcătuiește o propoziție cu ea.	Explică expresia și alcătuiește o propoziție dezvoltată sau negativă.	Explică expresia și alcătuiește o propoziție dezvoltată și negativă.
4	o parte-două părți de propoziție	trei părți de propoziție	patru părți de propoziție
5	Îndeplinește următorii descriptori cu trei-patru omisiuni: - corelarea povestirii cu acțiunea fragmentului; - exprimarea corectă din punct de vedere gramatical și ortografic; - așezarea corectă a textului în pagină; - folosirea corectă a semnelor de punctuație; - povestirea fragmentului la persoana a III-a.	Îndeplinește următorii descriptori cu una-două omisiuni: - identificarea corectă a fragmentului; - corelarea povestirii cu acțiunea fragmentului; - exprimarea corectă din punct de vedere gramatical și ortografic; - așezarea corectă a textului în pagină; - folosirea corectă a semnelor de punctuație; - povestirea fragmentului la persoana a III-a.	Îndeplinește următorii descriptori fără omisiuni: - identificarea corectă a fragmentului; - corelarea povestirii cu acțiunea fragmentului; - exprimarea corectă din punct de vedere gramatical și ortografic; - așezarea corectă a textului în pagină; - folosirea corectă a semnelor de punctuație; - povestirea fragmentului la persoana a III-a.
6	Formulează o propoziție.	Formulează două propoziții.	Formulează trei propoziții.
7	Transcrie o cerere fără a preciza felul ei.	Transcrie ambele cereri fără a preciza felul lor.	Transcrie cele două cereri, precizând felul lor.

Autoevaluare

- * Sarcinile de lucru au fost realizate: **integral/ parțial/ deloc**.
- * Prin rezolvarea sarcinilor am învățat: ...
- * Dificultățile pe care le-am întâlnit au fost: ...
- * Performanța mea va fi îmbunătățită dacă ...
- * Mă simt

Listă orientativă pentru lectura de vacanță

Petrescu, Cezar – *Fram, ursul polar*
Popescu, Adina – *Miriapodul hoinar și alte povești*
Sadoveanu, Mihail – *Povestiri pentru copii*
Sântimbreanu, Mircea – *Recreația mare*
Sorescu, Marin – *Unde fugim de-acasă*
Tudoran, Radu – *Toate pânzele sus*
Topîrceanu, George – *Poezii*
Dahl, Roald – *Matilda, Vrăjitoarele, Uriașul cel prietenos, Fantasticul domn Vulpe*
Elwin Harris, Gemma – *Întrebări mari de la cei mici la care răspund niște oameni foarte importanți*
Ende, Michael – *Punci cu porunci, Jim Năsturel și Luckas, mecanicul de locomotivă*
Funke, Cornelia – *Când Moș Crăciun cade din cer, Devoratorul de cărți*
Hawking, Steven – *George și cheia secretă a Universului, George și Big Bangul*
Kastner, Erich – *Emil și detectivii, Emil și ce trei gemeni*
Maar, Paul – *Sâmbăta, când vine Sambo*
Nosov, Nikolai – *Aventurile lui Habarnam și ale prietenilor săi*

Alexandrescu, Grigore – *Fabule*
Arghezi, Tudor – *Cartea cu jucării*
Blandiana, Ana – *Întâmplări din grădina mea*
Chimet, Iordan – *Cele douăsprezece luni ale visului*
Coșbuc, George – *Poezii*
Creangă, Ion – *Amintiri din copilărie*
Eminescu, Mihai – *Poezii*
Gârleanu, Emil – *Din lumea celor care nu cuvântă*
Kerim, Silvia – *Povestiri despre prietenii mei*
Naum, Gellu – *Cartea cu Apolodor*
Oprescu, Adrian – *Tomi. O poveste*

ISBN: 978-606-36-1636-5

9 786063 616365